

POZIV ZA REDOVITU SJEDNICU SKUPŠTINE HRVATSKE ODVJETNIČKE KOMORE

Na temelju zaključka 5. i 6. sjednice Upravnog odbora Hrvatske odvjetničke komore, saziva se redovita godišnja

**Skupština Hrvatske odvjetničke komore
u subotu 9. srpnja 2022. u 11 sati
u Zagrebu, Koturaška 53/II**

Upravni odbor predlaže sljedeći

DNEVNI RED

1. Otvaranje Skupštine i izbor članova Radnog predsjedništva, zapisničara i ovjervitelja zapisnika
2. Usvajanje dnevnog reda Skupštine
3. Ovjera zapisnika izborne redovite Skupštine Hrvatske odvjetničke komore održane 10. srpnja 2021. (objavljen u časopisu „Odvjetnik“ br. 4/2021)
4. Pozdravne riječi gostiju
5. Svečano uručenje Plakete dr. Ivo Politeo s poveljom Leu Andreisu, odvjetniku u Zagrebu, i Mladenu Klasiću, odvjetniku u Križevcima
6. Izvješće predsjednika HOK-a
7. Izvješće glavnog tajnika
8. Izvješće blagajnika
9. Izvješće disciplinskog tužitelja
10. Izvješće predsjednika Disciplinskog suda
11. Izvješće predsjednika Višeg disciplinskog suda
12. Izvješće predsjednice Odvjetničke akademije
13. Izvješće predsjednice Centra za mirenje
14. Izvješće predsjednika Udruge odvjetničkih vježbenika
15. Godišnje financijsko izvješće HOK-a za 2021.
16. Financijski plan HOK-a za 2023.
17. Izvješće Nadzornog odbora o pregledu financijskog poslovanja
18. Rasprava o točkama 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17.
19. Donošenje odluka o točkama 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17.
20. Prijedlog izmjena i dopuna Statuta Hrvatske odvjetničke komore
21. Rasprava o točki 20.
22. Donošenje odluke o točki 20.
23. Prijedlog izmjena i dopuna Kodeksa odvjetničke etike
24. Rasprava o točki 23.
25. Donošenje odluke o točki 23.
26. Prijedlog za razrješenje članova disciplinskih tijela HOK-a
27. Glasanje za razrješenje članova disciplinskih tijela HOK-a te donošenje odluke
28. Prijedlog kandidata za dopunske izbore članova disciplinskih tijela HOK-a koji je utvrdio Upravni odbor HOK-a
29. Glasanje za dopunske izbore članova disciplinskih tijela HOK-a i proglašavanje rezultata

Članovi Skupštine dužni su prisustvovati sjednici Skupštine.

Skupštinu Komore čine:

- predstavnici svih odvjetničkih zborova Komore izabrani na godišnjim skupštinama zborova
- predsjednik Komore, predsjednici svih odvjetničkih zborova, predsjednik Disciplinskog suda Komore, predsjednik Višeg disciplinskog suda Komore, disciplinski tužitelj Komore, bivši predsjednici Komore koji nisu u mirovini i predsjednik Udruge odvjetničkih vježbenika pri Komori.

Predsjednik zbora je predstavnik Skupštine po položaju, a broj predstavnika odvjetničkih zborova određuje se tako da svaki zbor izabire po jednog predstavnika u Skupštinu na svakih započelih 50 (pedeset) svojih članova.

Skupština se može održati i donositi pravovaljane odluke ako joj prisustvuje većina svih članova.

Skupština donosi odluke većinom glasova prisutnih članova.

Član Skupštine kojemu je pravomoćnom odlukom izrečena mjera zabrane obavljanja odvjetništva na određeno vrijeme ili kojemu je obustavljeno pravo na obavljanje odvjetništva, nema pravo sudjelovati u radu Skupštine. Ako zbor ne izabere člana Skupštine umjesto člana kojemu je izrečena pravomoćna mjera zabrane obavljanja odvjetništva na određeno vrijeme odnosno kojemu je obustavljeno pravo na obavljanje odvjetništva do dana održavanja Skupštine, a o čemu nije obavijestio Komoru, kvorum Skupštine prilagođuje se smanjenom broju članova.

Skupštini mogu biti nazočni i ostali članovi Hrvatske odvjetničke komore.

**UPRAVNI ODBOR
HRVATSKE ODVJETNIČKE KOMORE
PREDSJEDNIK
Josip Šurjak, v. r.**

Sadržaj

UVODNIK

Iva Markotić Bagarić, odvjetnica u Zagrebu i članica Izvršnog i Upravnog odbora HOK-a	2
---	---

IZ HOK-a

38. Dan hrvatskih odvjetnika i okrugli stol „Trajno stručno usavršavanje odvjetnika – jamstvo uspješnog obavljanja odvjetničke službe“	4
Neispunjenje obveze trajnog stručnog usavršavanja – sankcije, da ili ne?	9
Zakonsko uređenje i važnost obveznog stručnog usavršavanja odvjetnika	11
Komparativni prikaz trajnog stručnog usavršavanja nacionalnih odvjetničkih komora.	13
Komparativni prikaz trajnog stručnog usavršavanja odabranih reguliranih profesija u Republici Hrvatskoj	21
Svijet je u stalnom tijeku – znanje se oblikuje bez prestanka	31
Mladen Klasić proglašen počasnim građaninom Koprivničko-križevačke županije	33

ČLANCI I RASPRAVE

Ivica Crnić: Iznimke od zabrane anatocizma – naplaćivanja kamata na kamate.	34
Ivana Đuras: Uvrede u podnescima odvjetnika – ustavnosudska praksa	46

AKTUALNA SUDSKA PRAKSA

Izbor iz aktualne sudske prakse	54
Izmjene i dopuna Tarife.	60

ENGLESKI ZA ODVJETNIKE

<i>Wheels within wheels</i>	62
---------------------------------------	----

HRVATSKI ZA ODVJETNIKE

Pisani jezik – čuvar pravne norme	64
---	----

PRISEGE

Prisege – <i>Errata corrige</i>	66
Prisege dane 16. ožujka 2022.	70
Prisege dane 13. travnja 2022.	72

IN MEMORIAM

Žarko Brkić	74
Erih Fridrih	75
Renato Ivanović	76

.....
Piše:
Iva Markotić
Bagarić,
odvjetnica
u Zagrebu i
članica Izvršnog
i Upravnog
odбора HOK-a
.....

Poštovane kolegice i kolege, poštovani čitatelji,

pripala mi je prvi put čast za pisanje uvodne riječi u časopisu „Odvjetnik“. Razmišljajući koju od tema za tu priliku odabrati, odlučila sam se za temu vezanu za posljedice posljednjih izmjena Zakona o odvjetništvu.

Našu struku, posebice u posljednja izazovna vremena, pogađa niz promjena, od onih zakonodavnih do općeg poimanja uloge odvjetništva u društvu. Potonje se posebice očituje u nedovoljnom uvažavanju uloge predstavnika Hrvatske odvjetničke komore u različitim radnim skupinama za izradu nacрта prijedloga zakona, zbog čega prijedlozi struke, nažalost, često ne nađu put do konačnoga zakonskog rješenja.

Ovom prigodom odlučila sam se kratko osvrnuti na još jednu zakonodavnu izmjenu i dopunu u kojoj su prijedlozi Hrvatske odvjetničke komore prihvaćeni u neznatnoj mjeri, a same izmjene zadiru u materiju koja dovodi do potrebe za izmjenama internih akata Hrvatske odvjetničke komore – Statuta i Kodeksa. Tako tijelima Hrvatske odvjetničke komore predstoji rad na usklađivanju akata sa zakonskim tekstom s kojim se predstavnici Hrvatske odvjetničke komore u bitnom nisu slagali.

Kao što nam je poznato, u prosincu 2021. godine na snagu su stupile izmjene i dopune Zakona o odvjetništvu, koje su uvele određene novine, neke opravdane, a neke, usudila bih se napisati, upitne opravdanosti.

Kada govorimo o potrebi usklađivanja akata sa zakonom, moglo bi se pomisliti da se radi o lakom zadatku, sve dok se doista ne krene s razmatranjem načina na koji to valja učiniti, a

da izmjena nije samo doslovno prepisan zakonski tekst ili da se ne radi o izmjenama samo kozmetičke naravi, već da one doista ispune svoju svrhu. U konkretnom slučaju, mislim da je zadatak još i teži, s obzirom na to da se donošenjem Statuta ostvaruje samostalnost i neovisnost odvjetništva pa je nužno da se ispuni i ta uloga.

Čini se da su izmjene i dopune Zakona o odvjetništvu u nekim svojim dijelovima takve da su zadale na prvi pogled nemoguću misiju jer bi izmjene i dopune Statuta trebale urediti situacije koje do sada u organizaciji odvjetništva nisu postojale.

Tako su nam, primjerice, zakonske izmjene donijele odredbu i mogućnost da odvjetničko društvo može osnovati drugo odvjetničko društvo. Slijedom toga, postavlja se pitanje koje bi sve dijelove Statuta i/ili Kodeksa sada trebalo izmijeniti s obzirom na dosadašnju izričitu odredbu da odvjetničko društvo ne može osnovati drugo odvjetničko društvo.

Zatim, tu je i novost da odvjetnik može zasnovati radni odnos kod odvjetnika koji samostalno obavlja odvjetničku službu, čime se također nameće niz provedbenih pitanja takvog rješenja, a izmjene su doživjele i odredbe koje se odnose na obavljanje odvjetništva odvjetnika iz države članice Europske unije.

Zasigurno će u budućem tekstu Statuta svoje mjesto naći i odredbe o stalnom stručnom usavršavanju odvjetnika kao obvezi sada propisanoj zakonom.

To su samo neke izmjene koje će trebati regulirati i uskladiti internim aktima, a s obzirom na sve izmjene koje je odvjetništvo doživjelo te na razvoj društva, pri čemu nove

situacije zahtijevaju nove odgovore, kao i na potrebu tumačenja pojedinih odredaba, posebice Kodeksa, može se pretpostaviti da će se neka pitanja i dodatno urediti.

Reguliranje izmjena nužno dovodi do dvojbe je li ta situacija već sama po sebi dovoljno regulirana smislenim tumačenjem postojećih odredaba ili je potrebno doslovno raspisivati sve predvidive i nepredvidive situacije.

Takve dvojbe obično nastaju kada je sama izmjena nejasna ili neživotna, jer obično kada je sve jasno i primjenjivo, nema potrebe za dodatnim pojašnjenjima. Nekad je doista manje zapravo više. Hrvatskoj odvjetničkoj komori predstoji svladati i ovaj izazov, a nama svima predstoji upoznati se i pomiriti s još malo izmjena... ali, na to smo već odavno naviknuli.

ODVJETNIK 2/2022.

Glasilo i časopis Hrvatske odvjetničke komore,
Zagreb, 2 – 2022., god. 95.

Journal of the Croatian Bar Association,
Zagreb, 2 – 2022, annual file 95

.....

Glavni i odgovorni urednik: Josip Šurjak, odvjetnik, Zagreb.
Urednik: Igor Hrabar, odvjetnik, Zagreb. **Izvršna i grafička urednica:** Nataša Barac, Koturaška cesta 53, Zagreb, tel: 6165218, e-mail: hok-cba@hok-cba.hr, natasa.barac@hok-cba.hr. **Članovi uredništva:** Leo Andreis, dr. sc. Atila Čokolić, Višnja Drenški Lasan, dr. sc. Davor Bubalo, Maša Gluhinić, Mario Janković, Mladen Klasić, Sanja Mišević, Ingrid Mohorovičić-Gjanković, Matija Potočnjak, Robert Travaš – odvjetnici, Mato Arlović, sudac Ustavnog suda RH, mr. sc. Iris Gović Penić, sutkinja Županijskog suda u Zagrebu, mr. sc. Hrvoje Momčinović, sudac Ustavnog suda RH u m., Dražen Tripalo, sudac Vrhovnog suda RH, Arno Vičić, odvjetnik u m.
Lektorica: Božica Dragaš. **Tisak:** Kerschhoffset, d.o.o. Zagreb.
Grafička priprema: Aria dizajn, Zagreb. **Fotografije:** Grgur Žučko, Lukša Marotti, Nataša Barac.

.....

Svi potpisani tekstovi odražavaju stavove i mišljenja isključivo njihovih autora, a ne Hrvatske odvjetničke komore, urednika i članova uredništva „Odvjetnika“. Uredništvo zadržava pravo objave primljenih materijala u časopisu i/ili na mrežnoj stranici HOK-a. Materijali objavljeni na mrežnoj stranici ne honoriraju se. Prvi broj časopisa „Odvjetnik“ objavljen je 25. studenoga 1927. godine. Prvi urednik bio je dr. Ivo Politeo. „Odvjetnik“ je i stvarni sljednik „Pravnika“ – glasila kluba odvjetnika u području odvjetničkog odbora u Osijeku, koji je izlazio od 1913. do 1914. godine a urednik glasila bio je dr. Hugo Spitzer.

.....

IBAN HR66 2360000-1101268409

Godišnja pretplata za tuzemstvo 200,00 kn

za inozemstvo 40 eura,

pojedinačni broj za tuzemstvo 40,00 kn,

za inozemstvo 8 eura.

Copyright © Hrvatska odvjetnička komora 2008.

Nijedan dio ove publikacije ne smije se objaviti bez posebnog odobrenja izdavača.

.....

Uredništvo

Zagreb, Koturaška cesta 53/II

Tel: 6165218

e-mail: hok-cba@hok-cba.hr

Izdavač

Hrvatska odvjetnička komora,

Zagreb

Koturaška cesta 53/II

Tel: 6165200

e-mail: hok-cba@hok-cba.hr

.....

Prodaja oglasnog prostora – marketing

1/1-6.800,00 kn / 1/1 (omot) – 7.800,00 kn / 1/2 – 3.800,00 kn

38. Dan hrvatskih odvjetnika i okrugli stol „Trajno stručno usavršavanje odvjetnika – jamstvo uspješnog obavljanja odvjetničke službe“

.....
 Piše:
Nataša Barac,
 izvršna urednica
 „Odvjetnika“

▼ moderatorica Laura
 Valković i izvjestitelji
 na okruglom stolu

Stalne izmjene zakona i propisa, kao i primjena novih tehnologija, utječu na potrebu stalnog stručnog usavršavanja odvjetnika, a upravo trajno stručno usavršavanje jamstvo je uspješnog obavljanja odvjetničke službe, istaknuto je na okruglom stolu naslovljenom „Trajno stručno usavršavanje odvjetnika – jamstvo uspješnog obavljanja odvjetničke službe“, koji je u Zagrebu 18. ožujka 2022. godine organizirala Hrvatska odvjetnička komora povodom 38. Dana hrvatskih odvjetnika.

Dan hrvatskih odvjetnika održan je nakon dvogodišnje stanke, a njegovu obilježavanju pridružili su se, uz hrvatske odvjetnike, i predstavnici odvjetničkih komora Njemačke, Slovenije, Češke, Slovačke, Mađarske, Milana, BiH, Srbije, Crne Gore i Kosova, a nazočio je i predsjednik krovne organizacije odvjetničkih komora Europe CCBE-a James MacGuill te predstavnici pravosudnog života Hrvatske.

Sudbena, izvršna i zakonodavna vlast moraju nastupati zajedno i zajedno

detektirati probleme u pravosuđu, rekao je u svom uvodnom obraćanju u Hrvatskom odvjetničkom domu predsjednik HOK-a Josip Šurjak, te istaknuo da „obrana čovjeka i vladavina prava nisu i ne mogu biti tržišne kategorije“.

Sudionike skupa pozdravio je i ministar pravosuđa i uprave RH dr. sc. Ivan Malenica, koji je kazao da je stalno stručno usavršavanje važno za kvalitetno i učinkovito pravosuđe te da upravo usavršavanje predstavlja kvalitetan odgovor na nove izazove koji se postavljaju. Hrvatski ministar dodao je kako mu je iznimno drago da se na okruglom stolu u HOK-u još jednom raspravlja o pitanjima važnim za odvjetništvo i hrvatsko pravosuđe, a među ta pitanja svakako pripada i pitanje usavršavanja.

„Promjene u pravosuđu jesu neminovne, a usavršavanje odvjetnika dio je odgovora na to pitanje“, kazao je ministar te dodao kako Ministarstvo pravosuđa i uprave RH želi biti partner HOK-u i na tom polju.

Malenica je napomenuo kako česte izmjene zakona i propisa nisu dobre, ali su, kako je rekao, „ponekad nužne“.

„Važno je da zajedno izgradimo što kvalitetniji pravosudni sustav“, zaključio je ministar.

Predsjednik Vijeća odvjetničkih komora Europe CCBE-a James MacGuill u svom je kratkom obraćanju istaknuo važnu ulogu koju je u kriznom razdoblju pandemije odigrao tadašnji predsjednik CCBE-a i bivši predsjednik HOK-a Ranko Pelicarić te dodao da CCBE pokušava učiniti sve što može kako bi europski odvjetnici pružili pomoć izbjeglicama iz Ukrajine, čemu se pridružila i Hrvatska odvjetnička komora.

„CCBE jednoglasno osuđuje rat u Ukrajini i radi sve što može kako bi se ljudima kojima je to potrebno pružila odgovarajuća pomoć te kako bi se što prije osigurala vladavina prava“, rekao je MacGuill.

O razlozima potrebe uvođenja stalnog stručnog usavršavanja odvjetnika

▲ Josip Šurjak i Ivan Malenica

izlagali su Juro Martinović, državni tajnik u Ministarstvu pravosuđa i uprave RH, Mićo Ljubenko, dopredsjednik HOK-a, mr. sc. Ive Brkić, član Izvršnog i Upravnog odbora HOK-a, te odvjetnici Igor Mucalo i Dalibor Valinčić. Okruglim stolom moderirala je dr. sc. Laura Valković, predsjednica Odvjetničke akademije HOK-a, koja je istaknula kako Odvjetnička akademija već godinama organizira edukaciju za članove HOK-a.

Kako je u svom izlaganju istaknuo dopredsjednik HOK-a Mićo Ljubenko, posljednjim izmjenama Zakona o odvjetništvu prvi je put unesena obveza trajnog stručnog usavršavanja odvjetnika, koja već postoji u gotovo svim zemljama Europske unije. Odvjetnik Dalibor Valinčić upozorio je na to da gotovo sve regulirane profesije imaju svoje programe usavršavanja, sustav bodovanja stručnog usavršavanja te propisani broj bodova ili školskih/akademske sati usavršavanja koji je član određene komore dužan prikupiti u propisanom razdoblju. Programe usavršavanja načelno organizira mjerodavna komora u skladu s propisanim i određenim kriterijima.

Trajno stručno usavršavanje odvjetnika jamstvo je uspješnog obavljanja odvjetničke službe, istaknuo je u svom izlaganju mr. sc. Ive Brkić te dodao kako je osnovna ideja HOK-a uvesti sustav obvezne edukacije koji bi ispunio nekoliko osnovnih kriterija.

▶ slijeva nadesno:
Roman Završek, Robert
Travaš i Ranko Pelicarić

O iskustvima organiziranja programa stručnog usavršavanja odvjetnika govorili su i predstavnici slovenske i češke odvjetničke komore, a u zanimljivoj i žustroj raspravi nakon izlaganja sudjelovali su i predstavnici odvjetničkih komora Njemačke, Vojvodine, Srbije, BiH i Slovenije, kao i nazočni hrvatski odvjetnici. U raspravi je istaknuta važnost stalnog obrazovanja, ali i potreba, kako je to napomenula predstavnica njemač-

ke odvjetničke komore Veronika Horrер, da ta edukacija bude zanimljiva i aktualna, a ne da odvjetnici „sate i sate provode na dosadnim seminarima“. S obzirom na hiperprodukciju zakona, odvjetnici koji se ne educiraju i ne prate sve što se događa, vrlo će brzo biti maknuti s tržišta, zaključili su govornici.

Hrvatska odvjetnička komora potpisala je s Odvjetničkom komorom Milana Sporazum o prijateljstvu i suradnji.

„Stalno stručno usavršavanje važno je za kvalitetno i učinkovito pravosuđe, a upravo usavršavanje predstavlja kvalitetan odgovor na nove izazove koji se pred nas postavljaju“, rekao je ministar pravosuđa i uprave RH dr. sc. Ivan Malenica.

„Sudbena, izvršna i zakonodavna vlast moraju nastupati zajedno i zajedno detektirati probleme u pravosuđu“, istaknuo je predsjednik Hrvatske odvjetničke komore Josip Šurjak.

„Vijeće odvjetničkih komora Europe – CCBE jednoglasno osuđuje rat u Ukrajini i radi sve što može kako bi se ljudima kojima je to potrebno pružila odgovarajuća pomoć te kako bi se što prije osigurala vladavina prava“, kazao je predsjednik CCBE-a James MacGuill, dodajući kako se u toj inicijativi CCBE-u pridružila i Hrvatska odvjetnička komora.

„Edukacija odvjetnika mora biti zanimljiva i aktualna, a ne da se svodi na to da odvjetnici sate i sate provode na dosadnim seminarima“, zaključila je, prenoseći njemačka iskustva, predstavnica Odvjetničke komore Njemačke Veronika Horrer.

„Stalno stručno usavršavanje odvjetnika nužno je za dobro funkcioniranje pravosuđa“, istaknuo je u svom izlaganju državni tajnik u Ministarstvu pravosuđa i uprave Juro Martinović.

„U svom djelu ‘Trajno stručno usavršavanje odvjetnika – potreba i razlog’ (*Continuing Legal Education: the Need and the Reason*) Raffel Burton navodi statistiku prema kojoj ‘nijedna druga profesija nije aktivna toliko dugo tijekom svojega životnog vijeka koliko je to slučaj kod odvjetnika’ i dodaje da ni u jednoj drugoj profesiji najviša razina učinkovitosti nije toliko dugo održiva koliko je to slučaj kod odvjetnika – a takvo je stanje ostvarivo upravo zahvaljujući trajnom i cjeloživotnom usavršavanju“, istaknula je predsjednica Odvjetničke akademije dr. sc. Laura Valković.

Predsjednik Hrvatske odvjetničke komore Josip Šurjak i predstavnica Odvjetničke komore Milana Patrizia Romano potpisali su u Zagrebu Sporazum o prijateljstvu i suradnji između dviju komora. Glavni je cilj ovog Sporazuma „utemeljiti uvjete nužne za učinkovito planiranje i razvitak zajedničkih projekata, posebice onih koji se tiču razmjene posjeta i profesionalnih iskustava mladih odvjetnika“, kao i razmjena iskustava i informacija.

Neispunjenje obveze trajnog stručnog usavršavanja – sankcije, da ili ne?

Posljednjim izmjenama Zakona o odvjetništvu (dalje: ZO) unesena je prvi put odredba o obvezi stalnog stručnog usavršavanja odvjetnika (čl. 15. a), a razrađuje se Pravilnikom o trajnom stručnom usavršavanju odvjetnika (dalje: Pravilnik).

Navedenim Pravilnikom propisuje se kako nadzor nad izvršavanjem obveza stručnog usavršavanja odvjetnika provodi Odvjetnička akademija HOK-a te da će Odvjetnička akademija u slučaju neispunjenja obveze o tome obavijestiti Disciplinsko tužiteljstvo HOK-a (čl. 11. Pravilnika). Vrste disciplinskih mjera za teže i lakše povrede propisane su odredbom čl. 72. Zakona o odvjetništvu, raspon im je od opomene do trajnog gubitka prava na obavljanje odvjetništva, ali se Zakonom, naravno, ne uređuje što su lakše, a što teže povede, već se to uređuje Statutom.

Što se tiče sankcija za neispunjenje obveze trajnog stručnog usavršavanja, bit će potrebno urediti odredbe Statuta HOK-a kojima se reguliraju lakše i teže povrede dužnosti i ugleda odvjetništva. Konkretno, dvojbeno je treba li odredbama Statuta HOK-a koje definiraju teže povrede urediti i neispunjenje obveze trajnog stručnog usavršavanja kao težu povredu. Ima razloga za zaključak da ovdje ne bi trebala biti riječ o težoj, već eventualno o lakšoj povredi. To je zbog toga što pri uvođenju, u punom smislu, potpuno nove obveze treba razumno urediti razdoblje prilagodbe i nakon povratnih informacija ponovno procijeniti adekvatnost tog rješenja.

Potrebno je uzeti u obzir i to da i kolege trebaju određeno vrijeme u kojem će obvezu stručnog usavršavanja usvojiti kao korisnu, a to će rezultirati što manjim brojem odvjetnika protiv kojih bi se trebali pokretati postupci zbog neispunjenja te obveze.

Svaka prisilna edukacija po svojoj je prirodi neprirodna jer prisilom želimo učiniti dobro onome na koga se odnosi. Međutim, ovdje je riječ o iznimci, jer naša profesija nužno ovisi o promjenama propisa, što znači da se mi moramo, neovisno o propisu, sami dodatno stručno usavršavati. Ipak, to nije razlog da na samom početku koristimo i dodatnu prisilu u obliku sankcija za eventualne propuste.

Stoga smatram da bi u razdoblju od dvije do tri godine Komora trebala pristupiti reviziji prvog rješenja u odnosu na sankcije odvjetnicima vezane za propisanu obvezu usavršavanja, jer će se tek tada moći proučiti statistički podaci koji se odnose na takve propuste, ali još važnije, dobit će se i uvid koji su mogući razlozi za propuste.

Nakon tog prvog razdoblja, smatram korisnim pri reguliranju sankcije urediti dvije vrste propusta kolega. Jedni će biti vrlo rijetki ekstremni primjeri propusta odvjetnika koji svjesno i namjerno ne žele poštovati ovaj propis, a drugi su svi drugi propusti. U tom smislu može se razmotriti da prvi budu eventualno propisani kao teže povrede, dok svi ostali propusti budu lakše povrede. Međutim, praksa će pokazati koliko je dokazivo i

.....
 Izvjestitelj:
Miće Ljubenko,
 odvjetnik
 u Zagrebu,
 dopredsjednik
 HOK-a

„Svaka prisilna edukacija po svojoj je prirodi neprirodna jer prisilom želimo učiniti dobro onome na koga se odnosi. Međutim, ovdje je riječ o iznimci, jer naša profesija nužno ovisi o promjenama propisa, što znači da se mi moramo, neovisno o propisu, sami dodatno stručno usavršavati“, rekao je Mićo Ljubenko.

realno utvrditi da odvjetnici upravo namjerno i svjesno ne poštuju propis, tj. da je riječ baš o namjeri odvjetnika da ne ispunjavaju tu svoju obvezu.

Navedeno vrijedi tim više što stručno usavršavanje doprinosi poboljšanju kvalitete usluge odvjetnika te je svakako pozitivno za odvjetnike. S druge strane, može se ocijeniti korisnim i određeno potvrđivanje stručne sposobnosti u percepciji stranaka i institucija. Time će se za početak postići formalni efekt da su odvjetnici redovito i ažurno osposobljeni, što nije slučaj sa svim strukama unutar pravosuđa. U ovim modernim vremenima digitalizacije i lakog pristupa moru informacija, na profesionalnom planu sve se više cijeni stručno usavršavanje i ta se usluga plaća. Stoga, činjenica da Komora omogućuje odvjetnicima da se besplatno stručno usavršavaju treba biti cijenjena upravo na taj način, kao benefit koji odvjetnici imaju, a ne kao neka vrsta dodatnog opterećenja i obveze za odvjetnike.

Poslije, pri razlučivanju svjesnih i slučajnih propusta, treba pristupiti i razmatranju potencijalnih sankcija za odvjetnike kada ne koriste tu mogućnost i ne žele se dalje stručno usavršavati u Odvjetničkoj akademiji.

S obzirom na to da je ovaj propis (Pravilnik) još u fazi donošenja i početka primjene, smatram da naše rješenje (tj. rješenje Komore) ima priliku biti znatno kvalitetnije od tradicionalnih grešaka

koje čini zakonodavac prilikom propisivanja bilo kakvih prekršajnih kazni.

Tradicionalne pogreške zakonodavca prilikom uređenja bilo kakvih sankcija u pravilu idu u smjeru da su one propisane iznimno strogo, ali će se u primjeni pristupiti blagonaklono i time postići razuman kompromis. Smatram da takav pristup uzrokuje nepovjerenje u propis, jer se propis time u stvarnosti ne provodi, što uvijek postane primijećeno, a osobito ga primijete oni nad kojima se propis treba provoditi.

Za kraj, kako bismo trebali urediti ovaj vrlo specifičan propis kojim ćemo sami sebe sankcionirati za nešto što je uvedeno kao čin naše dobre volje? Moguć je odgovor da su u prvom razdoblju sve vrste povreda u kategoriji lakših povreda, uz naznaku da ova povreda vrlo iznimno može biti teža povreda. Time ćemo imati okvir za konkretno uređenje sankcija nakon nekoliko godina, kad steknemo prva iskustva u primjeni.

Ovdje nam predstoje dva moguća rizika, a oba možemo izbjeći. Jedan je rizik da s prvim rješenjem krenemo gotovo bez sankcije i time uzrokuje pogrešan stav kolega da ta obveza nije obveza, nego pravo. Drugi je da naše prvo rješenje bude prestrogo i prouzroči tipičnu pogrešku iz zakona, koja bi ovdje bila i veća, jer u zakonu vlast provodi sankciju prema trećima, a ovdje mi provodimo sankciju prema sebi.

Zakonsko uređenje i važnost obveznog stručnog usavršavanja odvjetnika

Izmjenama i dopunama Zakona o odvjetništvu (NN 126/2021) od 2. prosinca 2021. godine prvi je put u pravni sustav u Hrvatskoj formalno uvedena zakonska obveza trajnog stručnog usavršavanja odvjetnika. Iako obveza trajnog stručnog usavršavanja dotad nije bilo propisana zakonom, trajno stručno usavršavanje odvjetnika i prije je bila dužnost koja je proizlazila iz Kodeksa odvjetničke etike i to konkretno pravila br. 16.¹ i čl. 18. st. 1. toč. 14.² Statuta Hrvatske odvjetničke komore (NN 115/2013, NN 64/2018, NN 67/2019 – dalje: Statut).

Upravni odbor Hrvatske odvjetničke komore, u suradnji s Hrvatskom odvjetničkom akademijom, utvrđuje program trajnog stručnog usavršavanja odvjetnika i odvjetničkih vježbenika i nadzire provedbu programa (čl. 18. st. 1. toč. 14. Statuta).

Dakle, iako je formalno zakonska obveza trajnog stručnog usavršavanja tek uvedena Novelom Zakona o odvjetništvu iz 2021. godine, Hrvatska odvjetnička komora kontinuirano provodi stručno usavršavanje od svoga osnutka, te time osigurava uspješno obavljanje odvjetničke službe.

Zašto je trajno stručno usavršavanje odvjetnika jamstvo uspješnog obavljanja

odvjetničke službe? Prema službenim podacima Hrvatskog sabora, u IX. sazivu Hrvatskog sabora doneseno je 735 zakona, od kojih je 207 zakona usklađeno s pravom Europske unije.

Statistički podatci VIII. saziva Hrvatskog sabora irelevantni su s obzirom na to da je saziv trajao kratko, međutim, i u tako kratkom sazivu izglasana su trideset tri zakona, od kojih je trinaest usklađeno s pravom Europske unije. U VII. sazivu doneseno je 820 zakona, od kojih je 275 bilo usklađenje s pravom EU-a.

Takva, po mome mišljenju zakonodavna hiperproduktivnost nije rezultat ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, što pokazuje statistika VI. saziva Hrvatskog sabora, u kojem je doneseno 814 zakona, od kojih se 297 odnosilo na usklađenje s pravom EU-a. Slična je statistika i za V. i IV. saziv Hrvatskog sabora.

Temeljni zakoni mijenjaju se prečesto. Tako je Zakon o parničnom postupku od 1991. godine do danas izmijenjen deset puta, a Zakon o kaznenom postupku od 1997. godine izmijenjen je čak osamnaest puta.

Kazneni zakon je od 1997. godine do danas što izmijenjen, što ispravljen dvadeset jedan put, a Ovršni zakon osamnaest puta od 1996. godine.

Slični statistički podatci mogu se vidjeti za većinu zakona, naravno uz neke ekstremne iznimke koje nisu tema daljnjeg izlaganja.

Smatram kako je navedeni statistički pokazatelj dostatan za zaključak da je za kvalitetno i uspješno obavljanje odvjet-

.....
Izjestitelj:
mr. sc. **Ive Brkić**,
član Izvršnog
i Upravnog
odбора HOK-e te
Stručnog vijeća
Odvjetničke
akademije HOK-a
.....

¹ Pravilo br. 16 Kodeksa odvjetničke etike: "Odvjetnik treba obnavljati, proširivati i usavršavati svoju pravnu i opću naobrazbu."

² Čl. 18. st. 1. toč. 14. Statuta Hrvatske odvjetničke komore: "Upravni odbor utvrđuje program trajnoga stručnog usavršavanja odvjetnika i odvjetničkih vježbenika i nadzire provedbu tog programa u suradnji s Hrvatskom odvjetničkom akademijom."

„Iako je formalno zakonska obveza trajnog stručnog usavršavanja tek uvedena Novelom Zakona o odvjetništvu iz 2021. godine, Hrvatska odvjetnička komora kontinuirano provodi stručno usavršavanje od svoga osnutka, te time osigurava uspješno obavljanje odvjetničke službe“, rekao je Ive Brkić.

ničke službe nužno konstantno stručno usavršavanje odvjetnika, kako bi se mogle pratiti te česte i po mnogima nepotrebne izmjene zakona.

Sukladno odredbi čl. 15 a Zakona o odvjetništvu (NN 09/94, 117/08, 50/09, 75/09, 18/11, 126/21), Hrvatska odvjetnička akademija po nalogu Upravnog odbora Hrvatske odvjetničke komore pripremila je nacrt Pravilnika HOK-a o trajnom stručnom usavršavanju odvjetnika (dalje: Pravilnik). Nacrt Pravilnika dostupan je na mrežnim stranicama Hrvatske odvjetničke komore.

Osnovna ideja Stručnog vijeća Odvjetničke akademije HOK-a jest uvesti sustav obvezne edukacije koji bi ispunio nekoliko osnovnih kriterija:

- U uvjetima pandemije prouzročene koronavirusom osigurati kvalitetnu i učinkovitu edukaciju pomoću sustava učenja na daljinu, vodeći računa o zakonodavnim promjenama kako bi se odgovarajućim i pravodobnim stručnim usavršavanjem odvjetnika osigurala kvalitetna i učinkovita pravna pomoć građanima.
- Osigurati sustav koji će imati kontrolu nad pravovremenim i potpunim izvršenjem dužnosti obveznog stalnog stručnog usavršavanja odvjetnika.
- Odrediti minimalan broj sati edukacije koji osigurava optimalnu ravnotežu između potrebe za stalnim stručnim usavršavanjem te raspoloživog vremena koji odvjetnici mogu

i trebaju odvojiti za stalno stručno usavršavanje godišnje.

- Osigurati mogućnost raznovrsnog stručnog usavršavanja pomoću predavanja, radionica, seminara, tečajeva, učenja na daljinu, studijskih posjeta te okruglih stolova, uživo ili *online*.

Smatram kako je nacrt Pravilnika dobra osnova za provođenje edukacije, uz napomenu da je u uvjetima pandemije otežana neposredna komunikacija i organizacija predavanja uživo, te u tim okolnostima treba dati prednost *online* edukaciji, uz mogućnost da se tijekom vremena detaljno razrade i drugi oblici edukacije uživo.

U ovome trenutku, imajući na umu sve potencijalne prepreke i izazove za organizaciju predavanja uživo, osigurani su uvjeti za stalno stručno usavršavanje na daljinu pomoću LMS sustava.

Za ispunjenje obveze trajnog stručnog usavršavanja odvjetnik treba pomoću LMS sustava pregledati e-kolegije čije je ukupno trajanje minimalno dvanaest školskih sati.

Posebno želim napomenuti kako se radi o minimalnom vremenu koje predviđa Pravilnik i smatram kako će zasigurno velik broj odvjetnika na usavršavanje utrošiti više vremena. Prilikom određivanja minimalnog trajanja obvezne edukacije vodili smo računa i o činjenici da gotovo sve europske komore imaju slično određeno minimalno trajanje obvezne edukacije.

Svaki odvjetnik može u bilo koje doba pristupiti LMS sustavu i pojedinoj temi stručnog izlaganja, sustav automatski bilježi vrijeme koje je odvjetnik proveo na edukaciji te nakon ispunjenja minimalnog broja sati, sustav o tome daje odvjetniku potvrdu.

Pravilnik predviđa mogućnost predavanja, radionica, seminara i drugih oblika stručnog usavršavanja uživo. Sudjelovanje na svim oblicima stručnog usavršavanja u organizaciji Hrvatske odvjetničke komore uračunava se u vrijeme minimalnog broja sati provedenih u edukaciji. Tehnički će se razraditi način na koji će se evidentirati sudjelovanje na edukaciji uživo.

Nadzor nad izvršavanjem obveza stručnog usavršavanja odvjetnika provodi Odvjetnička akademija. Ako odvjetnik tijekom jedne godine ne ispuni obvezu trajnog stručnog usavršavanja, Odvjetnička akademija o tome će obavijestiti Disciplinsko tužiteljstvo HOK-a.

Za sada nije predviđena sankcija za odvjetnike koji ne izvrše obvezu stalnog

stručnog usavršavanja prema odredbama Pravilnika, no držim da Pravilnik na dobar način ostavlja mogućnost uvođenja sankcija temeljem drugih akata Komore. To je i smisao odredbe čl. 11. st. 3. Pravilnika, iz kojega slijedi obveza Odvjetničke akademije da o neispunjenju obveze trajnog stručnog usavršavanja obavijesti Disciplinsko tužiteljstvo HOK-a.

Pravilnik je koncipiran tako da ostavlja mogućnost nadogradnje sustava trajnog stručnog usavršavanja pomoću svih oblika edukacije koje programom obrazovnih aktivnosti predvidi Hrvatska odvjetnička akademija i Upravni odbor Hrvatske odvjetničke komore.

Smatram da je zakonsko uređenje obveznog stručnog usavršavanja odvjetnika, koje se dodatno uređuje podzakonskim aktima Hrvatske odvjetničke komore, pogodan alat za stručno usavršavanje odvjetnika iako ne dvojim da su članovi Odvjetničke komore i do sada ulagali individualne napore u vlastitu edukaciju.

Komparativni prikaz trajnog stručnog usavršavanja nacionalnih odvjetničkih komora

Sažetak: Postojanje obveze da se odvjetnici kontinuirano stručno usavršavaju u područjima prava kojima se bave postao je zlatni standard u velikoj većini država s razvijenom pravnom tradicijom. Načini implementacije sustava trajnog stručnog usavršavanja, njegovo održavanje i posljedice neispunjenja te obveze razlikuju se, naravno, među državama u kojima postoji obveza provedbe trajnog stručnog usavršavanja. Te razlike naj-

više ovise o pravnim tradicijama država. Međutim, sustav implementiran u Republici Hrvatskoj donošenjem Pravilnika o trajnom stručnom usavršavanju odvjetnika u svojoj osnovi prati rješenja koja već postoje u europskom kontinentalnom pravnom krugu i tradiciji.

Ključne riječi: trajno stručno usavršavanje, odvjetnička profesija, Europska unija, Velika Britanija, Sjedinjene Američke Države, Kanada

Izvjestitelj:
**Dalibor
Valinčić,**
odvjetnik u
Zagrebu

CJELOŽIVOTNO UČENJE ZA ODVJETNIKE

1. Uvod

Trajno stručno usavršavanje ima veliku važnost za odvjetnike i njihove klijente. Za sve koji traže pravni savjet važno je da njihovi odvjetnici budu upoznati s najnovijim zbivanjima u područjima u kojima rade. Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) prepoznaje tu važnost i stoga smatra da bi svi odvjetnici u Europi trebali sudjelovati u programima stalne profesionalne izobrazbe te da bi bilo potrebno razviti programe i propise za trajno usavršavanje.¹ Provođenje trajnog usavršavanja odvjetnika, uz poneke iznimke, standard je u državama članicama Europske unije i drugim državama s razvijenom pravnom tradicijom. Iako je obveza trajnog stručnog usavršavanja odvjetnika u Hrvatskoj postojala i prije,² uvođenjem takve zakonske obveze³ i donošenjem Pravilnika o trajnom struč-

nom usavršavanju odvjetnika⁴ Republika Hrvatska pokazala je svoju privrženost tom vrlo važnom standardu.

U nastavku ovog pregleda prikazana su rješenja temeljem kojih su u nekim državama članicama Europske unije te u Velikoj Britaniji, Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi implementirani sustavi trajnog stručnog usavršavanja odvjetnika koji su ovlaštene obavljati odvjetničku dužnost u tim državama. Budući da bi detaljan prikaz svih predviđenih rješenja u svakoj od tih država proširio opseg ovog pregleda preko svake razumne praktične svrhe, fokus će biti usmjeren prema osnovnom prikazu provedbe trajnog stručnog usavršavanja, očekivanog vremena utrošenog u trajno stručno usavršavanje i pitanja postojanja ili nepostojanja sankcije za neispunjavanja obveze trajnog stručnog usavršavanja.

2. Trajno stručno usavršavanje u pojedinim državama članicama Europske unije

Iako trajno stručno usavršavanje odvjetnika nije svugdje propisano kao poseban obvezni režim, ono se kao standard provodi u većini država članica Europske unije. Što se tiče oblika, programi trajnog stručnog usavršavanja predviđaju sljedeće kategorije: stručne tečajeve, tečajeve jezika, programe podučavanja, pisanje i objavljivanje stručnih članaka, dok se u pojedinim državama članicama priznaju i inozemne aktivnosti stručnog usavršavanja. U velikoj većini država članica usavršavanje se nudi u elektroničkom obliku.

Pružatelji tečajeva za odvjetnike u državama članicama Europske unije

¹ Još u studenom 2003. godine, tijekom svoje plenarne sjednice, CCBE je usvojio Preporuku o trajnom usavršavanju kako bi svojim članovima pružio podršku u postizanju ciljeva kontinuiranog usavršavanja, CCBE recommendation on continuing training, 28. studenoga 2003. godine, dostupno na poveznici: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/TRAINING/TR_Guides_Recommendations/EN_TR_20031128_CCBE_recommendation_on_continuing_training.pdf (25. veljače 2022. godine). Deset godina poslije, u studenom 2013. godine, CCBE je usvojio i Rezoluciju o trajnoj pravnoj izobrazbi, s ciljem usklađivanja različitih zahtjeva za trajnim stručnim usavršavanjem europskih odvjetnika, CCBE Resolution on continuing legal education, 29. studenoga 2013. godine, dostupno na poveznici: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/TRAINING/TR_Statements/EN_TR_20131129_CCBE_resolution_on_continuing_legal_education.pdf (25. veljače 2022. godine).

² Kodeks odvjetničke etike – Narodne novine, br. 64/18, čl. I.16.

³ Zakon o odvjetništvu – Narodne novine, br. 9/94, 117/08, 50/09, 18/11, 126/21, čl. 15. a

⁴ Pravilnik o trajnom stručnom usavršavanju odvjetnika, usvojen na 5. sjednici Upravnog odbora Hrvatske odvjetničke komore od 17. ožujka 2022. godine, dostupno na poveznici: <https://www.hok-cba.hr/wp-content/uploads/2022/02/Prijedlog-Pravilnika-o-trajnom-strucnom-usavršavanju-odvjetnika.pdf> (18. ožujka 2022. godine).

moгу se podijeliti na sljedeće: odvjetničku komoru, samo odvjetničko društvo i ostale pružatelje usluga, koji u pojedinih slučajevima moraju imati posebnu akreditaciju. Za tečajeve osposobljavanja koje osigurava akreditirani pružatelj, primjerice sveučilište ili privatni institut za obuku, obično se automatski dodjeljuju sati obuke ili bodovi, pri čemu odvjetnička komora rijetko provodi dodatnu procjenu o njihovu sadržaju ili relevantnosti.

Ocjenjivanje je li odvjetnik prikupio potrebnu količinu sati obuke ili bodova uobičajeno provodi nadležna odvjetnička komora, pri čemu se rijetko pokreće poseban formalni postupak ocjenjivanja, već odvjetnik sam podnosi zahtjev za procjenu odvjetničkoj komori u bilo koje vrijeme.

2.1 Austrija

U Austriji svi odvjetnici imaju obvezu polaziti trajno stručno usavršavanje, a sama obveza regulirana je austrijskim Zakonom o odvjetništvu. Ta obveza propisana je načelno, bez definiranja određenog oblika provođenja trajnog stručnog usavršavanja, dok je sadržaj obveze usavršavanja propisan općenito, na način da uključuje sva pravna područja obuhvaćena prethodnim pravnim obrazovanjem i pravosudnim ispitom.⁵ Detaljniji propisi o trajnom stručnom usavršavanju nalaze se u Smjernicama za obavljanje odvjetničke dužnosti.⁶

Od odvjetnika se očekuje da provedu trideset šest sati trajnog stručnog usavršavanja u roku od tri godine. U obzir dolaze svi oblici stručnog usavršavanja, što uključuje seminare, treninge i predavanja u Austriji ili izvan Austrije. Obvezu trajnog stručnog usavršavanja moguće je djelomično ispuniti i samostalnim učenjem, bez pohađanja organiziranih treninga. Međutim, vrijeme provedeno u samostalnom učenju priznat će se za potrebe trajnog stručnog usavršavanja najviše do osamnaest sati unutar tri godine, pri čemu vrijeme provedeno u samostalnom učenju mora biti dokumentirano, što se u praksi najčešće provodi unošenjem vremena u sustav u koji se inače evidentira rad na konkretnim predmetima. Kao vrijeme provedeno za potrebe trajnog stručnog usavršavanja također se uzima u obzir i vrijeme utrošeno za predavanja o pravnim područjima koja su predmet usavršavanja, pripremu tih predavanja, pisanje stručnih članaka i sudjelovanje u ispitnim komisijama.⁷

Usavršavanje u Austriji omogućuje također i austrijska odvjetnička akademija, čiji je cilj pružiti odvjetnicima aktualne informacije i unaprijediti profesionalno znanje. U 2020. godini akademija je organizirala devedeset četiri seminara na području cijele Austrije, a na njima je sudjelovalo više od 3400 sudionika. Većina predavača bili su iskusni odvjetnici, sveučilišni profesori, suci i poduzetnici.

Ni austrijski Zakon o odvjetništvu, ni Smjernice za obavljanje odvjetničke dužnosti ne predviđaju sankcije za neprovođenje trajnog usavršavanja. Međutim, unatoč tomu, velik broj polaznika sudjeluje na organiziranim predavanjima.

⁵ Rechtsanwaltsordnung, čl. 10. st. 6., dostupno na poveznici: https://www.rechtsanwalte.at/fileadmin/user_upload/Gesetzestexte/RAO/rao_eng_01072021.pdf (25. veljače 2022. godine). Područja prava koja su obuhvaćena ovom obvezom detaljnije su propisana člankom 3. Rechtsanwaltsordnung, te člankom 20. Zakona o pravosudnom ispitu (Rechtsanwaltsprüfungsgesetz).

⁶ Richtlinien für die Ausübung des Rechtsanwaltsberufes, dostupno na poveznici: https://www.rechtsanwalte.at/fileadmin/user_upload/Gesetzestexte/RL-BA/rl-ba_2015_eng_01072021.pdf (25. veljače 2022. godine).

⁷ Richtlinien für die Ausübung des Rechtsanwaltsberufes, čl. 54., dostupno na poveznici: https://www.rechtsanwalte.at/fileadmin/user_upload/Gesetzestexte/RL-BA/rl-ba_2015_eng_01072021.pdf (25. veljače 2022. godine).

2.2 Njemačka

U Njemačkoj postoji načelna zakonska obveza usavršavanja za sve odvjetnike, koja je propisana federalnim Zakonom o odvjetništvu.⁸ Međutim, ta zakonska obveza nije na jednak način razrađena u odnosu na sve kolege u odvjetničkoj profesiji. Naime, zakonski reguliran režim usavršavanja postoji samo za odvjetnike specijaliste, dok svi ostali podliježu samo općenitoj zakonskoj obvezi usavršavanja u odnosu na koju ne postoji poseban režim.

Obveza trajnog usavršavanja za odvjetnike specijaliste propisana je u trajanju od najmanje petnaest sati godišnje iz pravnog područja njihove specijalizacije. U to vrijeme uračunava se vrijeme za pripremu i objavu znanstvenih članaka iz područja specijalizacije, sudjelovanje na stručnom usavršavanju kao predavač ili kao polaznik, uz dokaz o sudjelovanju. Pet sati godišnje utrošenih na samostalno učenje također se priznaju kao ispunjenje dijela obveze trajnog usavršavanja, uz obvezu podnošenja rezultata provjere usvojenih znanja nadležnoj odvjetničkoj komori.⁹

2.3 Italija

Počevši od 1. siječnja 2015. godine, u Italiji je uvedeno obvezno trajno usavršavanje, što je regulirano nacionalnim aktima, ali i aktima odvjetničkih komora, kojima je i uspostavljen sustav usavršavanja.¹⁰

⁸ Bundesrechtsanwaltsordnung, čl. 43. a, st. 6., dostupno na poveznici: <https://www.gesetze-im-internet.de/brao/> (25. veljače 2022. godine).

⁹ Fachanwaltsordnung, čl. 15, dostupno na poveznici: https://www.brak.de/fileadmin/02_fuer_anwaelte/FAOStand01.09.03_090615.pdf (25. veljače 2022. godine).

¹⁰ Codice Deontologico Forense, čl. 15, dostupno na poveznici: <https://www.consiglionazionaleforense.it/documents/20182/451926/Nuovo+Codice+Deontologico+Forense/dde0c5b5-a420-4379-9c46-c3872163f763> (29. travnja 2022. godine).

Usavršavanje je obvezno za sve odvjetnike i vježbenike nakon prve godine prakse. Odvjetnici i vježbenici dužni su prikupiti šezdeset bodova u trogodišnjem razdoblju, odnosno dvadeset bodova godišnje. Od toga, devet bodova godišnje mora biti vezano za edukaciju o etici i profesionalnom ponašanju. Pravilo je da jedan bod obuhvaća jedan sat kontinuirane edukacije.¹¹

Pravila o trajnom stručnom usavršavanju u Italiji, međutim, ne predviđaju uspostavu sustava sankcioniranja zbog neizvršavanja obveze trajnog usavršavanja.

2.4 Francuska

Zakonska obveza trajnog stručnog usavršavanja uvedena je u Francuskoj još 1. siječnja 2005. godine, u skladu s općenitom „dužnošću kompetentnosti“. Od odvjetnika se očekuju da unutar jedne kalendarske godine, od 1. siječnja do 31. prosinca, ulože ukupno dvadeset sati ili, alternativno, četrdeset sati unutar dviju uzastopnih godina.

Nadležne odvjetničke komore ovlaštene su provoditi nadzor nad ispunjenjem te obveze i mogu poduzeti disciplinske mjere protiv odvjetnika koji ne ispunjavaju tu svoju dužnost.¹²

U travnju 2008. godine, Conseil National des Barreaux, francusko nacionalno udruženje odvjetničkih komora, potpisalo je sporazum o međusobnom priznavanju s talijanskim nacionalnim udruženjem odvjetničkih komora, Consiglio Nazionale Forense, čime se francuskim i talijanskim odvjetnicima daje mogućnost validacije sati kontinuiranog

¹¹ Regolamento per la formazione continua, dostupno na poveznici: <https://www.consiglionazionaleforense.it/documents/20182/51917/REGOLAMENTO+16+luglio+2014+n6/27aae9bd-b962-4fa6-8118-d226a-053ee4d>

¹² Décret n°91-1197 du 27 novembre 1991 organisant la profession d'avocat, dostupno na poveznici: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006078311/#LEGIARTI000027326458> (29. travnja 2022. godine)

„Postojanje obveze da se odvjetnici kontinuirano stručno usavršavaju u područjima prava kojima se bave postao je zlatni standard u velikoj većini država s razvijenom pravnom tradicijom. Načini implementacije sustava trajnog stručnog usavršavanja, njegovo održavanje i posljedice neispunjenja te obveze razlikuju se, naravno, među državama u kojima postoji obveza provedbe trajnog stručnog usavršavanja. Te razlike najviše ovise o pravnim tradicijama država“, smatra Dalibor Valinčić.

obrazovanja koje pohađaju u Francuskoj ili u Italiji.¹³

2.5 Švedska

Obveza trajnog stručnog usavršavanja u Švedskoj definirana je internim propisima Švedske odvjetničke komore. Kodeks profesionalnog ponašanja članova Švedske odvjetničke komore iz 2008. godine predviđa općenitu obvezu odvjetnika „održavati i razvijati svoju profesionalnu kompetenciju praćenjem razvoja zakona u području u kojem su aktivni i podvrgavati se potrebnom kontinuiranom usavršavanju“.¹⁴ Slična načelna obveza održavanja i razvijanja profesionalnih kvalifikacija za odvjetnike postoji i u Smjernicama za stručno usavršavanje

odvjetnika, kojima su razrađeni i uvjeti ispunjenja te obveze.¹⁵

Odvjetnici unutar jedne kalendarske godine moraju sudjelovati u najmanje osamnaest sati strukturiranog usavršavanja. Pod strukturiranim usavršavanjem podrazumijeva se sudjelovanje u internim ili vanjskim oblicima stručnog usavršavanja kao što su tečajevi, seminari i konferencije. Ako odvjetnik sudjeluje u više od osamnaest sati strukturiranog usavršavanja tijekom jedne kalendarske godine, moguće je prenijeti najviše dvanaest sati viška vremena u sljedeću godinu. Kako bi se postigla kvaliteta nužna za usavršavanje, jedan trening ne bi trebao biti kraći od jednog i pol sata efektivnog vremena treninga, a broj sudionika na jednom treningu ne bi trebao biti manji od pet.

U odnosu na sadržaj, usavršavanja se moraju ticati odvjetničke profesije i biti korisna za odvjetničku praksu, u što se osim pravnih sadržaja može uračunati

¹³ Convention de reconnaissance mutuelle en matiere de formation continue des avocats, dostupno na poveznici: <https://www.ordineavvocatibologna.net/documents/19808/446516/Convenzione+con+Francia/d9bf2fdc-12aa-4110-927b-054b69d3910b> (29. travnja 2022. godine)

¹⁴ Vägledande regler om god advokatsed, dostupno na poveznici: https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatetik/vagledande-regler-om-god-advokatsed-med-kommentarer-juni-2020.pdf (29. travnja 2022. godine)

¹⁵ Riktlinjer för professionell vidareutbildning av advokater, dostupno na poveznici: https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatyrket/riktlinjer-professionell-vidareutbildning-rev-4-dec-2020-slutlig.pdf (29. travnja 2022. godine)

i obuka u drugim područjima, kao što su ekonomija ili jezici, pod uvjetom da sadržaji imaju utjecaja na odvjetničku praksu.

Odvjetnici su dužni dokumentirati svoje aktivnosti usavršavanja. Ako odvjetnik ne ispunjava uvjete za stručno osposobljavanje, odvjetnička komora može naložiti žurno otklanjanje te povrede. Ako postoji značajna povreda ili ako se ona ponavlja, odvjetnička komora može pokrenuti disciplinski postupak.

2.6 Belgija

U Belgiji je obveza trajnog stručnog usavršavanja odvjetnika uvedena 2004. godine Pravilnikom o kontinuiranom stručnom usavršavanju, koji utvrđuje da „svaki odvjetnik ima etičku dužnost stalno se stručno usavršavati“.¹⁶

Usavršavanje je obvezno za odvjetnike i vježbenike, koji su dužni prikupiti šesnaest bodova unutar svake kalendarske godine, pri čemu bod označava jedan sat kontinuirane edukacije. Sustav trajnog stručnog usavršavanja detaljno je razrađen u odnosu na različite oblike kojima je moguće izvršiti tu obvezu. Za tečajeve je moguće dobiti najviše šest bodova godišnje, za jezične tečajeve također najviše šest bodova, za održana stručna predavanja najviše deset bodova, za publikacije najviše dva boda na tisuću riječi, najviše deset bodova za aktivnosti priznate i održane u stranim zemljama, te za ostale aktivnosti najviše deset bodova godišnje.

O izvršavanju obveze odvjetnici moraju podnijeti izvještaj predsjedniku lokalne odvjetničke komore. Ne ispunje li svoje obveze, Disciplinsko vijeće Belgijske odvjetničke komore može im odrediti disciplinske sankcije, kao što su upozorenje, ukor, suspenzija na najviše

godinu dana te brisanje s liste odvjetnika ili odvjetničkih vježbenika.

3. Trajno stručno usavršavanje u pojedinim državama u svijetu

Iako, naravno, u svijetu postoje različiti pristupi trajnom stručnom usavršavanju odvjetnika, u ovom će radu biti načelno prikazana rješenja usvojena u pravnim sustavima Velike Britanije, Kanade i Sjedinjenih Američkih Država. U tim državama, vjerojatno zbog njihove *common law* tradicije, pristup trajnom stručnom usavršavanju ponešto je drugačiji. Primjerice, u Velikoj Britaniji i nekim provincijama Kanade, sustav trajnog stručnog usavršavanja temelji se na vlastitim procjenama svakog pojedinog odvjetnika, što je značajno drugačije u odnosu na standarde promatranih država članica Europske unije.

3.1 Velika Britanija

Trajno stručno usavršavanje obvezno je za sve pripadnike pravne profesije, *barristers* i *solicitors*. Međutim, sustav za ove dvije grupe pripadnika pravne profesije nije identičan.

Iako je prije ispunjavanje obveze trajnog stručnog usavršavanja bilo propisano u kontekstu određenog broja sati unutar kalendarske godine, slično kao i u kontinentalnoj Europi, u odnosu na *solicitors* ta je obveza izmijenjena počevši od 1. studenoga 2016. godine prema novom konceptu *continuing competence*.

Nacionalni regulator u odnosu na *solicitors* The Solicitors' Regulation Authority sada zahtijeva od svih svojih članova da samostalno utvrde vlastite potrebe trajnog stručnog usavršavanja i naprave plan ispunjenja te obveze, bez striktnog propisanog vremena koje mora biti provedeno za potrebe trajnog stručnog usavršavanja. Svi *solicitors* moraju voditi evidenciju provedenih aktivnosti trajnog usavršavanja, temeljem koje će svake godine nacionalnom regulatoru izdati deklaraciju o provedenim aktiv-

¹⁶ Codex Deontologie voor Advocaten, dostupno na poveznici: <https://advocaat.be/DipladWebsite/media/DipladMediaLibrary/Documenten/Deontologie/Codex-Deontologie.pdf> (29. travnja 2022. godine)

nostima i ispunjenim ciljevima trajnog stručnog usavršavanja.¹⁷

Obveze trajnog stručnog usavršavanja za *barristers* ponešto su drukčije. Sustav ispunjavanja određenog broja utvrđenih sati trajnog stručnog usavršavanja koji se odnosio na *barristers* napušten je 1. siječnja 2017. godine. Prema novom sustavu, *barristers* također moraju sačiniti plan svojih potreba trajnog stručnog usavršavanja i načina njihova ispunjavanja. Međutim, trajno usavršavanje u sustavu određenog, unaprijed utvrđenog broja sati još se uvijek primjenjuje u odnosu na *barristers* unutar prvih triju godina prakse, kada moraju skupiti četrdeset pet sati usavršavanja godišnje, uključujući najmanje devet sati obuke pregovaranja i tri sata odvjetničke etike.¹⁸

3.2 Kanada

Iako u Kanadi načelno postoji obveza trajnog stručnog usavršavanja odvjetnika, konkretna pravila razlikuju se ovisno o provincijama i teritorijima. Primjerice, Alberta ima obvezni program trajnog stručnog usavršavanja koji od odvjetnika zahtijeva pripremu godišnjih planova trajnog stručnog usavršavanja, koje onda odvjetnici samostalno provode i vlastitom deklaracijom na godišnjoj razini potvrđuju regulatoru, The Law Society of Alberta, da su izvršili svoju obvezu. Organizacija za pravno obrazovanje Alberte pruža alate za trajno stručno usavršavanje.¹⁹

U Ontariju i Britanskoj Kolumbiji, primjerice, trajno stručno usavršavanje provodi se sustavom obveznih sati za sve odvjetnike u pokrajinama. U Britanskoj Kolumbiji odvjetnici su dužni jednom godišnje izvještavati regulatora, The Law Society of British Columbia, o svojim aktivnostima trajnog stručnog usavršavanja. Odvjetnici moraju završiti najmanje dvanaest sati nastave. Neizvršavanje obveze može dovesti do disciplinske odgovornosti.²⁰

3.3 Sjedinjene Američke Države

U SAD-u ne postoje nacionalna pravila za kontinuirano pravno obrazovanje, nego svaka država ima diskreciju pri postavljanju pravila za trajno stručno usavršavanje. Za razliku od pravnih tradicija zemalja Europe, to ovlaštenje većinom je dodijeljeno najvišem sudu svake države ili je delegirano posebnim komisijama ili odborima.

Minnesota i Iowa usvojile su obvezno trajno stručno usavršavanje 1975. godine, a nakon njih Washington i Wisconsin 1977. godine, Colorado i Wyoming 1978. godine i Idaho 1979. godine. Većina drugih država usvojile su zahtjeve obveznog trajnog stručnog usavršavanja tijekom 1980-ih i 1990-ih. Glavni razlozi za uvođenje obveze trajnog stručnog usavršavanja bili su stjecanje specifičnih vještina koje se ne podučavaju na pravnom fakultetu, ojačavanje odvjetničkog osjećaja profesionalne odgovornosti te smanjenje količine tužbi za nesavjesno obavljanje odvjetničkog poziva. Obrazovanje na pravnim fakultetima u SAD-u bilo je kritizirano kao nepovezano s pravnom praksom, stoga je ideja o zahtijevanju obveznog trajnog usavršavanja bila viđena kao odličan način za praktič-

students/continuing-professional-development/ (29. travnja 2022. godine)

²⁰ American Bar Association British Columbia Continuing Professional Development, dostupno na poveznici: <https://www.americanbar.org/events-cle/mcle/jurisdiction/british-columbia/> (29. travnja 2022. godine)

¹⁷ Solicitor Regulation Authority Continuing Competence, dostupno na poveznici: <https://www.sra.org.uk/solicitors/resources/continuing-competence/cpd/continuing-competence-faqs/> (29. travnja 2022. godine)

¹⁸ Bar Standards Board Continuing Professional Development, dostupno na poveznici: <https://www.barstandardsboard.org.uk/for-barristers/cpd/guide-to-npp.html> (29. travnja 2022. godine)

¹⁹ Law Society of Alberta Continuing Professional Development, dostupno na poveznici: <https://www.lawsociety.ab.ca/lawyers-and->

nu edukaciju odvjetnika, posebice onih u začetku pravne karijere.

Radi unifikacije pravila među državama, američko udruženje odvjetničkih komora (ABA) objavilo je sustav pravila za regulaciju trajnog stručnog usavršavanja.²¹ U jurisdikcijama SAD-a s takvom obvezom, odvjetnici obično moraju zadržati određeni najmanji broj bodova, mjereno u satima, tijekom određenog razdoblja. Također, neke od tih jurisdikcija zahtijevaju najmanji broj bodova za određene teme, kao što su primjerice etika, obuka o raznolikosti, eliminacija pristranosti, profesionalna odgovornost, osnovne vještine, zlouporaba supstanci, prevencija zlouporabe i sporovi između odvjetnika i klijenata. Posljednjih godina mnoge jurisdikcije dopuštaju odvjetnicima da zarade bodove u sklopu tečajeva obrazovanja na daljinu, koji se polažu *online*, ili slušanjem audiozapisa.

U nekim jurisdikcijama, kao što je New York, odvjetnici također mogu zadržati bodove za prezentacije ili podučavanje na akreditiranim programima, za predavanja na pravnim fakultetima s ABA akreditacijom, za pripremu učenička i suđenja na pravnim natjecanjima, za objavljivanje pisanih radova temeljenih na pravnim istraživanjima i za pružanje *pro bono* pravnih usluga.

Pravna obuka ili druge aktivnosti često ispunjavaju uvjete za stručno usavršavanje u više jurisdikcija. U tim slučajevima ništa ne zabranjuje odvjetnicima licenciranim u više tih jurisdikcija da obuku ili druge aktivnosti uračunaju u ispunjavanje svojih obveza za svaku od jurisdikcija.

Programe trajnog stručnog usavršavanja tijekom godine provode odvjetničke komore pojedinih država, nacionalne pravne organizacije kao što su ABA, pravni fakulteti i mnoge druge pravne udruge i neprofitni pružatelji.

Jedinstveno, Kentucky dopušta svim licenciranim odvjetnicima u državi da ispune svoje godišnje obveze trajnog stručnog usavršavanja u dvodnevnom programu poznatom kao Kentucky Law Update, koji se nudi godišnje na najmanje sedam lokacija u cijeloj državi.

Trenutačno samo četiri države i District of Columbia ne zahtijevaju obvezno stručno usavršavanje.

Odvjetnici koji ne ispunjavaju zahtjeve obveznog stručnog usavršavanja u državi u kojoj su licencirani riskiraju novčane kazne i suspenziju licence.

4. Zaključak

Iako implementirani sustavi trajnog stručnog usavršavanja u drugim državama imaju svoje interne različitosti, oni svejedno počivaju na vrlo sličnim osnovama. Od odvjetnika se očekuje da unutar jedne kalendarske godine posvete određeni dio svog vremena vlastitom stručnom usavršavanju, dokumentiraju poduzete aktivnosti i o tome obavijeste svoju odvjetničku komoru ili mjerodavnog regulatora. Na istim načelima počiva i sustav trajnog stručnog usavršavanja koji je Hrvatska odvjetnička komora implementirala donošenjem Pravilnika o trajnom stručnom usavršavanju, kojim se propisuje obveza provođenja ukupno dvanaest školskih sati stručnog usavršavanja unutar kalendarske godine, a to vrijeme evidentira Hrvatska odvjetnička komora. Pozitivan napor Hrvatske odvjetničke komore da omogući svim odvjetnicima da tu obvezu ispune pohađanjem tečaja dostupnih na LMS sustavu, o čijem održavanju i dodavanju sadržaja brine Hrvatska odvjetnička komora, svakako je dobrodošla pomoć u ispunjavanju obveze trajnog stručnog usavršavanja.

²¹ American Bar Association Mandatory CLE, dostupno na poveznici: <https://www.americanbar.org/events-cle/mcle/> (29. travnja 2022. godine).

Komparativni prikaz trajnog stručnog usavršavanja odabranih reguliranih profesija u Republici Hrvatskoj

1. Uvod

Prilikom razmatranja uvođenja sustava obveznog trajnog stručnog usavršavanja odvjetnika te pravilnog strukturiranja svih potrebnih elemenata tog sustava radi što efikasnijeg postizanja njegove svrhe, smatram iznimno korisnim identificirati i analizirati postojeća rješenja i eventualne dobre prakse drugih reguliranih profesija u Republici Hrvatskoj.

U tom smislu, ovaj članak daje sumarni komparativni prikaz sustava trajnog stručnog usavršavanja deset odabranih reguliranih profesija u Republici Hrvatskoj. Prilikom odluke koje bi regulirane profesije bilo najbolje obuhvatiti ovom analizom, trudio sam se odabrati upravo one koje sam smatrao usporedivima s odvjetništvom s obzirom na značaj općih legitimnih interesa koje štite. Analiza stoga obuhvaća regulirane profesije liječnika, ljekarnika, medicinskih biokemičara, revizora, poreznih savjetnika, ovlaštenih arhitekata, ovlaštenih inženjera geodezije, ovlaštenih inženjera građevinarstva, ovlaštenih inženjera strojarstva te ovlaštenih inženjera elektrotehnike.

2. Trajno usavršavanje liječnika

Trajno usavršavanje liječnika uređeno je Pravilnikom o trajnoj medicinskoj izobrazbi (dalje: Pravilnik HLK-a), koji

donosi Hrvatska liječnička komora (dalje: HLK).¹

Ovisno o pojedinom obliku usavršavanja, trajno usavršavanje liječnika može organizirati hrvatsko i/ili međunarodno stručno ili znanstveno društvo, neka druga institucija (primjerice akademije, medicinski fakulteti, zdravstvene ustanove, državna tijela nadležna za zdravstvo i znanost), odnosno fizička ili pravna osoba.

Pravilnikom HLK-a predviđeni su sljedeći oblici usavršavanja: kongres/konferencija, simpozij, tečaj trajne medicinske izobrazbe, usko specifična izobrazba iz pojedinog područja biomedicine i/ili zdravstva te međunarodni tečajevi.²

Fizička ili pravna osoba (organizator) koja namjerava organizirati i zatražiti kategorizaciju i bodovanje stručnog skupa, treba prijaviti skup Povjerenstvu HLK-a najkasnije trideset dana prije održavanja skupa. Organizatori su dužni organizirati skupove u skladu s primjenjivim propisima i etičkim načelima koja se primjenjuju u postupku organizacije skupova, a koja su propisale domaće ili inozemne stručne medicinske

.....
Izjestitelj:
Igor Mucalo,
odvjetnik u
Zagrebu

Koautori:
**Hrvoje-Mihael
Breković i
Mia Perković**,
odvjetnički
vježbenici u
Zagrebu
.....

¹ Pravilnik HLK-a dostupan je na službenim mrežnim stranicama HLK-a: <https://www.hlk.hr/pravilnici-hlk.aspx>.

² Čl. 5., čl. 6., čl. 7., čl. 10. i čl. 13. Pravilnika HLK-a

organizacije ili državna tijela Republike Hrvatske.³

Na temelju podataka iz prijave stručnog skupa te dodatne dokumentacije koju organizator može priložiti prijavi skupa, Povjerenstvo donosi odluku o kategorizaciji skupa i dodjeljuje bodove za aktivne i pasivne sudionike skupa.⁴ Aktivni sudionici pojedinih oblika trajne medicinske izobrazbe jesu edukatori koji provode teorijski i praktični dio izobrazbe (predavači, moderatori, voditelji radionica i vježbi, demonstratori i slično), dok su pasivni sudionici polaznici koji stječu znanja i vještine.⁵ Prijava stručnih skupova i elektroničko evidentiranje bodova koje liječnici ostvare u postupku trajne medicinske izobrazbe vrši se pomoću informatičke aplikacije trajne medicinske izobrazbe HLK-a.⁶

Radi odobrenja elektroničkog pripisa bodova, organizator kategoriziranog i vrednovanog stručnog skupa dostavlja HLK-u popis svih sudionika stručnog skupa. Organizator – član HLK-a koji ne dostavi HLK-u popis sudionika podliježe disciplinskoj odgovornosti, a ostalim organizatorima koji ne dostave HLK-u popis sudionika stručnog skupa, uskratit će se vrednovanje budućih stručnih skupova koje prijave.⁷ Iznimno, sudjelovanje na stručnom skupu može se evidentirati i pomoću potvrđnica, ali samo u naročito opravdanim situacijama prema procjeni Povjerenstva HLK-a ili predsjednika HLK-a.⁸

Vrednovanje stručnog usavršavanja liječnika u svrhu obnove odobrenja za samostalan rad (licence) provodi se prema bodovnom sustavu Pravilnika HLK-a.⁹ Bodovi za svaki pojedini oblik stručnog usavršavanja navedeni su u tablicama

u prilogu Pravilnika HLK-a.¹⁰ Redovno odobrenje za samostalan rad (licenca) izdano liječniku opće medicine (liječnik bez specijalnosti) te liječniku specijalistu ili specijalistu uže specijalnosti obnovit će se ako liječnik u postupku trajne medicinske izobrazbe skupi najmanje sto dvadeset bodova u šest godina. Radi kontinuiteta stručnog usavršavanja, liječnik bi trebao svake kalendarske godine skupiti najmanje dvadeset bodova u postupku trajne medicinske izobrazbe.¹¹

Liječniku koji ne uspije skupiti dovoljan broj bodova u postupku trajne medicinske izobrazbe, osim zbog opravdanih razloga predviđenih Pravilnikom HLK-a i drugim aktima HLK-a, odobrenje za samostalan rad (licenca) obnovit će se samo ako položi ispit provjere stručnosti koji provodi Ispitna komisija HLK-a koju imenuje predsjednik HLK-a.¹²

3. Trajno usavršavanje ljekarnika

Trajno usavršavanje ljekarnika uređeno je Pravilnikom o sadržaju, rokovima i postupku stručnog usavršavanja magistara farmacije (dalje: Pravilnik HLJK-a), koji donosi Hrvatska ljekarnička komora (dalje: HLJK).¹³

Trajno usavršavanje ljekarnika (magistara farmacije) organizira HLJK samostalno ili u suradnji s Hrvatskim farmaceutskim društvom, Farmaceutsko-biokemijskim fakultetom, studijem farmacije u Splitu, stručnim društvima te ostalim organizatorima.¹⁴

Trajno usavršavanje ljekarnika može se organizirati u obliku stručnih skupova A, B i C, tečajeva, stručnog usavršavanja na daljinu internetom, pomoću

³ Čl. 24. st. 1. Pravilnika HLK-a

⁴ Čl. 25. st. 1. Pravilnika HLK-a

⁵ Čl. 4. st. 1. i 2. Pravilnika HLK-a

⁶ Čl. 25. st. 3. Pravilnika HLK-a

⁷ Čl. 31. st. 1. Pravilnika HLK-a

⁸ Čl. 31. st. 3. Pravilnika HLK-a

⁹ Čl. 32. Pravilnika HLK-a

¹⁰ Čl. 33. Pravilnika HLK-a

¹¹ Čl. 19. Pravilnika HLK-a

¹² Čl. 34. Pravilnika HLK-a

¹³ Pravilnik HLJK-a dostupan je na službenim mrežnim stranicama HLJK-a: https://www.hljk.hr/storage/upload/reading_articles/Pravilnik_o_postupku_strucnog_usavršavanja_magistara_farmacije_15058.pdf.

¹⁴ Čl. 11. Pravilnika HLJK-a

informatijsko-komunikacijske tehnologije, u obliku ostalih stručnih skupova, studijskih boravaka, publikacija, poslijediplomskih znanstvenih studija, poslijediplomskih specijalističkih studija, specijalizacija, javnozdravstvenih projekata, prijavljivanja nuspojava lijeka i medicinskog proizvoda, mentorstva te vođenja prakse studentima farmacije.¹⁵

Organizator mora podnijeti zahtjev za vrednovanje stručnog usavršavanja najmanje petnaest dana prije održavanja određene vrste stručnog usavršavanja. S organizatorom stručnog usavršavanja HLJK sklapa ugovor o međusobnim pravima i obvezama. Ugovor u ime HLJK-a zaključuje predsjednik HLJK-a, a odluku o visini troškova navedenog ugovora donosi Vijeće HLJK-a. Organizator stručnog usavršavanja može magistru farmacije nakon završetka stručnog usavršavanja izdati potvrđnicu, odnosno obavezan ju je izdati na njegov zahtjev.¹⁶

Povjerenstvo HLJK-a boduje stručno usavršavanje ovisno o kategorijama stručnog usavršavanja iz čl. 5. Pravilnika HLJK-a. Ljekarnik je obavezan stručno se usavršavati tako da u razdoblju od šest godina prikupi najmanje trideset bodova, a radi kontinuiteta stručnog usavršavanja ljekarnik treba svake dvije kalendarske godine skupiti najmanje deset bodova. Bodovi skupljeni u jednom licencnom razdoblju ne mogu se prenositi u sljedeće licencno razdoblje.¹⁷

Ako ljekarnik ne skupi dovoljan broj bodova u postupku stručnog usavršavanja, dužan je pristupiti ispitu provjere stručnosti pred Ispitnom komisijom HLJK-a. Ako ljekarnik u roku od petnaest dana od isteka odobrenja za samostalan rad ne podnese zahtjev za pristupanje navedenom ispitu provjere stručnosti, brisat će se iz Registra HLJK-a.¹⁸

4. Trajno usavršavanje medicinskih biokemičara

Trajno usavršavanje medicinskih biokemičara uređeno je Pravilnikom o trajnom usavršavanju magistara medicinske biokemije (dalje: Pravilnik HKMB-a), koji donosi Hrvatska komora medicinskih biokemičara (dalje: HKMB).¹⁹

Ovisno o obliku, trajno usavršavanje medicinskih biokemičara može organizirati HKMB, Hrvatsko društvo za medicinsku biokemiju i laboratorijsku medicinu, strana udruga medicinskih biokemičara, Farmaceutsko-biokemijski fakultet te neka druga znanstvena ustanova ili udruga liječnika i ljekarnika.

Oblici trajnog usavršavanja medicinskih biokemičara jesu sljedeći: specijalizacija iz medicinske biokemije i laboratorijske medicine ili analitičke toksikologije, uže specijalizacije iz medicinske biokemije i laboratorijske medicine ili analitičke toksikologije, tečajevi trajnog usavršavanja, organizirano usavršavanje u klinici, kliničkoj bolnici ili kliničkom bolničkom centru, sudjelovanje na stručnim i znanstvenim simpozijima i kongresima, studijski boravci u inozemstvu, radionice u organizaciji ili pod pokroviteljstvom HKMB-a, sudjelovanje na stručnim sastancima društva i ostalih organizacija, sudjelovanje na stručnim sastancima klinika, kliničkih bolnica i kliničkih bolničkih centara te općih i specijalnih bolnica, e-seminari, članci u stručnim i znanstvenim časopisima, poglavlja u knjizi, knjige, doktorati, izrada patenata iz područja medicinsko-biokemijske djelatnosti te mentorstvo za specijalizante, doktorande, specijalistički rad i organizirani boravci u klinikama,

rad HLJK-a. Navedeni pravilnik dostupan je na službenim stranicama HLJK-a: https://www.hljk.hr/storage/upload/reading_articles/Pravilnik_o_Odobrenja_za_samostalan_rad_145852.pdf.

¹⁹ Pravilnik HKMB-a dostupan je na poveznici: <https://www.hkmb.hr/opci-akti/propisi-komore/>.

¹⁵ Čl. 4. Pravilnika HLJK-a

¹⁶ Čl. 8. st. 7. Pravilnika HLJK-a

¹⁷ Čl. 7. st. 1. – 4. Pravilnika HLJK-a

¹⁸ Čl. 29. st. 3. i 5. Pravilnika o izdavanju, obnavljanju i oduzimanju odobrenja za samostalan

kliničkim bolnicama i kliničkim bolničkim centrima.²⁰

Prijavljivanje organiziranih oblika trajnog usavršavanja provodi se ispunjavanjem obrazaca koji su sastavni dio Pravilnika HKMB-a. Na prijedlog Povjerenstva za trajnu edukaciju (dalje: Povjerenstvo HKMB-a), Izvršni odbor HKMB-a donosi radnu uputu, odgovarajući obrazac za prijavu organiziranog oblika trajnog usavršavanja i odgovarajući obrazac izvješća o održanom organiziranom obliku trajnog usavršavanja. Zahtjev za priznavanje i vrednovanje usavršavanja podnosi se HKMB-u na propisanom obrascu najkasnije trideset dana prije održavanja.²¹ U obrascu su taksativno navedeni podatci koje organizator mora ispuniti kako bi Povjerenstvo HKMB-a moglo donijeti odluku o kategorizaciji trajnog usavršavanja i broju bodova za aktivne i pasivne sudionike. Nepotpuno ili pogrešno ispunjeni obrasci neće se uzeti u razmatranje, već se vraćaju organizatoru na dopunu. O zahtjevu za priznavanje i vrednovanje predloženog oblika trajnog usavršavanja odlučuje Povjerenstvo HKMB-a u roku od dvadeset dana. Protiv odluke Povjerenstva HKMB-a kojom je odlučeno o kategorizaciji trajnog usavršavanja i broju dodijeljenih bodova može se podnijeti žalba Izvršnom odboru HKMB-a u roku od petnaest dana od dana primitka pismenog opravka odluke.²²

Prisutnost polaznika stručnog usavršavanja kontrolira se potvrđnicama. Potvrdnica je dokument kojim se potvrđuje sudjelovanje na nekom priznatom obliku trajnog usavršavanja u skladu sa Sustavom bodovanja iz članka 27. Pravilnika HKMB-a. Potvrdnica je ujedno i dokaz medicinskom biokemičaru o prikupljenim bodovima u postupku obnove odobrenja za samostalan rad.²³

²⁰ Čl. 4. Pravilnika HKMB-a

²¹ Čl. 18. i čl. 19. st. 1. Pravilnika HKMB-a

²² Čl. 19. st. 2. – 5. Pravilnika HKMB-a

²³ Čl. 23. st. 1. Pravilnika HKMB-a

Sustav bodovanja za provjeru stručnosti medicinskih biokemičara uređen je člankom 27. Pravilnika HKMB-a, a ovisi o pojedinom obliku trajnog usavršavanja. Medicinski biokemičar mora tijekom šest godina steći trideset bodova, a radi kontinuiteta usavršavanja preporuka je da svake kalendarske godine skupi najmanje pet bodova. Višak bodova ne može se prenositi u sljedeće šestogodišnje razdoblje.²⁴

Ako medicinski biokemičar iz bilo kojeg razloga tijekom šestogodišnjeg razdoblja nije skupio potrebne bodove, mora pristupiti polaganju skupnog ispita. Povjerenstvo HKMB-a svaki slučaj procjenjuje pojedinačno te utvrđuje sadržaj i ispitni program. Ispitno povjerenstvo čine predsjednik Povjerenstva HKMB-a i tajnik HKMB-a.²⁵ Članu HKMB-a koji ne pristupi skupnom ispitu ili ga ne položi, privremeno će se oduzeti odobrenje za samostalan rad te će se uputiti na dodatnu stručnu izobrazbu.²⁶

5. Trajno usavršavanje revizora

Trajno usavršavanje revizora uređeno je Pravilnikom o stalnom stručnom usavršavanju ovlaštenih revizora (NN 104/18 i 144/20) (dalje: Pravilnik HRK-a), koji donosi ministar financija.

Trajno stručno usavršavanje revizora mogu provoditi Hrvatska revizorska komora (dalje: HRK), Ministarstvo financija i drugi organizatori. Stalno stručno usavršavanje ovlaštenih revizora organizator provodi prema programima za koje Ministarstvo financija daje prethodnu suglasnost. Ministarstvo financija objavljuje programe prema kojima se provodi stalno stručno usavršavanje ovlaštenih revizora za koje je dalo pre-

²⁴ Čl. 10. st. 1. i 2. Pravilnika HKMB-a

²⁵ Čl. 33. st. 1. Pravilnika HKMB-a

²⁶ Čl. 12. Pravilnika o izdavanju, obnavljanju i oduzimanju odobrenja za samostalan rad HKMB-a. Navedeni pravilnik dostupan je na službenim mrežnim stranicama HKMB-a: <https://www.hkmb.hr/opci-akti/propisi-komore/>.

hodnu suglasnost na internetskoj stranici, a organizator objavljuje programe za koje je Ministarstvo financija dalo prethodnu suglasnost na svojoj internetskoj stranici.²⁷

Pravilnik HRK-a predviđa niz različitih oblika trajnog usavršavanja ovlaštenih revizora, kao što su sudjelovanja u svojstvu polaznika ili edukatora na savjetovanjima, seminarima, radionicama, simpozijima, kongresima/konferencijama ili u drugim oblicima trajnog usavršavanja. Aktivnosti koje se održavaju u skladu s godišnjim planom i programom u obliku *webinara* ili drugog oblika internetskog učenja na daljinu smatraju se jednakovrijednima klasično organiziranom stručnom skupu.²⁸

Organizator je obavezan uputiti zahtjev Ministarstvu financija radi dobivanja prethodne suglasnosti za program aktivnosti stalnog stručnog usavršavanja ovlaštenih revizora u obliku godišnjeg plana i programa aktivnosti stalnog stručnog usavršavanja ovlaštenih revizora ili dodatnih pojedinačnih programa aktivnosti stalnog stručnog usavršavanja ovlaštenih revizora koji nisu obuhvaćeni godišnjim planom zbog određenih obrazloženih okolnosti koje organizator navodi u zahtjevu.²⁹

Ovlašteni revizor koji u tekućoj godini ne ostvari najmanje trideset pet bodova stalnog stručnog usavršavanja odnosno sto dvadeset bodova u razdoblju od tri uzastopne godine, dužan je o tome obavijestiti Ministarstvo financija najkasnije u roku od trideset dana od isteka tekućeg godišnjeg razdoblja u kojem nije mogao ostvariti najmanje trideset pet bodova odnosno u roku od trideset dana prije isteka trogodišnjeg razdoblja u kojem ne može ispuniti obvezu, te navesti i dokumentirati opravdane razloge (privremena nesposobnost za rad, upućivanje na rad u inozemstvo i dr.) zbog

„Članak daje sumarni komparativni prikaz sustava trajnog stručnog usavršavanja deset odabranih reguliranih profesija u Republici Hrvatskoj. Analiza obuhvaća regulirane profesije liječnika, ljekarnika, medicinskih biokemičara, revizora, poreznih savjetnika, ovlaštenih arhitekata, ovlaštenih inženjera geodezije, ovlaštenih inženjera građevinarstva, ovlaštenih inženjera strojarstva te ovlaštenih inženjera elektrotehnike“, navodi Igor Mucalo.

kojih nije mogao ispuniti obvezu stalnog stručnog usavršavanja u potpunosti.³⁰

Ovlaštenom revizoru koji ne ostvari navedeni broj bodova te propusti navesti i dokumentirati opravdane razloge, ukinut će se odobrenje za samostalan rad te će biti dužan položiti poseban ispit u svrhu ponovnog izdavanja odobrenja za rad za obavljanje revizorskih usluga. Kandidat koji nije zadovoljio na posebnom ispitu, može ponovo polagati posebni ispit po isteku roka od šest mjeseci od datuma polaganja.³¹

³⁰ Čl. 13. st. 2. Pravilnika HRK-a

³¹ Čl. 10. st. 1 i čl. 13. st. 1. Pravilnika o stručnom osposobljavanju za polaganje revizorskog ispita, revizorskom i posebnom ispitu te ispitu osposobljenosti (NN 127/17)

²⁷ Čl. 5. Pravilnika HRK-a

²⁸ Čl. 6. st. 5. Pravilnika HRK-a

²⁹ Čl. 6. st. 1. t. 1. i 2. Pravilnika HRK-a

6. Trajno usavršavanje poreznih savjetnika

Trajno usavršavanje poreznih savjetnika uređeno je Pravilnikom o stručnom usavršavanju poreznih savjetnika (dalje: Pravilnik HKPS-a), koji donosi Hrvatska komora poreznih savjetnika (dalje: HKPS).³²

Trajno usavršavanje poreznih savjetnika može organizirati HKPS, druga domaća organizacija, međunarodna organizacija te inozemna profesionalna organizacija.³³ Odbor za stručno osposobljavanje i stalno stručno usavršavanje HKPS-a utvrđuje program organiziranog stalnog stručnog usavršavanja koji obuhvaća sve oblike organiziranog stalnog stručnog usavršavanja, te uz suglasnost Izvršnog odbora HKPS-a operativno organizira i prati njegovo provođenje.³⁴ Sam postupak ishođenja odobrenja nije definiran Pravilnikom HKPS-a.

Organizirano stalno usavršavanje može se ostvariti stručnim savjetovanjima, simpozijima, kongresima, konferencijama, okruglim stolovima, radionicama i seminarima.³⁵ Samostalno stručno usavršavanje ostvaruje se objavom radova u znanstvenim i stručnim časopisima, prezentacijama autorskih ili koautorskih radova na konferencijama, seminarima, radionicama, praćenjem poreznih propisa te na *online* seminarima i ostalim oblicima samostalnog usavršavanja.³⁶

Ovisno o pojedinom obliku stalnog stručnog usavršavanja, bodovanje se određuje prema tablici iz čl. 5. Pravilnika HKPS-a.

Stručno usavršavanje poreznih savjetnika ostvaruje se s najmanje sto dvadeset sati stručnog usavršavanja u

svakom uzastopnom trogodišnjem razdoblju. U istom trogodišnjem razdoblju porezni savjetnik obvezan je za svaku pojedinu godinu ostvariti najmanje dvadeset sati stalnog stručnog usavršavanja.³⁷

Iako Pravilnik HKPS-a propisuje da se stručno usavršavanje poreznih savjetnika ostvaruje s najmanje sto dvadeset sati stručnog usavršavanja, jedino je porezni savjetnik koji ne ostvari minimum od sedamdeset i dva sata stalnog stručnog usavršavanja u razdoblju od tri uzastopne godine obvezan položiti poseban ispit u organizaciji HKPS-a, koji obuhvaća sljedeće predmete: Porez na dobit, Porez na dohodak i doprinosi te Neizravni porezi i carine. Ako porezni savjetnik ne položi poseban ispit, ima pravo na još jedan popravni rok. Protiv poreznog savjetnika koji ne iziđe na poseban ispit ili ga ne položi ni na popravnom roku, pokreće se stegovni postupak i oduzimanje odobrenja za rad.³⁸

7. Trajno usavršavanje arhitekata

Trajno usavršavanje arhitekata uređeno je Pravilnikom o provedbi stručnog usavršavanja (dalje: Pravilnik HKA-a), koji donosi Hrvatska komora arhitekata (dalje: HKA)³⁹, dok je odgovornost članova HKA-a za neispunjavanje obveze stručnog usavršavanja uređena Zakonom o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju (NN 78/15 – 110/19) (dalje: ZKIG).

Pravilnik HKA-a donesen je na temelju Pravilnika o stručnom usavršavanju osoba koje obavljaju poslove prostornog uređenja i gradnje (NN 55/20) (dalje: Pravilnik Ministarstva graditeljstva), koji je donio ministar graditeljstva, prostornog uređenja i državne imovine, te se osim na ovlaštene arhitekate primjenjuje

³² Pravilnik HKPS-a dostupan je na službenim mrežnim stranicama HKPS-a: <https://hkps.hr/2017/12/19/pravilnik-o-strucnom-usavršavanju-poreznih-savjetnika/>.

³³ Čl. 4. st. 1. Pravilnika HKPS-a

³⁴ Čl. 4. st. 2. Pravilnika HKPS-a

³⁵ Čl. 4. st. 1. Pravilnika HKPS-a

³⁶ Čl. 4. st. 6. Pravilnika HKPS-a

³⁷ Čl. 7. Pravilnika HKPS-a

³⁸ Čl. 9. Pravilnika HKPS-a

³⁹ Pravilnik HKA-a dostupan je na poveznici: <https://www.arhitekti-hka.hr/hr/komora/akti-komore/pravilnici/pravilnik-o-strucnom-usavršavanju/>.

i na ostale profesije koje se bave poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje (ovlašteni inženjeri građevine, ovlašteni inženjeri strojarstva i ovlašteni inženjeri elektrotehnike).

Trajno usavršavanje arhitekata provode glavni tajnik HKA-a i stručni tajnik HKA-a kao stručno osoblje HKA-a za provedbu stručnog usavršavanja. Stručno osoblje HKA-a provodi mjere za uspostavu i organizaciju stručnog usavršavanja, koordinira poslove stručnog usavršavanja, predlaže mjere za njegovo unaprjeđenje te obavlja i sve druge poslove potrebne za organizaciju i provedbu stručnog usavršavanja.⁴⁰ Program stručnog usavršavanja izrađuje stručno osoblje HKA-a, a usvaja ga Upravni odbor HKA-a uz prethodnu suglasnost Ministarstva graditeljstva.⁴¹

Predavači odnosno voditelji uključeni u realizaciju programa stručnog usavršavanja moraju imati akademski naziv magistra inženjera ili stručni naziv specijalist inženjer, a predavači odnosno voditelji uključeni u realizaciju programa stručnog usavršavanja u dijelu tehničke regulative, osim navedenog uvjeta, moraju i trajno raditi na izradi, primjeni ili provedbi tehničke regulative.⁴²

Oblici stručnog usavršavanja jesu skupovi edukativnih sadržaja koji se odnose na regulatornu tematiku, stručnu tematiku ili poslovnu tematiku, a koji, primjerice, mogu biti kongres, predavanja, seminar, radionica, tečaj, *online seminar / webinar*, inozemni ili tuzemni stručno-znanstveni skupovi, okrugli stolovi odnosno radionice, rad u stručnim tijelima te drugi oblici usavršavanja.⁴³ Stručno usavršavanje može se provoditi i bez fizičke prisutnosti obveznika stručnog usavršavanja primjenom informatičkih tehnoloških rješenja.⁴⁴

Evidenciju o stručnom usavršavanju vodi HKA, pri čemu Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine (dalje: Ministarstvo graditeljstva) vodi i Registar o ispunjavanju obveze stručnog usavršavanja, odnosno o pohađanju sadržaja i oblika stručnog usavršavanja. O završenom stručnom usavršavanju odnosno o pohađanju sadržaja i oblika stručnog usavršavanja, obveznicima stručnog usavršavanja HKA izdaje potvrde odnosno certifikate. HKA u roku od osam dana nakon završetka pojedinog oblika edukacije iz programa stručnog usavršavanja registrira stručno usavršavanje za svakog pojedinog polaznika edukacije koji je obveznik stručnog usavršavanja u Registar Ministarstva graditeljstva. Član HKA-a koji je sudjelovao na stručnom usavršavanju druge strukovne organizacije, sveučilišta, veleučilišta ili druge pravne osobe koja ima suglasnost Ministarstva graditeljstva na program stručnog usavršavanja, dostavlja HKA-u certifikat o završenom stručnom usavršavanju i osposobljavanju u svrhu evidencije takvog stručnog usavršavanja.⁴⁵

Program trajnog usavršavanja arhitekata evaluira se prema broju ostvarenih školskih sati edukacije. Obveznik stručnog usavršavanja dužan je u skladu s programom stručnog usavršavanja u dvogodišnjem razdoblju ostvariti najmanje dvadeset školskih sati edukacije, od čega se deset školskih sati odnosi na poznavanje tehničke regulative, a deset na stručno područje.⁴⁶

Neispunjavanje obveze stručnog usavršavanja člana Komore za prethodno razdoblje smatra se lakšom povredom i kažnjava najstrožom stegovnom mjerom za lakše povrede, odnosno opomenom ili novčanom kaznom od 5.000,00 kn.⁴⁷

⁴⁰ Čl. 10. st. 1. i 2. Pravilnika HKA-a

⁴¹ Čl. 11. st. 6. Pravilnika HKA-a

⁴² Čl. 11. st. 5. Pravilnika HKA-a

⁴³ Čl. 7. st. 2. Pravilnika HKA-a

⁴⁴ Čl. 15. st. 1. Pravilnika HKA-a

⁴⁵ Čl. 23. st. 1. – 4. Pravilnika HKA-a

⁴⁶ Čl. 1. st. 5. Pravilnika HKA-a

⁴⁷ Čl. 45. st. 4. ZKIG-a

8. Trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera geodezije

Trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera geodezije uređeno je Pravilnikom o stručnom usavršavanju osoba koje obavljaju stručne geodetske poslove (dalje: Pravilnik HKOIG-a), koji donosi Hrvatska komora ovlaštenih inženjera geodezije (dalje: HKOIG),⁴⁸ dok se HKOIG-ovom Odlukom o uvjetima za izdavanje potvrde o obavljenom stručnom usavršavanju (dalje: Odluka)⁴⁹ određuju uvjeti za izdavanje potvrde o stručnom usavršavanju ovlaštenog inženjera geodezije u proteklom razdoblju od tri godine.

Trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera geodezije provode predavači kao fizičke osobe uključene u realizaciju stručnog usavršavanja.⁵⁰ Ovisno o uvjetima koje moraju ispuniti, Pravilnik HKOIG-a dijeli predavače u dvije kategorije, odnosno na predavače temeljnog stručnog usavršavanja te na predavače naprednog stručnog usavršavanja.⁵¹

Uvjete za uključivanje aktivnosti u program stručnog usavršavanja HKOIG propisuje Uputama o načinu provođenja programa stručnog usavršavanja (dalje: Upute).⁵² Uputama se ujedno određuju način prijave i provedbeni postupci za organizaciju te međusobna prava i obveze HKOIG-a i drugih organizatora i partnera na provođenju godišnjeg programa stručnog usavršavanja. Uputama se određuju i obveze organizatora – nositelja aktivnosti iz godišnjeg programa stručnog usavršavanja.⁵³

⁴⁸ Pravilnik HKOIG-a dostupan je na poveznici: <http://www.hkoig.hr/strucno-usavrsavanje/pravilnik-strucnog-usavrsavanja/>.

⁴⁹ Odluka je dostupna na poveznici: <http://www.hkoig.hr/strucno-usavrsavanje/odluka-o-uvjetima-za-izdavanje-potvrde-o-obavljenom-strucnom-usavrsavanju/>.

⁵⁰ Čl. 3. st. 1. t. 4. Pravilnika HKOIG-a

⁵¹ Čl. 17. st. 1. i 2. Pravilnika HKOIG-a

⁵² Upute su dostupne na poveznici: <http://www.hkoig.hr/assets/strucnousavrsavanje-od25042019/Upute-SU.pdf>.

⁵³ Čl. 15. st. 1., 2. i 4. Pravilnika HKOIG-a

Oblici stručnog usavršavanja obuhvaćaju kongrese/konferencije, simpozije, predavanja, druge oblike znanstveno-stručnih skupova, radionice, tečajeve, napredna, usko specifična usavršavanja iz pojedinih područja s rješavanjem testova, kontroliranu internetsku izobrazbu (*e-learning*), studijske boravke u zemlji i inozemstvu, mentorstva tijekom vježbeničke prakse te druge oblike usavršavanja.⁵⁴

Evaluacijski postupak stručnog usavršavanja obavlja se planirano i kontinuirano u svim fazama stručnog usavršavanja radi ocjene godišnjeg programa, teme, provoditelja, organizatora aktivnosti, predavača i polaznika. Metodologija i evaluacijske razine utvrđuju se u skladu s Uputama.⁵⁵

Podatke o pohađanju temeljnog ili naprednog stručnog usavršavanja HKOIG će upisati u evidenciju stručnog usavršavanja HKOIG-a.⁵⁶ Potvrda o stručnom usavršavanju može se izdati podnositelju zahtjeva za kojeg je uvidom u službenu evidenciju HKOIG-a utvrđeno da je u skladu s propisima HKOIG-a, kojima se regulira stručno usavršavanje osoba koje obavljaju stručne geodetske poslove, u proteklom razdoblju od tri godine prikupio najmanje devedeset akademskih sati.⁵⁷

Ovlaštenom inženjeru geodezije Državna geodetska uprava neće izdati suglasnost za obavljanje stručnih geodetskih poslova ako u proteklom razdoblju od tri godine prije podnošenja zahtjeva za izdavanje suglasnosti nije obavio stručno usavršavanje u skladu s Pravilnikom HKOIG-a.⁵⁸

⁵⁴ Čl. 10. Pravilnika HKOIG-a

⁵⁵ Čl. 29. Pravilnika HKOIG-a

⁵⁶ Čl. 25. Pravilnika HKOIG-a

⁵⁷ Točka V. Odluke

⁵⁸ Čl. 19. st. 2. t. 4. Zakona o obavljanju geodetske djelatnosti (NN 25/18)

9. Trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera građevine

U skladu s Pravilnikom Ministarstva graditeljstva, trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera građevine uređeno je Pravilnikom o stručnom usavršavanju (dalje: Pravilnik HKIG-a), koji donosi Hrvatska komora inženjera građevinarstva (dalje: HKIG)⁵⁹, dok je odgovornost članova HKIG-a za neispunjavanje obveze stručnog usavršavanja uređena ZKIG-om.

Trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera građevine ustrojava, provodi i organizira HKIG, a Odbor za stručno usavršavanje HKIG-a prati provedbu stručnog usavršavanja i predlaže mjere za njegovo unaprjeđenje.⁶⁰ HKIG u provedbi stručnog usavršavanja može surađivati i s drugim zainteresiranim strukovnim organizacijama, sveučilištima, veleučilištima i drugim pravnim osobama koje provode stručno usavršavanje. Pretpostavka za suradnju jest komplementarnost sadržaja i stručne razine predloženih programa stručnog usavršavanja.⁶¹ Predavači su stručne osobe građevinske ili druge struke koje kumulativno ispunjavaju uvjete propisane u čl. 21. Pravilnika HKIG-a.

Stručno usavršavanje odvija se u obliku kongresa, radionica, predavanja, seminara, *online* seminara, radionica te provjera stečenih znanja i vještina⁶², a o pohađanju pojedinih oblika stručnog usavršavanja HKIG izdaje potvrdu.⁶³

Pravilnik HKIG-a ne propisuje sustav bodovanja stručnog usavršavanja, već se evidentira broj ostvarenih akademskih sati. Stručno usavršavanje obvezno je u trajanju od najmanje deset akademskih sati godišnje.⁶⁴

Neispunjavanje obveze stručnog usavršavanja člana HKIG-a za prethodno razdoblje smatra se lakšom povredom i kažnjava najstrožom stegovnom mjerom za lakše povrede, odnosno opomenom ili novčanom kaznom od 5.000,00 kn.⁶⁵

10. Trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera strojarstva

U skladu s Pravilnikom Ministarstva graditeljstva, trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera strojarstva uređeno je Pravilnikom o stručnom usavršavanju (dalje: Pravilnik HKIS-a), koji donosi Hrvatska komora inženjera strojarstva (dalje: HKIS)⁶⁶, dok je odgovornost članova HKIS-a za neispunjavanje obveze stručnog usavršavanja uređena ZKIG-om.

Trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera strojarstva organizira i provodi HKIS. HKIS može surađivati i s drugim zainteresiranim strukovnim organizacijama, sveučilištima, veleučilištima, drugim pravnim osobama koje provode stručno usavršavanje, kao i tvrtkama odnosno gospodarskim subjektima koji obavljaju djelatnost strojarstva odnosno graditeljstva u cjelini.⁶⁷

Oblici stručnog usavršavanja obuhvaćaju sudjelovanje na kongresu, predavanju, seminaru, stručnom putovanju, stručnom obilasku, radionici ili stručnoj prezentaciji.⁶⁸

Pravilnik HKIS-a ne propisuje sustav bodovanja stručnog usavršavanja, već se umjesto bodova evidentira broj ostvarenih sati akademskog usavršavanja. Stručno usavršavanje obvezno je u trajanju od najmanje deset akademskih sati godišnje.⁶⁹

Neispunjavanje obveze stručnog usavršavanja člana HKIS-a za prethodno razdoblje smatra se lakšom povredom i

⁵⁹ Pravilnik HKIG-a dostupan je na poveznici: <https://www.hkig.hr/Strucno-usavršavanje/Pravilnici/Pravilnici/>.

⁶⁰ Čl. 11. Pravilnika HKIG-a

⁶¹ Čl. 26. Pravilnika HKIG-a

⁶² Čl. 5. st. 4. Pravilnika HKIG-a

⁶³ Čl. 24. Pravilnika HKIG-a

⁶⁴ Čl. 1. st. 3. Pravilnika HKIG-a

⁶⁵ Čl. 45. st. 4. i čl. 46. st. 2. ZKIG-a

⁶⁶ Pravilnik HKIS-a dostupan je na poveznici: <https://www.hkis.hr/akti-komore/pravilnici>.

⁶⁷ Čl. 18. Pravilnika HKIS-a

⁶⁸ Čl. 5. st. 4. Pravilnika HKIS-a

⁶⁹ Čl. 1. st. 3. Pravilnika HKIS-a

kažnjava najstrožom stegovnom mjerom za lakše povrede, odnosno opomenom ili novčanom kaznom od 5.000,00 kn.⁷⁰

11. Trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera elektrotehnike

U skladu s Pravilnikom Ministarstva graditeljstva, trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera elektrotehnike uređeno je Pravilnikom o stručnom usavršavanju osoba elektrotehničke struke (dalje: Pravilnik HKIE-a), koji donosi Hrvatska komora inženjera elektrotehnike: HKIE)⁷¹, dok je odgovornost članova HKIE-a za neispunjavanje obveze stručnog usavršavanja uređena ZKIG-om.

Trajno usavršavanje ovlaštenih inženjera elektrotehnike ustrojava, organizira i provodi HKIE. Povjerenstvo za stručno usavršavanje HKIE-a izrađuje program stručnog usavršavanja svake dvije godine uz suglasnost Ministarstva graditeljstva.⁷² HKIE u provedbi komorskog sustava stručnog usavršavanja može surađivati i s drugim zainteresiranim strukovnim organizacijama, sveučilištima, veleučilištima i drugim pravnim osobama koje provode stručno usavršavanje.⁷³ HKIE izdaje odobrenje za pojedino stručno usavršavanje na način uređen programom stručnog usavršavanja.

Oblici stručnog usavršavanja propisani su u čl. 6. st. 2. Pravilnika HKIE-a, a između ostalog uključuju sudjelovanje na seminarima, stručnim radionicama i okruglim stolovima, objavu radova, knjiga, priručnika i znanstvenih članaka iz područja graditeljstva te ostale aktivnosti kojima se dokazuje napredak i usavršavanje u struci. Stručno usavršavanje može se provoditi i bez fizičke prisutnosti polaznika stručnog usavršavanja uz

ispunjavanje uvjeta predviđenih člancima 19. – 22. Pravilnika HKIE-a.

O pohađanju sadržaja i oblika stručnog usavršavanja polaznicima stručnog usavršavanja izdaju se potvrde⁷⁴ u skladu s odredbama Pravilnika HKIE-a. Podatci o izdanim potvrdama evidentiraju se u posebnoj evidenciji te se mogu prikazati na internetskoj stranici HKIE-a i na osobnim stranicama člana HKIE-a uz njegove osobne reference.⁷⁵

S obzirom na to da Pravilnikom HKIE-a nije propisan ni sustav bodovanja ni minimum sati koji ovlašteni inženjer elektrotehnike mora ispuniti, mjerodavan je čl. 3. st. 2. Pravilnika Ministarstva graditeljstva, prema kojem je obveznik stručnog usavršavanja u dvogodišnjem razdoblju dužan ostvariti najmanje dvadeset školskih sati edukacije, od čega se deset školskih sati odnosi na poznavanje tehničke regulative, a deset na stručno područje.

Neispunjavanje obveze stručnog usavršavanja člana HKIE-a za prethodno razdoblje smatra se lakšom povredom i kažnjava najstrožom stegovnom mjerom za lakše povrede, odnosno opomenom ili novčanom kaznom od 5.000,00 kn.⁷⁶

12. Zaključak

Gornja komparativna analiza prije svega pokazuje da sve analizirane regulirane profesije već imaju sustav obveznog trajnog stručnog usavršavanja.

Trajno stručno usavršavanje u pravilu organizira nadležna komora, no mogu ga obavljati i treće osobe čije programe usavršavanja odobrava i kategorizira komora u skladu s propisanim kriterijima. Iznimka su revizori, kojima suglasnost na programe usavršavanja daje Ministarstvo financija.

⁷⁰ Čl. 45. st. 4. ZKIG-a

⁷¹ Pravilnik HKIE-a dostupan je na poveznici: <https://www.hkie.hr/storage/app/media/public/akti-komore/pravilnici/pravilnik-strucno-usavsavanje.pdf>.

⁷² Čl. 10. st. 3. i čl. 11. st. 4. Pravilnika HKIE-a

⁷³ Čl. 17. st. 1. Pravilnika HKIE-a

⁷⁴ Sadržaj potvrde propisan je čl. 25. st. 2. Pravilnika HKIE-a.

⁷⁵ Čl. 24. st. 1. Pravilnika HKIE-a

⁷⁶ Čl. 45. st. 4. i 46. st. 2. ZKIG-a

Priznati oblici stručnog usavršavanja variraju među analiziranim profesijama. Sve analizirane profesije priznaju razne oblike skupova i tečajeva, *webinare* i kontroliranu izobrazbu pomoću interneta (*e-learning*), pri čemu neke profesije različito vrednuju aktivno sudjelovanje u svojstvu predavača u odnosu na pasivno sudjelovanje u svojstvu polaznika. Ostali oblici stručnog usavršavanja priznati u nekima od analiziranih profesija uključuju studijski boravak u zemlji ili inozemstvu, publikacije (znanstveni rad ili stručni rad, knjige, znanstveni/stručni časopis), poslijediplomski znanstveni ili specijalistički studij, specijalizacije, javnozdravstvene projekte, mentorstvo specijalizantima ili pripravnicima, izradu patenata i rad u stručnim tijelima.

Sve analizirane profesije imaju sustav vrednovanja stručnog usavršavanja te propisan broj bodova ili školskih/akademske sati usavršavanja koji je član

komore dužan prikupiti u propisanom razdoblju, pri čemu sankcije za propust variraju. U većini analiziranih profesija član komore koji ne ispuni navedeni uvjet polaže ispit provjere stručnosti, a ako ga ne položi, gubi licencu. Iznimka su „građevinske“ profesije (ovlašteni arhitekti, ovlašteni inženjeri geodezije, ovlašteni inženjeri strojarstva, ovlašteni inženjeri građevinarstva i ovlašteni inženjeri elektrotehnike) u kojima se navedeni propust kažnjava najstrožom stegovnom mjerom za lakše povrede (opomenom ili novčanom kaznom od 5.000,00 kn).

Činjenica da sve analizirane profesije imaju reguliran sustav obveznog trajnog stručnog usavršavanja svakako upućuje na smjer u kojem se treba kretati i odvjetnička profesija. Prilikom strukturiranja i unapređenja takvog sustava korisno je uzeti u obzir najbolje prakse iz primjera drugih reguliranih profesija u Republici Hrvatskoj.

Svijet je u stalnom tijeku – znanje se oblikuje bez prestanka

Kad smo u lipnju 2012. godine osnovali Povjerenstvo za trajno stručno usavršavanje odvjetnika pri Upravnom odboru Odvjetničke komore Slovenije (OKS), zacrtali smo da početno / trajno i obvezno usavršavanje i obrazovanje odvjetnika bude dalekosežan cilj čija je realizacija shvaćena vrlo ozbiljno. Nastojali smo stvoriti kvalitetno obrazovanje, učiniti ga obveznim i trajnim, i tomu još uvijek težimo.

Svake godine nudimo sve više edukativnih događanja s pojačanom kvalitetom vrhunskih domaćih i stranih predavača, a među njima su i odvjetnici.

Tijekom 2015. godine bivši je Zaved Odvjetničke komore Slovenije preimenovan i pretvoren u Odvjetničku akademiju. S velikim zadovoljstvom i predanošću prihvatila sam čast vođenja Odvjetničke akademije. U posljednjih nekoliko godina naša stručna usavršavanja postala su prepoznatljiva i posjećena, kvalitetna i raznolika. Ovakva događanja namijenjena su i najmlađim članovima Odvjetničke komore Slovenije, odvjetničkim vježbenicima.

Samo takav, kvalitetan i raznolik sustav izobrazbe, prilagođen potrebama

Izjestiteljica:
**Alenka
Košorok
Humar,**
predsjednica
Odvjetničke
akademije
Odvjetničke
komore Slovenije

„Samo kvalitetan i raznolik sustav izobrazbe, prilagođen potrebama odvjetnika i usmjeren na ažurno praćenje zakonodavstva i sudske prakse, može biti temelj za institucionalizaciju stručnog usavršavanja, koja će uskoro postati obvezna, što je planirano u novom projektu Zakona o odvjetništvu“, kazala je Alenka Košorok Humar.

OZS

ODVJETNIŠKA
AKADEMIJA

odvjetnika i usmjeren na ažurno praćenje zakonodavstva i sudske prakse, može biti temelj za institucionalizaciju stručnog usavršavanja, koja će uskoro postati obvezna, što je planirano u novom projektu Zakona o odvjetništvu.

Odvjetnik će se trajno baviti svojim stručnim usavršavanjem i paziti na opću naobrazbu i široko znanje.

Članak 14. Kodeksa profesionalne etike Odvjetničke komore Slovenije

Odvjetnici se trebaju isticati po stručnom znanju, širokom općem znanju i obrazovanju u najširem smislu riječi, koje dijele sa svojim kolegama odvjetnicima i prenose na mlađe generacije, odvjetničke kandidate i vježbenike.

U sklopu Odvjetničke akademije nastojimo izgraditi prepoznatljiv sustav edukacije kao početni i trajni oblik uz punu autonomiju, što je za sada na dobrovoljnoj osnovi. Naš je cilj uspostaviti fleksibilan, prilagođen sustav obrazovanja odvjetnika, prilagođen aktualnom praćenju zakonodavstva u razvoju, kao i sudske prakse i svakodnevnih profesionalnih potreba odvjetnika iz generacije u generaciju. Nastojimo zastupati različite pravne grane te pružiti temeljna i specijalistička znanja najboljih predavača (domaćih i stranih) – iz akademske sfere, pravosudnog sustava i, naravno, ostalih struka, što je zadaća i dužnost Odvjetničke akademije Odvjetničke komore Slovenije. To bi trebala biti i naša kultura, koju ćemo njegovati i ne-

prekidno unapređivati. To je put prema naprijed, prema novim horizontima, u službi vladavine prava na najvišoj razini poštivanja prava EU-a za obrazovanje najboljih praktičara EU-a.

Odvjetnička akademija (Odvjetniška akademija OZS), dakle, pravna je osoba Slovenske odvjetničke komore, odgovorna za izobrazbu odvjetničkih članova (odvjetnika, odvjetničkih kandidata i odvjetničkih vježbenika). Sada je u Odvjetničkoj komori Slovenije registrirano 1856 odvjetnika (usto 18 stranih odvjetnika), 169 kandidata i 270 vježbenika. Odvjetnička akademija organizira edukacije za članove Slovenske odvjetničke komore (početne i trajne). Sudjelovanje u edukaciji dobrovoljno je, ali veliki broj članova Komore pohađa predavanja, tečajeve i radionice koje organizira ili suorganizira Odvjetnička akademija i pritom bilježimo vrlo dobre rezultate.

Vrlo smo svjesni europske dimenzije i perspektive početne i kontinuirane edukacije u području pravosuđa i pravne države, koja se u Sloveniji (Odvjetnička akademija) može predstaviti trima glavnim točkama.

1. Početna edukacija pravnika u suradnji s dvama glavnim slovenskim sveučilištima (Ljubljana i Maribor). Na primjer, u prosincu 2021. godine održana je obuka s temama „Primjena europskog postupka plaćanja“, „Obiteljsko pravo i dimenzije EU-a“ i sl. Vidjeli smo vrlo dobre rezultate i sudjelovanje mladih pravnika te

spremnost pravnih fakulteta da prepoznaju praktičnost primjene pravnih pravila i zakonodavstva EU-a u svakodnevnoj praksi.

2. Početna edukacija u organizaciji Odvjetničke akademije: „Priprema za pismeni dio državnog ispita“ (građansko i kazneno pravo s posebnim osvrtom na dimenziju prava EU-a). S obzirom na to da je Slovenija relativno mala država i da mladi pravnici dolaze s pravnih fakulteta na kojima je jedinstveni nastavni plan i program, Slovenija ima jedinstven državni ispit (pravosudni ispit) za sve pravnike. Nakon diplome, mla-

di pravnik (vježbenik) znanje stječe uglavnom u praksi, na primjer u odvjetničkom uredu, te ga uz kvalitetna predavanja Odvjetnička akademija teorijski i praktično priprema za pismeni dio tog ispita (sastavljanje jedne kaznene i jedne građanske presude).

3. Kontinuirana edukacija svih odvjetnika, kandidata i vježbenika u našoj godišnjoj Odvjetničkoj školi (Portorož) i na svim edukacijama EU-a (HELP, EU komisija itd.) te mnogobrojnim predavanjima, tečajevima i radionicama (Ljubljana i regionalni OZS edukativni centri).

Mladen Klasić proglašen počasnim građaninom Koprivničko-križevačke županije

Dugogodišnji predsjednik Odvjetničkog zbora Koprivničko-križevačke županije, dugogodišnji dopredsjednik Hrvatske odvjetničke komore i član Izvršnog i Upravnog odbora HOK-a Mladen Klasić proglašen je počasnim građaninom Koprivničko-križevačke županije.

Županijska skupština Koprivničko-križevačke županije na svojoj je sjednici 15. veljače 2022. godine donijela odluku o tome da se Mladen Klasić proglasi počasnim građaninom Koprivničko-križevačke županije. U obrazloženju odluke stoji da je „Mladen Klasić, dipl. iur. iz Križevaca kao ugledan pravnik i odvjetnik svojim priznatim radom u širem okruženju promicao pravnu struku,

razvoj hrvatskog pravnog sustava i odvjetništva“ te da je aktivizmom u sportu dao izniman doprinos razvoju sporta na razini Koprivničko-križevačke županije.

Povelja je uručena 13. travnja na svečanoj sjednici Županijske skupštine Koprivničko-križevačke županije održanoj povodom obilježavanja Dana Koprivničko-križevačke županije.

Povelja se dodjeljuje u posebnoj grafičkoj obradi, sa stiliziranim slovima na podlozi i s utisnutim grbom Koprivničko-križevačke županije, uz kovanicu od zlata na kojoj je otisnut grb Koprivničko-križevačke županije s jedne strane i lik zaštitnika Koprivničko-križevačke županije svetog Marka Križevčanina s druge strane.

Pripremila:
Nataša Barac,
izvršna urednica
„Odvjetnika“

Iznimke od zabrane anatocizma – naplaćivanja kamata na kamate

.....
Piše:
Ivica Crnić,
dipl. iur.
.....

Anatocizam je zaračunavanje i naplaćivanje kamata na kamate.

Prema Zakonu o obveznim odnosima, u pravilu je zabranjeno naplaćivati kamate na kamate – zabrana anatocizma.

Autor u ovom članku piše o iznimkama od pravila zabrane naplaćivanja kamata na kamate, koje su uređene čl. 27. st. 3. i čl. 31. st. 2. Zakona o obveznim odnosima i upućuje na pravna stajalište sudske prakse i doktrine.

Pozornost posvećuje i postupovnim pitanjima, primjerice pri sastavljanju tužbe sa zahtjevom za plaćanje procesnih kamata.

1. Uvod

Prema Zakonu o obveznim odnosima¹, u pravilu je zabranjeno naplaćivati kamate na kamate – zabrana anatocizma (*Usurae usurarum non potest – anatocismus*).²

Anatocizam je zaračunavanje i naplaćivanje kamata na kamate. Naziv potječe iz starogrčkog prava, a posredstvom rimskoga te pandektnog prava preuzet je u suvremene pravne sustave. Vrlo često bio je sinonim za zelenaštvo (lihvarstvo) jer je dovodio do dužničke prezaduženosti, tako da je bio zabranjen još u rimskom pravu. U našem obveznom pravu također je zabranjen, s tim da je zako-

nom moguće ustanoviti iznimke. Zabrana anatocizma u praksi se često izigrava ugovaranjem i zaračunavanjem raznih provizija, troškova i slično.³

Riječ je o kapitalizaciji kamata, što podrazumijeva pretvaranje obračunatih kamata u glavnicu, tako da na tu novu glavnicu teku (nove) kamate (anatocizam).⁴

Od pravila zabrane plaćanja kamata na kamate postoje i iznimke uređene čl. 27. ZOO-a u odnosu na ugovorne kamate i čl. 31. ZOO-a u odnosu na zatezne kamate.

1.1. Općenito o kamatama

Kamate (grčki *kámatos*, latinski *interesse*) jesu naknada koja se plaća za uporabu tuđeg novca ili tuđih zamjenjivih pokretnih stvari, na temelju propisa ili ugovora.

U literaturi nailazimo i na ponešto drukčije definicije. Tako se navodi da su kamate naknada za privremenu mogućnost korištenja kapitalom (ponajprije novcem, potom drugim zamjenjivim stvarima, pa i fungibilnim financijskim instrumentima), s tim da ta naknada ovisi o tome koliko će ta mogućnost korištenja trajati, a ne samo o tome koliko će konkretno dužnik zaraditi ili prihodovali zbog toga što je imao tu mogućnost korištenja.⁵

¹ Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18. i 126/21. – dalje: ZOO

² Anatocizam – kamate na kamate, uračunavanje dospjelih kamata u glavnicu (zabranjeni pravni poslovi). Navedeno prema: Romac, A., *Rječnik latinskih pravnih izraza*, Informator, Zagreb, 1992.

³ Karačić, M., *Trojezični rječnik bankarstva i financija*, PlanetLinuga, Zagreb, 2014.

⁴ Vrhovni sud, Rev-1282/09 od 29. siječnja 2014. Izv.

⁵ Navedeno prema: Miladin, P., *Novčane obveze i kamate – izabrana pitanja (zabrana anatocizma i uračunavanje djelomičnog plaćanja)*, Godišnjak, 25/18, str. 5.

Obveza plaćanja kamata nastaje na osnovi ugovora (ugovorne kamate, lat. *usurae conventionales* – čl. 26. do 28. ZOO-a) ili izravno na osnovi zakona (zakonske kamate, lat. *usurae legales* – čl. 29. do 31. ZOO-a).

Budući da zatezne kamate nastaju na temelju zakona, one teku samo ako dužnik dospije u zakašnjenje, i to bez obzira na to je li tako između vjerovnika i dužnika ugovoreno ili nije.⁶ Obveza plaćanja ugovornih kamata nastaje, pak, samo ako dužnik takvu obvezu prihvati pravnim poslom (ugovorom). Prema tome, ugovorne kamate teku i kada dužnik nije u zakašnjenju s ispunjenjem svoje obveze.⁷

Te dvije vrste kamata ne smiju se kumulirati u istom razdoblju.⁸

1.2. Pravno nazivlje u odnosu na zatezne kamate

Prilikom postavljanja tužbenog zahtjeva i pri sastavljanju izreke ili u obrazloženju sudske odluke često se navodi da se zahtijeva odnosno da se tuženiku nalaže plaćanje *zakonskih*⁹ zatezних kamata. Izraz *zakonskih* nije nužan, jer su zatezne kamate po definiciji – zakonske. Dovoljno je, dakle, naložiti plaćanje zatezних kamata po određenoj stopi i za određeno razdoblje. U tom smislu nepotrebno je i u propisima navoditi da su zatezne kamate *zakonske*.

1.3. Povijesne crtice

Već rimsko pravo poznaje pravilo o zabrani anatocizma (grčki *aná* – povrh i *tokizomai* – stavljen na kamate), tj. za-

branu naplaćivanja kamata na kamate. Tako Ulpijan navodi: *Supra duplum usurae et usurarum usurae nec in stipulatum deduci nec exigi possunt et solutae repetuntur* – kamate u dvostrukom iznosu i kamate na kamate ne smiju se ni ugovoriti ni sudski zahtijevati, a ako su isplaćene, može se zahtijevati njihovo vraćanje.

Kao zanimljivost spominjemo da je u rimskom pravu od III. stoljeća naše ere bilo zabranjeno uzimati kamate nakon što dostignu glavnica (tzv. kamate *ultra duplum*), kao i ukamaćivanje dospjelih, a neisplaćenih kamata (*anatocizam* ili *usurae usurarum*).¹⁰

U Justinijanovim *Digestama* navodi se: *Usurae vicem fructuum optinent*, tj. kamate se smatraju plodovima, ili: *Usura non natura pervenit, sed iure percipitur*, tj. kamate ne dolaze po samoj naravi, već se stječu po nekom pravu.¹¹

2. Plaćanje kamata na neplaćene ugovorne kamate

Zakon o obveznim odnosima ne određuje (ne definira) što znači izraz ugovorne kamate. Ugovorne kamate mogu se odrediti (definirati) kao sporazumna (ugovorena) naknada za korištenje tuđim novcem ili korištenje tuđim zamjenjivim stvarima (čl. 26. i 28. ZOO-a).¹²

Već smo rekli da obveza plaćanja ugovornih kamata nastaje samo ako dužnik takvu obvezu prihvati pravnim poslom (ugovorom). Prema tome, ugovorne kamate teku i kada dužnik nije u zakašnjenju s ispunjenjem svoje obveze.¹³

.....
Anatocizam je zaračunavanje i naplaćivanje kamata na kamate. Naziv potječe iz starogrčkog prava, a posredstvom rimskoga te pandektnog prava preuzet je u suvremene pravne sustave. Vrlo često bio je sinonim za zelenaštvo (lihvarstvo) jer je dovodio do dužničke prezaduženosti, tako da je bio zabranjen još u rimskom pravu. U našem obveznom pravu također je zabranjen, s tim da je zakonom moguće ustanoviti iznimke.
.....

⁶ Tako Vrhovni sud, Rev-1282/09 od 29. siječnja 2014. Izv.

⁷ Tako i Vrhovni sud, Rev-1282/09 od 29. siječnja 2014. i Rev-1048/05 od 17. svibnja 2006. Izv., odnosno Visoki trgovački sud, Pž-7577/06 od 11. kolovoza 2010. Izbor 2/10-37.

⁸ Vrhovni sud, Rev-1282/09 od 29. siječnja 2014. i Rev-635/05 od 10. lipnja 2008. Izv.

⁹ Za takav nepotreban izričaj primjer su i odluke Vrhovnog suda, Revt-93/09 od 26. studenoga 2014. Izv., Rev-230/02 od 18. veljače 2004. Izbor 1/04-29 i Revt-41/10 od 3. ožujka 2010. Izv.

¹⁰ Prema: Boras, M., Margetić, L., *Rimsko pravo*, Pravni fakultet u Zagrebu, 1980., str. 136.

¹¹ Navedeno prema: Vizner, B., *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*, vlastita naklada, Zagreb, 1978., str. 1107.

¹² U tom smislu i Vrhovni sud, Revt-249/14 od 9. travnja 2015. i Rev-1282/09 od 29. siječnja 2014. Izv.

¹³ Tako i Vrhovni sud, Rev-1282/09 od 29. siječnja 2014. i Rev-1048/05 od 17. svibnja 2006. Izv., odnosno Visoki trgovački sud, Pž-7577/06 od 11. kolovoza 2010. Izbor 2/10-37.

.....
 Kao zanimljivost spominjemo da je u rimskom pravu od III. stoljeća naše ere bilo zabranjeno uzimati kamate nakon što dostignu glavnica (tzv. kamate *ultra duplum*), kao i ukamacivanje dospjelih, a neisplaćenih kamata (*anatocizam* ili *usurae usurarum*).

To je i ključna razlika od zateznih kamata, koje nastaju na temelju propisa (zakona i podzakonskih akata) i koje teku samo ako dužnik dospije u zakašnjenje, i to bez obzira na to je li tako ugovoreno ili nije.¹⁴

Prema čl. 27. st. 1. ZOO-a, ništetna je odredba ugovora kojom se predviđa da će na ugovorne kamate (čl. 26. ZOO-a), kad dospiju za isplatu, početi teći kamate ako ne budu isplaćene. Riječ je o pravilu koje sadržava zabranu anatocizma. To pravilo propisuje djelomičnu ništetnost ugovora (čl. 324. ZOO-a), jer se ništetnost odnosi samo na pojedinu ili pojedine odredbe, a ne na cijeli ugovor.

2.1. Iznimka od pravila zabrane anatocizma u odnosu na ugovorne kamate

Iznimka od tog pravila jest čl. 27. st. 3. ZOO-a, prema kojem se odredba stavka 1. tog članka ZOO-a ne odnosi na pologe kod banaka i drugih financijskih institucija. Zabrana anatocizma se, dakle, odnosi na kreditno poslovanje spomenutih institucija.¹⁵

U sudskoj praksi navodi se da je prije važeći čl. 279. ZOO/91¹⁶, koji je bio na snazi do stupanja na snagu sada važećeg ZOO-a, određivao da zatezne kamate ne teku na dospjele, a neisplaćene ugovorne ili zatezne kamate, dok čl. 31. st. 1. ZOO-a, kojim je uređeno pitanje plaćanja kamata na iznos neisplaćenih kamata (kamate na kamatu), određuje zabranu anatocizma isključivo u odnosu na dospjele, a neisplaćene zatezne kamate.¹⁷

¹⁴ Tako Vrhovni sud, Rev-1282/09 od 29. siječnja 2014. Izv.

¹⁵ Tako Klarić, P.; Vedriš, M., *Građansko pravo*, Narodne novine d.o.o., Zagreb, 2014., str. 400. Tako i Županijski sud u Splitu, GŽ Ovr-659/17 od 19. rujna 2017. Izv.

¹⁶ Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 53/91., 73/91., 3/94., 7/96., 112/99. i 88/01. – dalje: ZOO/91)

¹⁷ Tako Vrhovni sud, Rev-986/17 od 13. siječnja 2021. Izv. Literatura o plaćanju kamata na kamate u poslovanju banka i drugih financijskih institucija: Giunio, M. A., *Anatocizam i anui-*

Čini se da to pravilo ipak ima i daljnju iznimku. Tako prema praksi Vrhovnog suda¹⁸, dužnik može pasti u zakašnjenje s plaćanjem ugovorne kamate na jednak način na koji može pasti u zakašnjenje s ispunjenjem glavne tražbine. Zato nema zapreke da vjerovnik od dužnika, koji je pao u zakašnjenje, zahtijeva zatezne kamate i na iznos ugovornih kamata, čak neovisno o tome je li glavnica isplaćena ili nije.

Takva mogućnost plaćanja kamata na dospjele, a neisplaćene ugovorne kamate postoji zato jer je riječ o *djeljivoj* novčanjoj obvezi, odnosno o *djeljivoj* tražbini u smislu odredbe čl. 41. st. 1. ZOO-a.¹⁹

Prema pravnom shvaćanju Vrhovnog suda izraženom u odluci Rev-2707/16-3 od 18. rujna 2019., redovne kamate nisu sporedno pravo iz čl. 160. st. 2. ZOO-a, kakve su zatezne kamate koje su akcesorne glavnoj tražbini i u pravilu su od nje neodvojive, sve dok ta tražbina nije podmirena. Redovne (ugovorne) kamate po svojoj su pravnoj prirodi naknada za korištenje tuđeg novca, što proizlazi i iz čl. 1021. ZOO-a. Drugim riječima, obveza njihova plaćanja nastaje samo ako dužnik takvu obvezu prihvati pravnim poslom (ugovorom) i one teku i u slučaju kada dužnik nije u zakašnjenju s ispunjenjem svoje obveze. To je upravo ključna razlika u odnosu na zatezne kamate koje nastaju na temelju prisilnog propisa i

teti – bankarske muke po novom ZOO-u, HPR, 4/06, str. 36–41; Miladin, P. (zero-bondovi, obveznice i kreditni disagio), *ibid.*, str. 16–19.

¹⁸ Tako Vrhovni sud, Rev-986/17 od 13. siječnja 2021. i Rev-x-161/13 od 18. prosinca 2018. Izv.

¹⁹ U tom smislu Vrhovni sud, Rev-1288/15 od 21. svibnja 2019. i Rev-2332/14 od 18. srpnja 2018. Izv. u odnosu na plaćanje kamate na dospjele, a neisplaćene zatezne kamate, po čl. 31. ZOO-a: Prema tom pravnom shvaćanju, to pravo postoji i kada je dužnik samo djelomično podmiri novčanu obvezu, pa vjerovniku i u tom slučaju, pored zahtijevanja isplate ostalog dijela glavne tražbine, pripada i pravo uglavničiti iznos dospjelih zateznih kamata obračunatih na plaćeni dio glavne tražbine i na tako uglavničene zatezne kamate zahtijevati daljnje procesne kamate obračunate od dana podnošenja zahtjeva za isplatu.

koje teku samo ako dužnik dospije u zakašnjenje, bez obzira na to je li tako ugovoreno ili nije.²⁰

2.2. Iz sudske prakse

U sudskoj praksi povezanoj s čl. 27. ZOO-a bilježimo i sljedeće primjere.

1. Nije došlo do povrede zabrane anatocizma iz čl. 27. ZOO-a ako je tijekom postupka dužnik platio dio tražbine, nakon čega je kamata uglavničena te je na istu, ali sada kao glavnu tražbinu, zahtijevana procesna kamata.

Rev-x-161/13 od 18. prosinca 2018. Izv.

2. Pravilno ovrhovoditelj u žalbi ističe da ima pravo na zatezne (zakonske) kamate *na kapitalizirani* utuženi iznos ugovorene kamate, jer to proizlazi iz odredbe čl. 27. ZOO-a koja uređuje ugovorne kamate.

Županijski sud u Varaždinu, Gž-66/10 od 12. srpnja 2010. Izv.²¹

3. Odredbom čl. 27. st. 1. ZOO-a propisano da je ništetna odredba ugovora kojom se predviđa da će na kamatu, kad dospije za isplatu, početi teći kamate ako ne budu isplaćene. Ovom je odredbom izvršena izmjena u materiji anatocizma u odnosu na odredbu čl. 400. ZOO/91, tako što je za razliku od tadašnjeg rješenja po kojem se zabrana anatocizma nije odnosila na kreditno poslovanje banaka i drugih bankarskih organizacija, novim tekstom određeno da se ta zabrana ne odnosi na depozite kod banaka i drugih financijskih institucija, dok se odnosi na kreditno poslovanje banaka.

Županijski sud u Splitu, Gž Ovr-659/17 od 19. rujna 2017. Izv.

4. Iznimka od zabrane anatocizma za ugovorne kamate određena je samo odredbom čl. 27. st. 3. ZOO-a.

Županijski sud u Splitu, Gž Ovr-484/15 od 20. listopada 2015. Izv.

5. Pogrešno je sud prvog stupnja pobijanim rješenjem o ovrsci prihvatio prijedlog ovrhovoditelja te ovrhu odredio i radi naplate zatezne kamate na tražbinu u iznosu od 61.828,48 kuna od 2. kolovoza 2013. do isplate. Prema navodima ovrhovoditelja iz prijedloga za ovrhu i priloženoj dokumentaciji, tražbina ovrhovoditelja od 61.828,48 kuna jest redovna kamata. Zbog toga ovrhovoditelj na navedenu tražbinu nema pravo zahtijevati zatezne kamate jer je takav zahtjev suprotan čl. 27. st. 1. ZOO-a.

Županijski sud u Rijeci, Ovr-212/19 od 8. svibnja 2021. Izv.

6. Odredbom čl. 27. st. 1. ZOO-a propisano je da je ništetna odredba ugovora kojom se predviđa da će na kamate, kada dospiju za isplatu, početi teći kamate ako ne budu isplaćene, dok je odredbom čl. 31. ZOO-a određeno da na dospjele, a neisplaćene zatezne kamate ne teku zatezne kamate, osim kad je to zakonom određeno, odnosno da se na iznos neisplaćenih kamata mogu zahtijevati zatezne kamate samo od dana kada je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu. Prevedeno to znači da je zabranjeno dospjele neisplaćene ugovorne kamate pribrajati glavnici i potom na njih obračunavati kamatu, dok se dospjele (zakonske) zatezne kamate mogu osamostaliti i obračunati u apsolutnom iznosu, odnosno uglavničiti i utužiti, ali tek nakon plaćanja glavnice tražbine iz kojeg su potekle. Na tako obračunati iznos kamata ovrhovoditelju je dopušteno obračunati tzv. procesnu kamatu počev od dana podnošenja zahtjeva za isplatu sudu.

Županijski sud u Zadru, Gž Ovr-18/19 od 18. siječnja 2019. Izv.

2.3. Quasi zabrana anatocizma

U sudskoj se praksi iznosi pravno shvaćanje da je iznimka od zabrane anatocizma za ugovorne kamate određena *samo* odredbom čl. 27. st. 3. ZOO-a.²²

²⁰ Tako Vrhovni sud u odluci Rev-986/17 od 13. siječnja 2021. Izv.

²¹ Navedeno prema obrazloženju prethodno spomenute odluke Vrhovnog suda Rev-x-161/13.

²² Tako Županijski sud u Splitu, Gž Ovr-484/15 od 20. listopada 2015. Izv.

Smatramo da bi se iznimkom od pravila zabrane anatocizma iz čl. 27. st. 1. ZOO-a mogla smatrati i odredba čl. 27. st. 2. tog Zakona, prema kojoj se može, uz ograničenja iz čl. 26. ZOO-a, unaprijed ugovoriti povećana godišnja kamata na stopa ako dužnik ne isplati dospjele kamate na vrijeme. No tada bi se moglo govoriti o *quasi zabrani* anatocizma.

3. Plaćanje zateznih kamata na neplaćene zatezne kamate (procesne kamate)

U odnosu na zatezne kamate, pravnu materiju zabrane plaćanja kamata na kamate uređuje čl. 31. ZOO-a.²³

U literaturi se navodi da na dospjele, a neisplaćene kamate ne teku zatezne kamate. Zakonom je moguće ustanoviti iznimke. Jednu iznimku predviđa i čl. 31. st. 2. ZOO-a, naime, da se na iznos neisplaćenih kamata mogu zahtijevati zatezne kamate, ali samo od dana kad je takav zahtjev (tužba) podnesen sudu. Takve se zatezne kamate nazivaju procesnim kamatama.²⁴

Zatezne kamate imaju obilježje akcesornosti²⁵ jer nastaju kao posljedica zakašnjenja u ispunjenju određene novčane obveze i teku sve do njezina ispunjenja (čl. 29. st. 1. ZOO-a). Dok glavna obveza to jest glavni dug ne bude plaćen, zatezne kamate kao sporedna tražbina nedjeljive su od njega i čine cjelinu s glavnim dugom. To proizlazi iz čl. 160. st. 2. ZOO-a. Tek nakon podmirjenja glavne novčane tražbine, ako nisu plaćene i zatezne kamate, one se osamostaljuju, obračunavaju se u apsolutnom

iznosu²⁶ i kao za glavnu tražbinu, radi njihove isplate, može se podnijeti tužba sudu radi ostvarivanja prava na tzv. procesne kamate (čl. 31. st. 2. ZOO-a).²⁷

Za postojanje (zabranjenog) anatocizma nije odlučan način na koji je zatezna kamata izražena, već nemogućnost da se na tu kamatu (neovisno o tome kako je izražena) zahtijeva daljnja (procesna) kamata prije nego što je glavnica plaćena.²⁸

Zakonsko je pravilo, dakle, da na zatezne kamate koje su utužene istovremeno s glavnim dugom (glavnom tražbinom) ne teku procesne kamate, jer dok postoji glavni dug, na njega teku zatezne kamate (čl. 29. st. 1. ZOO-a).²⁹

3.1. Zakonske pretpostavke

Zakonske pretpostavke da bi vjerovnik – tužitelj mogao osnovano zahtijevati isplatu zateznih kamata na dospjele, a neisplaćene zatezne kamate jesu sljedeće:

- da je glavna obveza (dug, tražbina) *prestala* u cijelosti ili djelomično³⁰
- da se pritom zatezne kamate kao sporedna obveza nisu *ugasile* u smislu čl. 160. st. 2. ZOO-a³¹, što treba ispi-

²⁶ Tako Vrhovni sud, Rev-561/06 od 28. veljače 2007. Izv.

²⁷ Tako Vrhovni sud u odluci Rev-327/13 od 6. ožujka 2019. Izv. Vidjeti opsežnije o tom pravnom stajalištu u sentenciji 12. u sudskoj praksi uz ovaj odjeljak rada.

²⁸ Tako Vrhovni sud u odluci Rev-327/13 od 6. ožujka 2019. Izv. Opsežnije o tom pravnom stajalištu vidjeti u sentenciji iz iste odluke u sudskoj praksi pod 12. uz ovaj odjeljak rada.

²⁹ Zatezne kamate mogu se utužiti u apsolutnom iznosu uz glavni dug, ali od dana tužbe na njih ne teku procesne kamate, jer zatezne kamate i dalje teku na glavno potraživanje. U tom smislu Vrhovni sud u odlukama Rev-327/13 od 6. ožujka 2019. i II Rev-187/99 od 22. svibnja 2003. Izv.

³⁰ Tako Vrhovni sud u već spomenutim odlukama Rev-1288/15 od 21. svibnja 2019. i Rev-2332/14 od 18. srpnja 2018. Izv., kao i Županijski sud u Splitu, Gž-1370/21 od 20. prosinca 2021. Izv.

³¹ Na potrebu razlikovanja izraza *prestaje* iz čl. 160. st. 1. ZOO-a i izraza *gasi se* iz čl. 160. st.

²³ Ta odredba ZOO-a u cijelosti glasi:

„(1) Na dospjele a neisplaćene zatezne kamate ne teku zatezne kamate, osim kad je to zakonom određeno. (2) Na iznos neisplaćenih kamata mogu se zahtijevati zatezne kamate samo od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu.“

²⁴ Tako Klarić, P.; Vedriš, M., *ibid.*, str. 399.

²⁵ Tako Županijski sud u Splitu, Gž-1370/21 od 20. prosinca 2021. Izv.

tati i utvrditi u svakom konkretnom slučaju

- da su se te zatezne kamate osamostalile na način da je vjerovnik – tužitelj obračunao dospjele, a neisplaćene zatezne kamate i to izrazio u apsolutnom iznosu³², dakle, ne u postotku.

Da bi vjerovnik osnovano mogao zahtijevati plaćanje zateznih kamata na neisplaćene zatezne kamate, ključna je, dakle, pretpostavka da je glavna tražbina prestala i tek tada se dotad dospjele, a neisplaćene zatezne kamate na tu tražbinu mogu osamostaliti i obračunati kao nova glavna tražbina na koju se mogu zahtijevati zatezne kamate od podnošenja tužbe (procesne kamate).³³

Pri utvrđivanju je li *prestala* glavna obveza (čl. 160. st. 1. ZOO-a) valja imati na umu da se prestankom glavne obveze *gase* jamstvo, zalog i druga sporedna prava (čl. 160. st. 2. ZOO-a), pa i pravo na zatezne kamate.

Na to da obveza s naslova kamate ne prestaje samim time što je dužnik ispunio svoju glavnu činidbu (obvezu), upućuje već i sam izraz *gasi se*, koji ni pošto ne treba izjednačavati s izrazom *prestaje*. Oba prava, i pravo s naslova glavne činidbe i pravo s naslova kamata kao sporednog, u svakom konkretnom slučaju valja zasebno ispitati u skladu s pravilima ZOO-a o ispunjenju iz čl. 160. i drugih, a tek potom odgovoriti na pitanje jesu li kamate prestale kao sporedna obveza ispunjenjem glavne činidbe.³⁴

Ako se zatezne kamate na glavnu tražbinu nisu ugasile, a utvrđeno je da je prestala glavna tražbina, vjerovnik – tužitelj

može zahtijevati isplatu zateznih kamata na dospjele, a neisplaćene zatezne kamate, to jest može zahtijevati procesne kamate. Primjerice, dužnik izvansudski (dobrovoljno) plati dio glavnice pravične novčane naknade neimovinske štete, ali odbije platiti zatezne kamate na taj dio glavnog duga, na koje zbog dužnikova zakašnjenja u isplati glavnice oštećenik ima pravo (čl. 29. st. 1. ZOO-a). U tom smislu Vrhovni sud u odluci Rev-2380/15 od 22. svibnja 2019. navodi: „Nije odlučno to što tuženikova obveza proizlazi iz dužnosti naknade neimovinske štete čiji ukupan iznos još nije bio utvrđen presudom, jer je tuženik plaćajući djelomično dugovane iznose sam učinio nespornim iznos (glavnice)³⁵ koji je platio.“

To pravo postoji i kada je dužnik samo *djelomično* podmirio glavnu novčanu obvezu. Nikako se ne može prihvatiti pravno shvaćanje prema kojem bi navedeno pravo pripadalo vjerovniku neke novčane obveze samo i jedino u situaciji kada je glavni dug u cijelosti plaćen, odnosno kada je glavna tražbina u cijelosti prestala.³⁶

Na obračunate procesne kamate vjerovnik nema pravo na procesne kamate.³⁷

Kad je iznos pripadajućih kamata isplaćen vjerovniku zajedno s glavnicom, ali sa zakašnjenjem, vjerovnik ne može osnovano zahtijevati u posebnoj parnici daljnje kamate zbog toga zakašnjenja.³⁸

3.2. Postupovna pitanja

Pravo na osnovano podnošenje tužbe s tužbenim zahtjevom za plaćanje *procesnih kamata*, u smislu čl. 31. st. 2. ZOO-a, povezano je, dakle, s prestankom

2. ZOO-a upućuje osobito Miladin, P., *ibid.*, str. 11. Vidjeti o tome i u nastavku ovog rada.

³² Tako Vrhovni sud u odlukama Rev-1000/96 od 9. ožujka 2000. Izbor 2/00-14, Rev-1032/03 i Gzz-9/04 od 28. siječnja 2004. Izbor 1/04-31, Gzz-33/98 od 27. svibnja 1998. Izbor 2/98-46. i Visoki trgovački sud, Pž-3209/96 od 8. siječnja 1997. Zbirka 4/30..

³³ U tom smislu i Vrhovni sud, Rev-1032/03 i Gzz-9/04 od 28. siječnja 2004. Izbor 1/04-31.

³⁴ Tako Miladin, P., *ibid.*, str. 11.

³⁵ Tekst u zagradi dodao je autor.

³⁶ Tako Vrhovni sud u već spomenutim odlukama Rev-1288/15 od 21. svibnja 2019. i Rev-2332/14 od 18. srpnja 2018. *Izv.*

³⁷ Vrhovni sud, II Rev-22/91 od 18. travnja 1991. Izbor 93/75.

³⁸ Vrhovni sud, Rev-3536/99 od 10. veljače 2000. Informator 4940-4941-8 i Visoki trgovački sud, Pž-2521/00 od 28. studenoga 2000. Zbirka 6/27 i Informator 4986.

.....
 Zakon o obveznim odnosima ne određuje (ne definira) što znači izraz ugovorne kamate. Ugovorne kamate mogu se odrediti (definirati) kao sporazumna (ugovorena) naknada za korištenje tuđim novcem ili korištenje tuđim zamjenjivim stvarima (čl. 26. i 28. ZOO-a).

.....

U literaturi se navodi da na dospjele, a neisplaćene kamate ne teku zatezne kamate. Zakonom je moguće ustanoviti iznimke. Jednu iznimku predviđa i čl. 31. st. 2. ZOO-a, naime, da se na iznos neisplaćenih kamata mogu zahtijevati zatezne kamate, ali samo od dana kad je takav zahtjev (tužba) podnesen sudu. Takve se zatezne kamate nazivaju procesnim kamata.

.....

glavne tražbine (čl. 160. st. 2. ZOO-a) na koju se odnosi obračunata i u apsolutnom iznosu utužena kamata.

Procesne kamate mogu se zahtijevati samo od dana kad je sudu podnesena tužba za njihovu isplatu (čl. 31. st. 2. ZOO-a).³⁹

Kad se zahtijeva isplata dospjelih zatezних kamata kao glavna tražbina, tužbeni zahtjev mora biti označen u *fiksnom* iznosu, jer su do dana podnošenja tužbe poznati svi podatci za izračunavanje tog iznosa.⁴⁰

Tužbeni zahtjev, dakle, mora biti sastavljen tako da neisplaćene kamate budu obračunate, tj. izražene u apsolutnom iznosu, a ne u postotku.⁴¹ To znači da tužitelj – vjerovnik već uz tužbu mora priložiti obračun dospjelih, a neisplaćenih zatezних kamata, koje su se osamostalile i postale dužnikova nova glavna obveza. To može biti obračun koji je vjerovnik sam sastavio ili obračun koji je na njegov zahtjev sastavio sudski vještak financijsko-računovodstvene struke. Dođe li do spora je li takav obračun pravno-financijski valjan, o tome će se odlučiti u parničnom postupku, nakon što se provede vještačenje po sudskom vještaku kojeg će imenovati sud.

Kamate ne mogu teći na kamate koje su izražene formulacijom „po propisanoj stopi“ ili u postotku (npr. po stopi 24 % godišnje). Iz zakonskog teksta „na iznos neisplaćene kamate“ jasno proizlazi da u tužbenom zahtjevu mora biti određen iznos neisplaćenih kamata, dakle da te kamate moraju biti obračunate i izražene u apsolutnom iznosu.⁴²

Nije podoban za raspravljanje pred sudom tužbeni zahtjev za isplatu procesnih kamata u kojem iznos procesnih

³⁹ Tako Županijski sud u Splitu, Gž-1370/21 od 20. prosinca 2021. Izv.

⁴⁰ Okružni sud u Zadru, Gž-362/87 od 12. kolovoza 1987. PSP-35/145.

⁴¹ Tako Visoki trgovački sud u odluci Pž-3209/96 od 8. siječnja 1997., Zbirka 4/30.

⁴² Tako Visoki trgovački sud, Pž-3209/96 od 8. siječnja 1997. Zbirka 4/30.

kamata nije izražen (određen) u apsolutnom iznosu. Takav tužbeni zahtjev ne bi bio valjana ovršna isprava. Sud treba tužitelja pozvati po čl. 109. st. 1. ZPP-a da uredi tužbu.⁴³

3.3. Iz sudske prakse

U sudskoj praksi u primjeni čl. 31. ZOO-a bilježimo i sljedeće primjere.

1. Utvrđeno je da je tuženik dio glavne novčane tražbine podmirio sa zakašnjenjem. Tužiteljica je na taj plaćeni dio glavne novčane tražbine obračunala zateznu kamatu te na tako obračunatu i u apsolutnom iznosu izraženu zateznu kamatu zahtijevala isplatu tzv. procesne kamate. Kad je dio glavne novčane obveze podmiren i više ne postoji, zatezne kamate smiju se obračunati na dio glavne novčane tražbine koji je prestao odnosno mogu se osamostaliti, izraziti u apsolutnom iznosu i utužiti radi ostvarenja prava na procesnu kamatu. Pravilno su, stoga, nižestupanjski sudovi primijenili materijalno pravo kada su prihvatili zahtjev za isplatu iznosa od 2.599,23 kuna na ime obračunate (uglavnične) zatezne kamate s daljnjom tzv. procesnom kamatom od dana kada je tužiteljica sudu podnijela zahtjev za njihovu isplatu.

Vrhovni sud, Rev-1840/15 od 9. srpnja 2019. Izv.

2. U skladu s čl. 31. ZOO-a, kada je dužnik platio samo dio novčane obveze, vjerovniku osim prava na isplatu ostatka takve obveze, pripada i pravo da uglavnički dospjele zatezne kamate obračunate na plaćeni dio glavne tražbine za razdoblje od dospijeca do ispunjenja, kao i da na tako obračunatu svotu (u apsolutnom iznosu) zahtijeva isplatu daljnjih procesnih zatezних kamata za razdoblje od podnošenja zahtjeva za isplatu do isplate (tako i u presudi ovoga suda poslovni broj Rev-2332/2014-2 od 18. srpnja 2014. Izv.)

⁴³ Tako Županijski sud u Varaždinu, Stalna služba u Koprivnici u odluci Gž-201/21 od 5. svibnja 2021. i Okružni sud u Zagrebu, Gž-337/91 od 29. siječnja 1991. Izv.

nja 2018.). Pritom nije odlučno to što tuženikova obveza proizlazi iz dužnosti naknade neimovinske štete čiji ukupni iznos još nije bio utvrđen presudom, jer je tuženik plaćajući djelomično dugovane iznose sam učinio nespornim iznos koji je platio.

Vrhovni sud, Rev-2380/15 od 22. svibnja 2019. Izv.

3. Zatezne kamate na iznos neisplaćenih dospjelih zatezних kamata ne mogu se osnovano zahtijevati sve dok ne prestane glavna novčana tražbina iz kojega proizlaze, pa i u slučaju kad su obračunate i utužene u apsolutnom iznosu. Kamate su, naime, akcesorna tražbina koja je povezana s glavnim dugom. Ne može se osnovano za pojedina razdoblja unutar razdoblja u kojem teku zatezne kamate na glavnice (od dospjeća glavnice pa do njezine isplate) obračunavati kamata i na tako obračunate kamate zahtijevati zatezna kamata. Tužitelj ima pravo kamate obračunati i izraziti u apsolutnom iznosu, što je u konkretnom slučaju učinio, ali na tako obračunatu kamatu nema pravo na kamatu. Takvo pravo bi mu pripadalo samo od dana podnošenja sudu zahtjeva u slučaju da su se one osamostalile, jer je glavnica naplaćena.

Županijski sud u Splitu, Gž-1370/21 od 20. prosinca 2021. Izv.

4. Tužbeni zahtjev mora biti tako sastavljen da bude podoban za raspravljanje i da može biti valjana ovršna isprava. Međutim, u konkretnom slučaju, jer iznos na koji teku procesne kamate nije jasno određen u apsolutnom iznosu, tužba ne sadržava određeni zahtjev za njihovu isplatu (čl. 186. st. 1. ZPP-a), koji bi omogućio donošenje ovršive presude u kojoj bi bio jasno naznačen opseg ispunjenja obveze. Budući je neuredna tužba procesna zapreka za donošenje meritorne odluke, pogrešno su sudovi postupili odlučivši meritorno u ovoj pravnoj stvari, umjesto da je tužitelj pozvan da prema čl. 109. st. 1. ZPP-a uredi tužbu kako bi se po njoj moglo postupiti.

Županijski sud u Varaždinu, Stalna služba u Koprivnici, Gž-201/21 od 5. svibnja 2021. Izv.

5. Kad se zahtijeva isplata dospjelih zatezних kamata kao glavna tražbina, tužbeni zahtjev mora biti označen u *fiksnom* iznosu, jer su do dana podnošenja tužbe poznati svi podatci za izračunavanje tog iznosa.

Okružni sud u Zadru, Gž-362/87 od 12. kolovoza 1987. PSP-35/145 i Okružni sud u Zagrebu, Gž-337/91-2 od 29. siječnja 1991. Izv. Napomena: u odluci Okružnog suda u Zagrebu navodi se da tužbeni zahtjev odnosno izreka prvostupanjske presude koji nisu sastavljeni na navedeni način nisu razumljivi i nisu ovršivi.⁴⁴

6. Prema pravnom shvaćanju Vrhovnog suda izraženom u odluci Rev-2707/16-3 od 18. rujna 2019., redovne kamate nisu sporedno pravo iz čl. 160. st. 2. ZOO-a, kakve su zatezne kamate koje su akcesorne glavnoj tražbini i u pravilu su od nje neodvojive, sve dok ta tražbina nije podmirena. Redovne (ugovorne) kamate po svojoj su pravnoj prirodi naknada za korištenje tuđeg novca, što proizlazi i iz čl. 1021. ZOO-a. Drugim riječima, obveza njihovog plaćanja nastaje samo ako dužnik takvu obvezu prihvati pravnim poslom (ugovorom) i one teku i u slučaju kada dužnik nije u zakašnjenju s ispunjenjem svoje obveze. To je upravo bitna razlika u odnosu na zatezne kamate koje nastaju na temelju prisilnog propisa i koje teku samo ako dužnik dospije u zakašnjenje, bez obzira na to je li tako ugovoreno ili nije.

Vrhovni sud, Rev-986/17 od 13. siječnja 2021. Izv.

7. Članak 279. ZOO/91 (zabrana anaticizma), koji je bio na snazi do stupanja na snagu ZOO-a, određivao je da zatezne kamate ne teku na dospjele, a neisplaćene ugovorne ili zatezne kamate, dok čl.

⁴⁴ Odluke su donesene na temelju čl. 279. st. 2. ZOO/91, ali ih odgovarajuće smatramo aktualnom i u primjeni čl. 31. st. 2. ZOO-a.

31. st. 1. ZOO-a kojom je uređeno pitanje plaćanja kamata na kamate određuje zabranu anatocizma isključivo u odnosu na dospjele, a neisplaćene zatezne kamate.

Vrhovni sud, Rev-986/17 od 13. siječnja 2021. Izv.

8. Pravo na podnošenje zahtjeva za isplatu dospjele zatezne kamate, koja je obračunata i izražena u apsolutnom iznosu, kao i pravo na postavljanje zahtjeva za plaćanje *procesne zatezne kamate*, u smislu čl. 31. st. 2. ZOO-a, povezano je s prestankom glavne tražbine na koju se odnosi obračunata i u apsolutnom iznosu utužena kamata. Nikako se ne može prihvatiti kao pravilno shvaćanje prema kojem bi navedeno pravo pripadalo vjerovniku neke novčane obveze samo i jedino u situaciji kada je glavni dug u cijelosti plaćen, odnosno kada je glavna tražbina u cijelosti prestala. U skladu s čl. 31. st. 1. i 2. ZOO-a, to pravo postoji i kada je dužnik samo djelomično *podmirio novčanu obvezu*, pa vjerovniku i u tom slučaju, pored zahtijevanja isplate ostalog dijela glavne tražbine, pripada i pravo uglavničiti iznos dospjelih zatezних kamata obračunatih na plaćeni dio glavne tražbine i na tako uglavničene zatezne kamate zahtijevati daljnje procesne kamate obračunate od dana podnošenja zahtjeva za isplatu. To zato što je ovdje riječ o *djeljivoj obvezi*, odnosno o djeljivoj tražbini u smislu odredbe čl. 41. st. 1. ZOO-a, koja se može i ispuniti u dijelovima, a dužnik je obvezan primiti to djelomično ispunjenje, osim ako ima poseban interes da to odbije (čl. 169. st. 2. ZOO-a).

Vrhovni sud, Rev-1288/15 od 21. svibnja 2019. i Rev-2332/14 od 18. srpnja 2018. Izv.

9. Tek po prestanku glavne tražbine zakonske kamate mogu se osamostaliti i obračunati kao glavna tražbina na koju se mogu zahtijevati zatezne kamate od podnošenja tužbe (procesne kamate).

Vrhovni sud, Rev-1032/03 i Gzz-9/04 od 28. siječnja 2004. Izbor 1/04-

31⁴⁵ i Županijski sud u Splitu, Gž-1370/21 od 20. prosinca 2021. Izv.

10. Kad tužitelj zahtijeva isplatu dospjelih zatezних kamata kao glavnu tražbinu, tužbeni zahtjev mora biti označen u *fiksnom* iznosu, jer su do dana podnošenja tužbe poznati svi podaci za izračunavanje tog iznosa.

Okružni sud u Zadru, Gž-362/87 od 12. kolovoza 1987. PSP-35/145 i Okružni sud u Zagrebu, Gž-337/91 od 29. siječnja 1991. Izv. Napomena: u odluci Okružnog suda u Zagrebu navodi se da tužbeni zahtjev odnosno izreka prvostupajnske presude koji nisu sastavljeni na navedeni način nisu razumljivi i nisu ovršivi.⁴⁶

11. Dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duguje, pored glavnice, i zatezne kamate koje nastaju kao posljedica zakašnjenja dužnika u ispunjenju određene novčane obveze i teku sve do njezina ispunjenja (čl. 29. st. 1. ZOO-a – *nap. a.*), dok su ugovorne kamate sporazumna (ugovorena) naknada za korištenje tuđeg novca ili korištenje tuđih zamjenjivih stvari (čl. 26. ZOO-a – *nap. a.*). Zatezne kamate nastaju na temelju prisilnog propisa i teku samo ako dužnik dospije u zakašnjenje, bez obzira na to je li tako ugovoreno ili nije. Ugovorne kamate nastaju samo ako dužnik takvu obvezu prihvati pravnim poslom i teku i kada dužnik nije u zakašnjenju. Prema tome, te dvije vrste kamata ne smiju se kumulirati u istom razdoblju.

Vrhovni sud, Rev-1282/09 od 29. siječnja 2014. Izv.

12. Kapitalizacija kamata podrazumijeva pretvaranje obračunatih kamata u glavnice, tako da na tu novu glavicu teku (nove) kamate (anatocizam).

Vrhovni sud, Rev-1282/09 od 29. siječnja 2014. Izv.

⁴⁵ Odluke su donesene na temelju čl. 279. st. 2. ZOO/91, ali ih odgovarajuće smatramo aktualnom i u primjeni čl. 31. st. 2. ZOO-a u vezi s čl. 160. tog Zakona.

⁴⁶ Odluke su donesene na temelju čl. 279. st. 2. ZOO/91, ali ih odgovarajuće smatramo aktualnom i u primjeni čl. 31. st. 2. ZOO-a.

13. Zatezne kamate imaju obilježje akcesornosti jer nastaju kao posljedica zakašnjenja u ispunjenju određene novčane obveze i teku sve do njezina ispunjenja. Dok glavna obveza tj. glavni dug ne bude plaćen, zatezne kamate kao sporedna tražbina nedjeljive su od njega i čine cjelinu s glavnim dugom. To proizlazi iz čl. 160. st. 2. ZOO-a. Tek nakon podmirenja glavne novčane tražbine, ako nisu plaćene i zatezne kamate, one se osamostaljuju, obračunavaju se u apsolutnom iznosu i kao za glavnu tražbinu, radi njihove isplate, može se podnijeti tužba sudu radi ostvarivanja prava na tzv. procesne kamate (čl. 31. st. 2. ZOO-a). Međutim, ako se zahtijeva obračunata kamata za određeno razdoblje dugovanja bez procesnih kamata – jer zatezna kamata i dalje teče na glavnici koja nije plaćena, onda nije riječ o osamostaljivanju kamate, već jednostavno o drukčijem načinu njezinog izražavanja jer umjesto opisnog „koje teku od (...) do (...) po stopi (...)“, nema nikakve zapreke izraziti je kao kapitaliziranu (izraženu u apsolutnom iznosu za to određeno razdoblje). Za postojanje (zabranjenog) anatocizma nije odlučan način na koji je zatezna kamata izražena, već nemogućnost da se na tu kamatu (neovisno kako je izražena) zahtijeva daljnja (procesna) kamata prije nego je glavnica plaćena.

Vrhovni sud, Rev-327/13 od 6. ožujka 2019. Izv.

14. Vjerovnik novčane obveze (u pravilu) nema pravo zahtijevati zatezne kamate na iznos kapitaliziranih kamata na neplaćenu glavnici. Doduše, nije zabranjeno dospjele kamate obračunati i zahtijevati njihovo plaćanje u takvom kapitaliziranom obliku, ali na taj iznos, sukladno navedenim pravilima, ne mogu se zahtijevati daljnje (tzv. procesne) zatezne kamate. To stoga što zatezne kamate i dalje teku na glavni dug sve do njegova namirenja.

Vrhovni sud, Rev-1282/09 od 29. siječnja 2014. Izv.

Tužbeni zahtjev mora biti sastavljen tako da neisplaćene kamate budu obračunate, tj. izražene u apsolutnom iznosu, a ne u postotku. To znači da tužitelj – vjerovnik već uz tužbu mora priložiti obračun dospjelih, a neisplaćenih zateznih kamata, koje su se osamostalile i postale dužnikova nova glavna obveza. To može biti obračun koji je vjerovnik sam sastavio ili obračun koji je na njegov zahtjev sastavio sudski vještak financijsko-računovodstvene struke.

15. Na iznos neisplaćene kamate mogu se zahtijevati zatezne kamate od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njezinu isplatu, ali se takav zahtjev ne može s uspjehom postaviti sve dok postoji glavna tražbina. U ovoj pravnoj stvari glavna tražbina (na ime zakupnine) postoji, pa tužitelj nema pravo na zatezne kamate na kamatu.

Vrhovni sud, Rev-1000/96 od 9. ožujka 2000. Izbor 2/00-14.⁴⁷

4. Starija sudska praksa (čl. 279. ZOO/91)

Informacije radi ovdje navodimo i sudsku praksu koja je nastala u primjeni čl. 279. ZOO/91, koju smatramo odgovarajuće primjenjivom u odnosu na čl. 27. i 31. ZOO-a.

Navedeni članak ZOO/91 (zabrana anatocizma), koji je bio na snazi do stupanja na snagu ZOO-a, određivao je da zatezne kamate ne teku na dospjele, a neisplaćene ugovorne ili zatezne kamate, dok čl. 31. st. 1. ZOO-a, kojim je uređeno pitanje kamata na kamatu, određuje zabranu anatocizma isključivo u odnosu na dospjele, a neisplaćene zatezne kamate.⁴⁸

⁴⁷ Odluka je donesena na temelju čl. 279. st. 2. ZOO/91, ali je odgovarajuće smatramo aktualnom i u primjeni čl. 31. st. 2. ZOO-a. Tako Vrhovni sud i u odlukama Gzz-33/98 od 27. svibnja 1998. Izbor 2/98-46 i Rev-1486/87 od 4. veljače 1988. PSP 40/67.

⁴⁸ Tako Vrhovni sud u odluci Rev-986/17 od 13. siječnja 2021. Izv.

Za ugovorne kamate zabranu anatocizma, kao pravilo, sadržava pak čl. 27. st. 1. ZOO-a. Iznimka od tog pravila jest čl. 27. st. 3. ZOO-a, prema kojem se odredba iz stavka 1. tog članka ZOO-a ne odnosi na pologe kod banaka i drugih financijskih institucija. Zabrana anatocizma se, dakle, kao što smo već spominjali odnosi na kreditno poslovanje spomenutih institucija.⁴⁹

Iz sudske prakse po čl. 279. ZOO/91

1. Ako iz ugovora sklopljenog između stranaka ne proizlazi pravo banke na isplatu kamata na kamate, banka, u skladu s čl. 279. ZOO/91 (sada čl. 31. ZOO-a – *nap. a.*), nema pravo na *kumulaciju* ugovornih i zatezних kamata i pripisa kamata glavnici radi eventualnog ponovnog ukamaćivanja. Potrebno je imati na umu i da se, u smislu odredbe iz čl. 279. st. 2. ZOO/91, na iznos neisplaćenih kamata mogu zahtijevati zatezne kamate od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu, ali se takav zahtjev ne može osnovano postaviti sve dok postoji glavna tražbina.

Vrhovni sud, Rev-635/05 od 10. lipnja 2008. Izv.

2. Tužitelj ima pravo, nakon što mu je glavnica plaćena, zatezne kamate obračunati i zahtijevati ih u apsolutnom (brojčanom) iznosu te na taj iznos zahtijevati zatezne kamate prema čl. 279. st. 2. ZOO/91, od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu.

Vrhovni sud, Rev-561/06 od 28. veljače 2007. Izv.

3. Zatezne kamate na unaprijed plaćena sredstva novčana su tražbina, pri čemu nije bitno što su kamate vezane za nepravodobnu isporuku kupljene stvari. Na takvu tražbinu primjenjuje se odredba čl. 279. st. 2. ZOO/91, prema kojoj se na iznos neisplaćenih kamata mogu zahtijevati zatezne kamate samo od dana

kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu.

Vrhovni sud, Rev-1262/97 od 8. studenoga 2000. Izv.

4. Na iznos neisplaćenih kamata, neovisno o tome što su obračunane za određeno razdoblje i pribrojene glavnoj tražbini, zatezne se kamate mogu zahtijevati tek nakon prestanka glavne tražbine, i to od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu.

Vrhovni sud, Gzz-21/90 od 17. siječnja 1991. PSP-50/69 i II Rev-111/87 od 10. studenoga 1988. PSP-43/64.

5. Na utužene zatezne kamate ne mogu se zahtijevati daljnje zatezne kamate prije isplate glavnoga duga, pa kad je glavni dug plaćen u tijeku parnice, zatezne kamate na iznos obračunanih, a neisplaćenih kamata pripadaju tek od isplate glavnog duga, a ne od dana podnošenja tužbe.

Vrhovni sud, II Rev-47/91 od 3. listopada 1991. Izbor 93/73.

6. Kada kupcu pripadaju kamate na iznos unaprijed plaćene cijene robe, na utuženi ugovoreni iznos tih kamata pripadaju mu zatezne kamate od utuženja do isplate.

Vrhovni sud, Rev-2874/92 od 6. listopada 1993. Izbor 1/94-45.

7. Ako tužitelj utuži dužnika radi naplate obračunanih zatezних kamata u većem iznosu nego što mu pripadaju, pa po tuženikovu prigovoru smanji svoj tužbeni zahtjev, procesne kamate (kamate na utužene kamate) po čl. 279. st. 2. ZOO/91 teku od dana podnošenja tužbe sudu, a ne od dana smanjenja tužbenog zahtjeva.

Privredni sud Hrvatske, Pž-1502/89 od 12. veljače 1990. PSP-45/142.

8. Kamate na kamate (tzv. procesne kamate) počinju teći od podnošenja zahtjeva sudu, pa i onda kad je podnesen nenadležnom sudu.

Privredni sud Hrvatske, Pž-593/88 od 9. veljače 1989. PSP-42/110.

⁴⁹ Tako Klarić, P.; Vedriš, M., *ibid.*, str. 400. Tako i Županijski sud u Splitu, Gž Ovr-659/17 od 19. rujna 2017. Izv.

9. Zatezne kamate nastaju kao posljedica zakašnjenja u ispunjenju određene novčane obveze i teku sve do njezina ispunjenja, zbog čega su, dok glavni dug ne bude isplaćen, nedjeljive od njega i zajedno čine cjelinu. Ta akcesornost proizlazi osobito iz odredbi čl. 369. u vezi s čl. 295. ZOO/91. Zato se sve dok glavna tražbina ne bude isplaćena, zatezne kamate ne mogu obračunavati u apsolutnom iznosu za određeno raz-

doblje i ne mogu se posebno utužiti, ni u parnici za isplatu glavnog duga kako je to učinio žalitelj. Tek nakon podmirjenja glavnog duga, ako nisu plaćene i zatezne kamate, one se osamostaljuju, obračunavaju u apsolutnom iznosu i kod suda se može pokrenuti spor radi njihovih isplata te ostvariti i procesne kamate na njih.

Okružni sud u Zagrebu, Gž-8417/90 od 27. studenoga 1990. Izv.

Kratice i skraćeni nazivi

čl. – članak zakona

Godišnjak – zbornik radova sa savjetovanja *Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse – europsko, građansko, trgovačko, radno i socijalno, parnično, ovršno, stečajno i upravno pravo u praksi*, Zagreb – Opatija, Hrvatsko društvo za građanskopravne znanosti i praksu, Organizator, Zagreb. Broj ispred kose crte označuje redni broj godišnjaka, a broj iza crte godinu održavanja savjetovanja.

HPR – časopis *Hrvatska pravna revija*, Inženjerski biro, Zagreb. Prvi broj označuje redni broj časopisa, a broj iza kose crte godinu izlaženja.

Informator – informativni list za ekonomska i pravna pitanja iz Zagreba (nakladnik Novi informator). Broj označuje broj lista i godinu u kojoj je list izišao.

Izbor – *Izbor odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske*, izdanje Vrhovnog suda. Prvi broj označuje redni broj publikacije, broj iza kose crte godinu izlaska tog izdanja, a broj iza crtice stranicu u tom izdanju.

Izv. – izvorni tekstovi odluka iz sudske prakse što ih je pregledao autor.

Narodne novine – službeni list Republike Hrvatske. Prvi broj označuje redni broj izdanja, a broj iza kose crte godinu izdanja.

nap. a. – napomena autora

PSP – *Pregled sudske prakse*, prilog časopisa *Zakonitost* iz Zagreba. Prvi broj označuje broj pregleda, a broj iza kose crte stranicu u tom pregledu.

PUG – časopis *Pravo u gospodarstvu*, Zagreb. Prvi broj označuje redni broj časopisa, broj iza kose crte godinu izlaska, a broj iza crtice stranicu u tom časopisu.

st. – stavak u članku zakona

t. – točka

Visoki trgovački sud – Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Vrhovni sud – Vrhovni sud Republike Hrvatske

Zbirka – *Zbirka odluka hrvatskih trgovačkih sudova*. Prvi broj označuje redni broj izdanja, a drugi stranicu.

ZOO – *Zakon o obveznim odnosima* (Narodne novine, broj 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18. i 126/21.)

ZOO/91 – *Zakon o obveznim odnosima* (Narodne novine, broj 53/91., 73/91., 3/94., 7/96., 112/99. i 88/01.)

ZPP – *Zakon o parničnom postupku* (Narodne novine, broj 148/11. – pročišćeni tekst, 25/13., 89/14. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 70/19.).

Literatura

Knjige

Boras, Mile; Margetić, Lujo, *Rimsko pravo*, Pravni fakultet u Zagrebu, 1980., str. 136.

Crnić, Ivica, *Zakon o obveznim odnosima*, biblioteka *Pravo 90*, Organizator, Zagreb, 2018.

Klarić, Petar; Vedriš, Martin, *Građansko pravo*, Narodne novine d.o.o., Zagreb, 2014.

Romac, Ante, *Rječnik latinskih pravnih izraza*, Informator, Zagreb, 1992.

Vizner, Boris, *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*, vlastita naklada, Zagreb, 1978., str. 1107.

Znanstveni i stručni članci

Giunio, Miljenko Appio, *Anatocizam i anuiteti – bankarske muke po novom ZOO-u*, HPR 4/06, str. 36–41.
Giunio, Miljenko Appio, *Anatocizam i anuiteti*, RRiF, Zagreb, 4/06.

Karačić, Mato, *Trojezični rječnik bankarstva i financija*, PlanetLingua, Zagreb, 2014.

Kirchbaum, Radovan, *Protupravnost anatocizma u ovrhama*, Vještak, 1/08, str. 89–13.

Miladin, Petar, *Novčane obveze i kamate – izabrana pitanja (zabrana anatocizma i uračunavanje djelomičnog plaćanja)*, Godišnjak 25/18, str. 1–24 i PUG 5/19, str. 757–780.

Izvori za sudsku praksu

Časopisi i druge publikacije iz kojih je navedena sudska praksa navedeni su u slogu rada.

Uvrede u podnescima odvjetnika – ustavnosudska praksa

.....
 Piše:
Ivana Đuras,
 dipl. iur.,
 viša ustavnosudska
 savjetnica

Uvodno o pravu na slobodu izražavanja

Ustav Republike Hrvatske¹ člankom 38. jamči slobodu mišljenja i izražavanja misli koja, između ostalog, obuhvaća i slobodu govora. Da obraćanje sudovima ne smije sadržavati uvredljive riječi ili način izražavanja vidljivo je i iz niza zakonskih normi koje za uvredljiv sadržaj predviđaju i novčane sankcije. Iako iz članka 4. stavka 3. Zakona o sudovima² proizlazi da svatko ima pravo podnijeti pisano ili usmeno predstavku predsjedniku suda na rad suda ili suca zbog odugovlačenja postupka u kojem je stranka ili u kojem ima pravni interes, odnosno zbog nedoličnog ili neprimjerenog ponašanja suca i drugog zaposlenika u službenim odnosima sa strankom koje je suprotno etičkom kodeksu, i dobiti odgovor na njih, takav podnesak stranke, osobito odvjetnika kao stručne osobe, mora zadovoljiti zahtjeve notorne pristojnosti.

Člankom 10. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda³ (u daljnjem tekstu: Konvencija) definirana je sloboda izražavanja na koju „svatko ima pravo“. Sloboda izražavanja, između ostalog, obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez ob-

zira na granice. Međutim, u članku se navodi: „Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.“⁴

Zakonske odredbe

Zakon o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP)⁵ člankom 110. propisuje da će sud prvog stupnja kazniti novčanom kaznom od 500,00 do 5.000,00 kuna fizičku osobu, odnosno od 2.000,00 do 20.000,00 kuna pravnu osobu koja u podnesku vrijeđa sud, stranku ili drugoga sudionika u postupku, a novčana kazna može se izreći i zastupniku stranke i umješača ako je on odgovoran za vrijeđanje suda.

Člankom 54. stavkom 2. Zakona o upravnim sporovima⁶ propisano je da

¹ Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.

² Narodne novine, br. 28/13., 33/15., 82/15., 82/16., 67/18., 126/19., 130/20.

³ Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.

⁴ Članak 10. stavak 2. Konvencije

⁵ Službeni list SFRJ, br. 4/77., 36/77., 36/80., 6/80., 69/82., 43/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90., 35/91., Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 112/99., 129/00., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 96/08., 84/08., 123/08., 57/11., 148/11. – službeni pročišćeni tekst, 25/13., 89/14., 70/19.

⁶ Narodne novine, br. 20/10., 143/12., 152/14., 94/16., 29/17., 110/21.

ako osoba koja sudjeluje u postupku u podnesku ili na ročištu, između ostalog, vrijeđa sud ili druge sudionike u postupku, sud će je opomenuti ili kazniti novčanom kaznom, a može je i udaljiti i kazniti novčanom kaznom prema pravilima kojima je uređena zaštita suda, stranaka i drugih sudionika od uvredljivih podnesaka i održavanje reda na glavnoj raspravi u parničnom postupku.

Sličan propis nalazimo u članku 118. stavku 1. Prekršajnog zakona⁷, gdje je navedeno da sud može rješenjem kazniti novčanom kaznom do 5.000,00 kuna svakoga tko u podnesku vrijeđa sud ili osobu koja sudjeluje u postupku.

Nadalje, temeljem članka 80. Zakona o kaznenom postupku⁸ sud će kazniti novčanom kaznom do 50.000,00 kuna branitelja, opunomoćenika, zakonskog zastupnika, oštećenika, privatnog tužitelja, oštećenika kao tužitelja, istražitelja, svjedoka, vještaka ili drugu osobu koja sudjeluje u postupku koji u podnesku, elektroničkoj ispravi ili u usmenoj riječi odnosno na drugi način vrijeđa sud ili sudionika u postupku. Ako je uvredu počinio odvjetnik, odnosno odvjetnički vježbenik, o kažnjavanju će se izvjestiti Hrvatska odvjetnička komora.

Naposljetku, Kodeks odvjetničke etike⁹ u prvom članku utvrđuje načela i pravila ponašanja kojih su se, radi očuvanja dostojanstva i ugleda odvjetništva, odvjetnici uvijek dužni pridržavati pri obavljanju svoje službe, pri čemu odnos, među ostalim, odvjetnika prema sudovima, državnim odvjetnicima te drugim državnim tijelima ili uopće tijelima s javnim ovlastima treba biti određen njegovim položajem zaštitnika prava građana i pravnih osoba. U svojim nastupima,

podnescima, govorima i drugim službenim radnjama te općenito društvenim javnim ili privatnim nastupima odvjetnik treba voditi računa o zahtjevima profesionalne i opće kulture. Odvjetnik se ima ponašati tako da zadobije i učvrsti povjerenje svoje stranke i istodobno pravosudnih i drugih tijela pred kojima nastupa, treba savjesno ispunjavati dužnosti koje proizlaze iz odvjetničkog poziva i čuvati ugled i dostojanstvo odvjetništva pri obavljanju poziva i u privatnom životu, te svojim ponašanjem odvjetnik mora služiti kao primjer humanosti, poštovanja ljudskog dostojanstva i progresivnih nastojanja u priznavanju i ostvarivanju temeljnih ljudskih prava i sloboda.

Mjerodavan za ovaj prikaz jest spomenuti odjeljak VIII. Kodeksa koji posebno uređuje odnos odvjetnika prema sudovima, upravnim i drugim državnim tijelima, gdje je među ostalim propisano da odvjetnik mora svoju stranku upućivati na dužno poštovanje prema sudovima te nastojati da se on i njegova stranka savjesno koriste pravima koja im u postupku pripadaju.

Recentna odluka Ustavnog suda RH

Ustavni sud je u prosincu 2021., odlučujući na plenarnoj sjednici, većinom glasova donio odluku broj: U-III-6219/2020¹⁰, u kojem je predmetu podnositeljica ustavne tužbe u spornom sudskom postupku imala svojstvo odvjetnice koja je zastupala stranku u parnici pred Trgovačkim sudom (u daljnjem tekstu: podnositeljica). Ustavnom tužbom osporila je rješenja Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske i rješenje Trgovačkog suda u Rijeci¹¹ kojim je podnositeljica kao punomoćnica tužitelja kažnjena novčanom

⁷ Narodne novine, br. 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17., 118/18.

⁸ Narodne novine, br. 152/08., 76/09., 80/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 126/19.

⁹ Narodne novine, br. 64/07., 72/08., 64/18., 52/21., 83/21.

¹⁰ Odluka od 21. prosinca 2021., dana 12. siječnja 2022. objavljena na internetskoj stranici Ustavnog suda

¹¹ Osporeno je rješenje Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: Pž-7311/2018-5 od 24. rujna 2020. kojim je odbijena njezina žalba i potvrđeno rješenje Trgovačkog suda u Rijeci broj: P-577/2017-21 od 2. studenoga 2018.

kaznom od 5.000,00 kuna zbog vrijeđanja suda u podnesku (žalbi na prvostupanjsku presudu) pozivom na članak 318. stavak 1. ZPP-a u vezi s člancima 10. i 110. ZPP-a.

U spomenutoj žalbi izrazila je stav o odluci suda kao „zastrašujućoj“ i „tendencioznoj“, a zaključke suda kao „naklapanja“ i „znanstvenu fantastiku“ te je odluku suda dovela u vezu s razlogom iseljenja stanovništva iz Republike Hrvatske. U tekstu žalbe pretjerano je isticala pojedine dijelove velikim i pojačanim tiskanim slovima uz nepotrebno navođenje interpunkcijskih znakova (koristila je više desetaka uzastopnih uskličnika).

Sporni podnesak/žalbu podnositeljice Ustavni sud ocjenjivao je prema načelnim stajalištima slobode izražavanja navodeći kako pravo na slobodu izražavanja nije apsolutno pravo jer ni članak 10. Konvencije ni članak 38. Ustava ne jamče neograničenu slobodu izražavanja. Pritom, sloboda izražavanja može biti ograničena ako je to nužno u demokratskom društvu.

Stoga je prilikom ocjene prigovora iz ustavne tužbe proveden test nužnosti u demokratskom društvu, koji zahtijeva da sud pred kojim se nađe „zahtjev“ za ograničenje nečije slobode izražavanja utvrdi je li ograničenje slobode izražavanja pri-

jeko društveno potrebno i je li razmjerno legitimnom cilju, te da za ograničenje slobode izražavanja navede relevantne i dostatne razloge.

Pri ocjenjivanju razmjernosti mijешanja, Ustavni sud razlikuje izjave o činjenicama od vrijednosnih sudova. Postojanje činjenica može se dokazati, no s druge strane, istinitost vrijednosnih sudova nije dokaziva, pa se ni od tuženika ne može zahtijevati da dokaže istinitost izraženog vrijednosnog suda. Ustavni sud ovdje je istaknuo sljedeće: „Kako bi se moglo razlikovati radi li se o izjavi o činjenicama ili o vrijednosnom sudu, nužno je uzeti u obzir okolnosti svakog slučaja i ‘opći ton’ (*general tone*) izjave o kojoj se radi, imajući u vidu da će tvrdnje o temama od javnog interesa u pravilu biti vrijednosni sudovi, a ne izjave o činjenicama (usporedi s predmetom ESLJP-a *Morice protiv Francuske* [Vv] (br. 29369/10, § 126., presuda od 23. travnja 2015.).“

Ustavni sud uzeo je u obzir poseban status koji odvjetnici imaju kao neovisni pravni stručnjaci, a koji im daje središnjju poziciju u provođenju pravde kao posrednicima između javnosti i sudova te iako i odvjetnici imaju pravo javno komentirati provođenje pravde, njihove kritike ne smiju prekoračiti određene granice. Štoviše, sloboda izražavanja

.....

Kodeks odvjetničke etike u prvom članku utvrđuje načela i pravila ponašanja kojih su se, radi očuvanja dostojanstva i ugleda odvjetništva, odvjetnici uvijek dužni pridržavati pri obavljanju svoje službe, pri čemu odnos, među ostalim, odvjetnika prema sudovima, državnim odvjetnicima te drugim državnim tijelima ili uopće tijelima s javnim ovlastima treba biti određen njegovim položajem zaštitnika prava građana i pravnih osoba. U svojim nastupima, podnescima, govorima i drugim službenim radnjama te općenito društvenim javnim ili privatnim nastupima odvjetnik treba voditi računa o zahtjevima profesionalne i opće kulture.

.....

odvjetnika u sudnici nije neograničena i određeni interesi, poput autoriteta sudstva, dovoljno su važni da opravdaju ograničenja ovog prava.

Ustavni sud u konkretnom slučaju utvrdio je u prvom koraku testa da nije sporno da je sankcioniranje podnositeljice zbog izjava u podnescima predstavljalo miješanje u njezinu slobodu izražavanja, smatrajući da takvo miješanje predstavlja povredu slobode izražavanja ako ne ispunjava uvjete iz stavka 2. članka 10. Konvencije. Stoga je trebalo utvrditi je li miješanje bilo utemeljeno na zakonu, je li težilo jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavku 2. članku 10. Konvencije i je li bilo „nužno u demokratskom društvu“ za postizanje tih ciljeva.

Nadalje, u drugom koraku testa, Ustavni sud utvrdio je da je miješanje u njezinu slobodu izražavanja bilo utemeljeno na zakonu, odnosno na mjerodavnim odredbama ZPP-a, koje je miješanje težilo ostvariti legitimni cilj, to jest zaštitu autoriteta i dostojanstva suda, u smislu članka 10. stavka 2. Konvencije.

Posljednji korak testa bilo je utvrditi je li miješanje u slobodu mišljenja i izražavanja misli bilo „nužno u demokratskom društvu“.

U konkretnom slučaju podnositeljici je osporenim rješenjima izrečena novčana kazna od 5.000,00 kuna zbog vrijeđanja suda u žalbi protiv prvostupanjske presude i rješenja sadržanom u načinu izražavanja podnositeljice. Za izrečenu novčanu kaznu sudovi u osporenim rješenjima nisu dali dostatne i uvjerljive razloge za izricanje tako visoke novčane kazne podnositeljici, niti su objasnili zašto se ista svrha nije mogla postići opomenom ili barem nižom novčanom kaznom. Stoga je, po ocjeni Ustavnog suda, miješanje u slobodu izražavanja podnositeljice bilo nerazmjerno legitimnom cilju koji se htio postići, odnosno zadržavanju sudske autoriteta i poštovanja suda (suda). Osim toga, prema ocjeni Ustavnog suda, izricanjem ovakve

novčane kazne podnositeljici došlo je i do obeshrabrujućeg učinka (*tzv. chilling effect*) na odvjetnicu da ubuduće iznosi adekvatne primjedbe i koristi dopuštena procesna sredstva za zaštitu prava svojih stranaka.

Konačno, Ustavni sud utvrdio je da miješanje u podnositeljčinu slobodu izražavanja nije bilo „nužno u demokratskom društvu“, zbog čega je osporenim rješenjima došlo do povrede njezina prava na slobodu izražavanja iz članka 38. Ustava odnosno članka 10. Konvencije.

U izloženoj odluci Ustavni sud pozvao se, između ostalog, i na praksu Europskog suda za ljudska prava u poznatom hrvatskom predmetu *Radobuljac protiv Hrvatske*¹², u kojem su mjerodavna i primjenjiva sljedeća načelna pravna stajališta koja je citirao i Ustavni sud:

„2. Ocjena Suda

33. Sud najprije primjećuje kako je u predmetu *Vrtar* već odbio sličan Vladin prigovor (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Vrtar protiv Hrvatske*, br. 39380/13, odlomci 71.-76. i 85., 7. siječnja 2016.). Nadalje primjećuje da na temelju članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske svatko tko smatra da je njegovo pravo koje je zajamčeno Ustavom povrijeđeno odlukom koju je donijela država ili javno tijelo u određivanju nekog od njegovih prava i obveza može podnijeti ustavnu tužbu protiv takve odluke (vidi prethodni odlomak 17.). Budući da je pravo na slobodu izražavanja, poput prava na suđenje u razumnom roku u predmetu *Vrtar*, zajamčeno Ustavom Republike Hrvatske (vidi prethodni odlomak 16.), a odluke o izricanju novčane kazne za vrijeđanje suda predstavljaju miješanje u to pravo (vidi odlomke 40. i 52. u nastavku), Sud ne vidi nikakav razlog da donese drukčiji zaključak u ovome predmetu u pogledu podnositeljevog navodnog nepoštivanja pravila o šest mjeseci. Slijedi da se Vladin prigovor u tom smislu mora odbiti.

(...)

¹² Zahtjev br. 51000/11, §§ 33., 51. i 52., 54., 56., 58., 59. i 61., presuda od 28. lipnja 2016.

.....
 Pri ocjenjivanju
 razmjernosti
 miješanja,
 Ustavni sud
 razlikuje izjave
 o činjenicama
 od vrijednosnih
 sudova.
 Postojanje
 činjenica može
 se dokazati, no
 s druge strane,
 istinitost
 vrijednosnih
 sudova nije
 dokaziva, pa se
 ni od tuženika
 ne može
 zahtijevati da
 dokaže
 istinitost
 izraženog
 vrijednosnog
 suda.

51. Sud ponavlja da je članak 10. primjenjiv ne samo na 'informacije' ili 'ideje' koje su blagonaklono prihvaćene ili se ne smatraju uvredljivima ili ne izazivaju nikakvu reakciju, nego i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju (vidi, na primjer, predmet *Kubli protiv Švicarske* (odl.), br. 50364/99, 21. veljače 2002.). Nadalje, sloboda izražavanja također se primjenjuje na odvjetnike i ne štiti samo bit izraženih ideja i informacija, nego i oblik u kojemu su prenesene (vidi, na primjer, predmete *Morice protiv Francuske* [VV], br. 29369/10, odlomak 134., 23. travnja 2015.; *Kyprianou protiv Cipra* [VV], br. 73797/01, odlomak 174., ECHR 2005-XIII; *Mariapori protiv Finske*, br. 37751/07, odlomak 62., 6. srpnja 2010.; i *Amihalachioaie protiv Moldove*, br. 60115/00, odlomak 28., ECHR 2004-III).

52. Sud stoga smatra da je izricanje novčane kazne podноситelju zahtjeva zbog vrijeđanja suda u ovome predmetu predstavljalo miješanje u njegovu slobodu izražavanja zajamčenu člankom 10. stavkom 1. Konvencije. Vlada to nije osporila (vidi prethodni odlomak 40.).

(...)

54. Izraz 'autoritet sudbene vlasti' osobito sadrži i pojam da sudovi jesu te da ih šira javnost prihvaća kao primjerene forume za utvrđivanje zakonskih prava i obveza i rješavanje sporova koji se na njih odnose, i nadalje, da šira javnost poštuje i ima povjerenje u sposobnost sudova da ispune tu funkciju (vidi naprijed citirani predmet *Morice*, odlomak 129.; i predmet *Sunday Times protiv Ujedinjene Kraljevine* (br. 1), 26. travnja 1979., odlomak 55., Serija A br. 30). Sudovi, koji su jamci pravde i imaju temeljnu ulogu u državi vladavine prava, trebaju uživati povjerenje javnosti kako bi bili uspješni u obavljanju svojih dužnosti. Stoga ih treba štiti od teških štetnih napada koji su u osnovi neutemeljeni, osobito s obzirom na činjenicu da suci koji su kritizirani podliježu dužnosti diskrecije koja ih sprječava da odgovore (vidi naprijed citirani predmet *Morice*, odlomak 128.).

(...)

56. Test 'nužnosti u demokratskom društvu' traži da Sud utvrdi je li miješanje kojemu se prigovara odgovaralo 'snažno prisutnoj društvenoj potrebi'. Države ugo-

vornice uživaju određenu slobodu procjene kad ocjenjuju postoji li takva potreba, ali ta sloboda procjene ide ruku pod ruku s europskim nadzorom, obuhvaćajući i zakonodavstvo i odluke koje ga primjenjuju, čak i one koje je donio neovisni sud. Sud je stoga ovlašten donijeti konačnu odluku o tome može li se 'ograničenje' pomiriti sa slobodom izražavanja, kako je ona zaštićena člankom 10. (vidi, na primjer, naprijed citirani predmet *Kyprianou*, odlomak 170., i predmet *Skalka protiv Poljske*, br. 43425/98, odlomak 33., 27. svibnja 2003.).

(...)

58. Sud nadalje ponavlja da članak 10. ne jamči potpuno neograničenu slobodu izražavanja, te da izvršavanje te slobode nosi sa sobom 'dužnosti i odgovornosti' (vidi, na primjer, predmet *Europapress Holding d.o.o. protiv Hrvatske*, br. 25333/06, odlomak 58., 22. listopada 2009.). Kao što je navedeno u članku 10. stavku 2., ova je sloboda podložna iznimkama, koje međutim moraju biti strogo tumačene, a potreba za bilo kakvim ograničenjima mora biti uvjerljivo utvrđena (vidi, na primjer, naprijed citirane predmete *Kubli* i *Skalka*, odlomak 32.). Osobito, sloboda izražavanja stranaka u sudnici nije neograničena i određeni interesi, kao što je autoritet sudbene vlasti, dovoljno su važni da opravdavaju ograničenja ove slobode (vidi predmet *Mariapori*, loc. cit.).

59. Sudovi, kao i sve ostale javne institucije, nisu imuni na kritiku i kontrolu (vidi naprijed citirani predmet *Skalka*, odlomak 34.). Stoga – osim u slučaju teških štetnih napada koji su u osnovi neutemeljeni – imajući na umu da su suci dio temeljne institucije države, kao takvi mogu biti predmet osobne kritike unutar dopuštenih granica, a ne samo na teoretski i općenit način. Kada djeluju u službenom svojstvu, mogu time biti podvrgnuti širim granicama prihvatljive kritike od običnih građana (vidi naprijed citirani predmet *Morice*, odlomak 131.).

(...)

61. (...) Osobito treba jasno razlikovati kritiku i uvredu. Ako je jedina namjera bilo kojeg oblika izražavanja uvrijediti sud, ili članove tog suda, odgovarajuća sankcija neće, u načelu, predstavljati povredu članka 10. Konvencije (vidi predmet *Skalka*, loc. cit.)."

Dva ustavna suca izdvojila su svoja mišljenja koja predstavljaju sastavni dio odluke, ne slažući se s izrekom i obrazloženjem.

U jednom izdvojenom mišljenju navedeno je između ostalog kako se „odluka većine temelji na pravnom stajalištu da je podnositeljica ‘samo’ izražavala stav o sudskoj odluci, te da sudovi (i ostale javne institucije) mogu biti podvrgnuti širim granicama prihvatljive kritike od običnih građana“. Stoga je odluka većine sudaca Ustavnog suda koncentrirana na jedno izolirano pravo, gubeći iz vida prava svih sudionika postupka i svrhu samog postupanja i suđenja, pri čemu „takvo pravno stajalište većine gubi iz vida odredbu članka 317. ZPP-a koja glasi: ‘Dužnost je suca pojedinca, odnosno predsjednika vijeća da se u tijeku glavne rasprave brine o održavanju reda u sudnici i o dostojanstvu suda’, kao i očiglednu činjenicu da se (parnični) postupak može promatrati jedino kao cjelina, a ne po zamišljenim – ili, gore, konstruiranim – dijelovima.“ U ovom se mišljenju nadalje ističe da je parnica kontradiktoran postupak u kojem najčešće sudjeluju dvije stranke suprotstavljenih stajališta i da osim odnosa stranka – sud, postoji i odnos stranka – stranka, kao i punomoćnik stranke – punomoćnik druge stranke itd. te da „tehnički nije moguće dopustiti grublji govor stranaka prema sudu od govora stranaka međusobno, niti se od suda može tražiti da tako nešto dopusti“.

U drugom izdvojenom mišljenju ustavni sudac također se pozvao na odredbu članka 317. ZPP-a, prema kojem je dužnost suca brinuti se o dostojanstvu suda, koji propisuje da ako osoba koja sudjeluje u postupku u podnesku vrijeđa sud, sud će ju opomenuti ili kazniti novčanom kaznom. Nadalje citira članak 89. Zakona o sudovima prema kojem se sudac mora ponašati tako da čuva svoj ugled i ugled sudbene vlasti. Postupanje podnositeljice kao odvjetnice uređeno je Kodeksom odvjetničke etike, a prema članku 85. Kodeksa u obavljanju svo-

.....

Ustavni sud uzeo je u obzir poseban status koji odvjetnici imaju kao neovisni pravni stručnjaci, a koji im daje središnju poziciju u provođenju pravde kao posrednicima između javnosti i sudova te iako i odvjetnici imaju pravo javno komentirati provođenje pravde, njihove kritike ne smiju prekoračiti određene granice. Štoviše, sloboda izražavanja odvjetnika u sudnici nije neograničena i određeni interesi, poput autoriteta sudstva, dovoljno su važni da opravdaju ograničenja ovog prava.

.....

jeg poziva odvjetnik mora uvijek čuvati autoritet sudova te im uvijek iskazivati dužno poštovanje. U ovom se mišljenju ističe i članak 94. Kodeksa, prema kojem odvjetnik mora svoju stranku upućivati na dužno poštovanje prema sudovima, a prema članku 92. Kodeksa odvjetnik ne smije pred sudovima davati uvredljive izjave ili omalovažavajuća mišljenja o njihovim odlukama.

Kako odvjetnika u komunikaciji sa sudom i sucima vežu izložene zakonske odredbe, posebice Kodeks odvjetničke etike, a u žalbi koju je podnositeljica podnijela protiv prvostupanjske presude podnositeljica je grubo napala na dostojanstvo, čast i ugled suda, posve je neprihvatljiva većinski izglasana odluka jer ona time legalizira grube nasrtaje na dostojanstvo i ugled suda, suprotno zakonu, suprotno Kodeksu odvjetničke etike, štoviše suprotno pravilima logičkog zaključivanja.

Odabrana ustavnosudska praksa

Predmet broj: U-III-63/2017¹³ označio je promjenu dotadašnje prakse koju je Ustavni sud zauzimao kod ustavnih tužbi podnesenih u povodu rješenja sudova

¹³ Odluka o usvajanju ustavne tužbe, donesena 26. veljače 2019., objavljena u Narodnim novinama, br. 36/19.

Iako je sloboda izražavanja jedno od temeljnih načela demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta za njegov napredak i za ispunjenje svakog pojedinca, pravo na slobodu izražavanja nije apsolutno pravo. Članak 10. Konvencije, kao ni članak 38. Ustava, ne jamči neograničenu slobodu izražavanja. Sloboda izražavanja može biti ograničena ako je to nužno u demokratskom društvu jer ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti; ta ograničenja moraju biti strogo tumačena, a potreba za njima mora biti uvjerljivo utvrđena.

k kojima su strankama, umješačima i sudionicima u postupku izrečene novčane kazne zbog zlouporabe prava koja im u sudskom postupku pripadaju ili zbog vrijeđanja suda. Naime, u razdoblju koje je prethodilo navedenoj odluci Ustavni sud promijenio je svoje dotadašnje stajalište o karakteru navedenih rješenja i utvrdio da su ona pojedinačni akti u smislu članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona, pozivajući se upravo na predmet *Radobuljac protiv Hrvatske*. U prethodno donesenim rješenjima: broj U-III-3285/2002 od 28. ožujka 2003. (Narodne novine, broj 86/03.), broj U-III-231/2003 od 28. ožujka 2003. (Narodne novine, broj 86/03.), broj U-III-4772/2004 od 25. veljače 2005. (Narodne novine, broj 33/05.) i dr. Ustavni sud iznio je stajalište prema kojemu odluke sudova kojima su strankama, umješačima ili njihovim punomoćnicima izrečene novčane kazne zbog zlouporabe prava koja im u sudskom postupku pripadaju ili zbog vrijeđanja suda nisu pojedinačni akti u smislu članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.¹⁴

¹⁴ Narodne novine, br. 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst

U spomenutoj odluci broj U-III-63/2017 usvojena je ustavna tužba podnositelja, odvjetnika, koji su kažnjeni pravomoćnim rješenjem Trgovačkog suda, zbog vrijeđanja suda, novčanim kaznama u visini od 5.000,00 kn.

U konkretnom slučaju, nezadovoljni radom stečajne sutkinje, podnositelji, odvjetnici, podnijeli su Vrhovnom sudu Republike Hrvatske opširnu pritužbu zbog neprofesionalnog, nezakonitog, nepravilnog, neurednog i neučinkovitog rada suca u stečajnom postupku, kao i iz razloga „podešavanja“ dokumentacije za viši sud, kao i u ostalim postupcima proisteklim iz tog stečaja i u svezi s tim stečajem, zatražili nadzor nad radom sudaca i preispitivanjem odgovornosti sudaca u postupcima iz prethodne točke iz razloga nepravilnog i nezakonitog obnašanja dužnosti sudaca, kao i njihova neetična ponašanja prema strankama, a što je dovelo i dovest će do štete za koju odgovara Republika Hrvatska te su zahtijevali dostavu obavijesti nakon obavljena nadzora u cilju sprječavanja nastanka štete, ispravka propusta i nezakonitosti, a koje nisu ni u kakvoj svezi sa slobodom izražavanja sudačkog pravnog stajališta u postupcima koje vode s obzirom na činjenicu samostalnosti i neovisnosti sudbene vlasti.

Stoga je ocijenio da predstavka, odnosno pritužba podnositelja po prirodi stvari nije dio parničnog postupka i zato nije u dosegu članka 110. ZPP-a, smatrajući da raspravni sud nije ovlašten sankcionirati stranku zbog izraza i navoda uporabljenih u predstavci (pritužbi) upućenoj višem sudu, zbog čega je utvrdio da miješanje u slobodu izražavanja podnositelja, zajamčenu člankom 38. Ustava, nije utemeljeno na zakonu.

Ustavnosudska praksa zabilježila je i odluku kojom je ustavna tužba u istom pravnom problemu odbijena¹⁵ jer je odvjetnica kao punomoćnica tužitelja u žalbi navela riječi „kojem sucu se očito

¹⁵ U-III-1181/2020 od 2. lipnja 2021.

ne radi svoj posao“, da „sud slabo čita“ i „ne vidi oznaku u tužbi“, što se odnosilo na raspravniog suca kao predstavnička suda. U ovom je slučaju Ustavni sud, provodeći test nužnosti u demokratskom društvu, ocijenio da su sudovi u osporenim rješenjima dali dostatne i uvjerljive razloge za izricanje novčanih kazni podnositeljici, kao i da su pravilno odmjerili izrečene novčane kazne, osobito uzevši u obzir da je podnositeljica nastavila s vrijeđanjem uredujućeg suca i nakon prvog rješenja o kažnjavanju. Uzevši u obzir sve navedeno, Ustavni sud ocijenio je da se nije moglo reći da je miješanje u slobodu izražavanja podnositeljice bilo neproporcionalno legitimnom cilju koji se htio postići, odnosno zadržavanju sudskog autoriteta i poštivanja suda (suca). Osim toga, po ocjeni Ustavnog suda, izricanjem konkretnih novčanih kazni podnositeljici nije došlo do obehrabrujućeg učinka (tzv. *chilling effect*) da ubuduće iznosi adekvatne primjedbe i koristi dopuštena procesna sredstva za zaštitu prava svojih stranaka. Stoga je miješanje u podnositeljčinu slobodu izražavanja bilo „nužno u demokratskom društvu“.

Zaključno

Iako je sloboda izražavanja jedno od temeljnih načela demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta za njegov napredak i za ispunjenje svakog pojedinca, pravo na slobodu izražavanja nije apsolutno pravo. Članak 10. Konvencije, kao

ni članak 38. Ustava, ne jamči neograničenu slobodu izražavanja. Sloboda izražavanja može biti ograničena ako je to nužno u demokratskom društvu jer ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti; ta ograničenja moraju biti strogo tumačena, a potreba za njima mora biti uvjerljivo utvrđena.

Sudovi stoga imaju mogućnost primijeniti test *nužnosti u demokratskom društvu* koji zahtijeva da sud pred kojim se nađe „zahtjev“ za ograničenje nečije slobode izražavanja utvrdi je li ograničenje slobode izražavanja prijeko društveno potrebno i je li ono razmjerno legitimnom cilju, te da za to ograničenje navede relevantne i dostatne razloge. Ograničenje prava na slobodu izražavanja mora se razmotriti u kontekstu slučaja u cjelini, uključujući sadržaj izjava i kontekst u kojem su izjave dane.

U slučajevima kada sporna izjava utječe na ugled, čast, dostojanstvo ili prava drugih, taj je „sukob“ potrebno rješavati vaganjem relevantnih čimbenika koji se odnose na dvije zaštićene vrijednosti: s jedne strane, na pravo na slobodu izražavanja i, s druge strane, na pravo na poštovanje osobnog života drugih, jer riječ je o pravima koja zaslužuju jednaku zaštitu te je zadatak sudova postići pravičnu ravnotežu tih prava. A kada u opisani kontekst stavimo odvjetnike kao pravne zastupnike stranke u postupku i njihove podneske s jedne te neovisne i nepristrane suce s druge strane, vaga kojom se važe zaista mora biti precizno baždarena.

.....

Uzevši u obzir sve navedeno, Ustavni sud ocijenio je da se nije moglo reći da je miješanje u slobodu izražavanja podnositeljice bilo neproporcionalno legitimnom cilju koji se htio postići, odnosno zadržavanju sudskog autoriteta i poštivanja suda (suca).

.....

Izbor iz aktualne sudske prakse

.....
Pripremila:
Sanja Mišević,
odvjetnica u
Osijeku
.....

1.) Europski sud za ljudska prava donio je 31. ožujka 2022. odluku o nedopuštenosti u predmetu *Perša protiv Hrvatske* (broj: 50014/15), kojom je utvrdio da je plaćanje parničnog troška državi bilo predvidljivo, iznos troška nije bio nerazumno visok ni financijski opterećujući za podnositelja.

Podnositelj zahtjeva podnio je priговор temeljem članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, zbog, prema njegovu mišljenju, prekomjernih troškova parničnog postupka koje su domaći sudovi naložili naknaditi protivnoj strani – državi, zastupanoj po državnom odvjetništvu.

Podnositelj zahtjeva, koji je ostao bez ušteđevine zbog stečaja štedionice, podnio je tužbu protiv države radi naknade štete, smatrajući da je država morala nadzirati rad štedionice, a kako nije, da je odgovorna za štetu koju je pretrpio. Sudovi su odbili njegov tužbeni zahtjev te mu naložili da plati 15.000,00 kn parničnih troškova državi, za zastupanje državnog odvjetništva.

Europski sud zaključio je da je nalog podnositelju da plati troškove zastupanja državnog odvjetništva miješanje u njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva, koje je bilo zakonito i težilo je legitimnom cilju osiguravanja pravilnog provođenja pravde i zaštite prava drugih. Međutim, Sud je zauzeo stajalište da je podnositelj, koji je sam odvjetnik i bio je zastupan po odvjetniku, i prije podnošenja tužbe trebao biti svjestan rizika neuspjeha, s obzirom na već postojeću

sudsku praksu Vrhovnog suda u istovrsnim predmetima, koja je bila predvidljiva i nije mu išla u korist. Dodatno, iznos troškova koje je morao podmiriti nije bio nerazumno visok u odnosu na vrijednost predmeta spora, a sam podnositelj nije pokazao da mu je plaćanje tog iznosa bilo financijski posebno opterećujuće. Stoga je Europski sud utvrdio da je zahtjev podnositelja očigledno neosnovan i proglasio ga nedopuštenim.

2.) Europski sud za ljudska prava donio je 7. travnja 2022. odluku o nedopuštenosti u predmetima *Derbuc i dr. protiv Hrvatske i Svečak protiv Hrvatske*, utvrdivši da su očigledno neosnovani prigovori zbog naknade parničnih troškova pravnim osobama zastupanim po odvjetnicima iako su zapošljavale kvalificirane pravnike.

Podnositelji zahtjeva pred nacionalnim su sudovima vodili parnice radi naknade štete protiv osiguravajućih društava zbog smrti bliskih srodnika. Sudovi su odbili njihove zahtjeve u cijelosti kao neosnovane i naložili im plaćanje odvjetničkih troškova protivnoj strani. Pred Europskim sudom prigovorili su da su hrvatski sudovi dodijelili prekomjerne troškove postupka protivnoj strani, čime im je nerazmjerno ograničeno pravo na pristup sudu.

Europski sud podsjetio je da je Vrhovni sud Republike Hrvatske u listopadu 2012. zauzeo pravno stajalište, koje je obvezno za sva vijeća tog suda, da pravna

osoba – stranka u sudskom sporu ima pravo na naknadu parničnih troškova za zastupanje odvjetnika i kada zapošljava kvalificirane pravnike koji ispunjavaju zakonske uvjete za zastupanje te pravne osobe u sudskom sporu. Slijedom navedenog, nalozi hrvatskih sudova podnositeljima da nadoknade troškove protivne strane nisu nerazmjerno ograničenje njihova prava na pristup sudu protivno čl. 6. Konvencije.

3.) Europski sud za ljudska prava donio je 17. ožujka 2022. presudu u predmetu *Pero Marić protiv Hrvatske*, kojom je utvrdio da je podnositelju zahtjeva povrijeđeno pravo na mirno uživanje vlasništva (članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju).

Podnositelj zahtjeva podnio je zahtjev protiv Republike Hrvatske zbog propuštanja obveze da štiti njegovu imovinu od krađe i uništenja. Naime, za vrijeme dok je podnositelj bio na privremenom radu u Njemačkoj, domaće vlasti dale su njegovu kuću na korištenje trećim osobama. Kada je podnositelj ponovno stupio u posjed kuće, utvrdio je da nedostaje većina pokretnina te da su dijelovi kuće teško oštećeni.

Europski sud utvrdio je da je kuća podnositelja zahtjeva tijekom Domovinskog rata, 1992. godine, bila oštećena eksplozivnom napravom te da je pretrpjela i daljnju štetu dok su u njoj živjeli privremeni korisnici u razdoblju od 1992. do 2000. Naveo je da je u tim okolnostima pozitivna obveza države, temeljem članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, u najmanju ruku bila da domaći sudovi ispituju utemeljenost podnositeljeve tužbe za naknadu štete, umjesto da je odbiju kategoričkim isključivanjem bilo kakve odgovornosti države ili lokalnih vlasti. Da je ispitivanje utemeljenosti tužbe pokazalo da je šteta na podnositeljevoj kući nastala prije stupanja na snagu Konvencije u odnosu na Republiku Hrvatsku,

tužena država uspješno bi se mogla pozivati na prigovor *ratione temporis*. Međutim, domaći sudovi nisu proveli takvo ispitivanje niti je tužena država pružila bilo koji drugi dokaz da je šteta nastala prije tog datuma. Stoga je Europski sud odbacio prigovor tužene države o nekompatibilnosti zahtjeva s Konvencijom *ratione temporis*. Pozivajući se na svoju dobro utvrđenu praksu u predmetu *Dabić protiv Hrvatske*, u kojem je razmatrao slična pitanja, Europski sud utvrdio je da je u ovom predmetu došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, te je podnositelju dodijelio iznos od 830,00 eura na ime troškova.

4.) Pravna shvaćanja zauzeta na sjednici: Vrhovni sud Republike Hrvatske, Zagreb, Građanski odjel, broj: Su-IV-33/2022-2 Zagreb, 31. siječnja 2022.

1. „Kada je presudom utvrđeno da je pravo vlasništva tužitelja stečeno na temelju zakona (dosjelošću), preostali dio tužbenog zahtjeva kojim se tužitelj ‘ovlašćuje ishoditi uknjižbu stečenog prava vlasništva uz brisanje tog prava s upisanog imena što je tuženik dužan trpjeti’ nije neosnovan, odnosno protivan zakonu.“
2. „Kada je pobijanom odlukom prihvaćen zahtjev poslodavca i sudski raskinut ugovor o radu za koji je pravomoćno utvrđeno da je nezakonit odnosno nedopusšten, radnik koji je prihvatio ponudu poslodavca i ostao na poslu na temelju novog ugovora o radu (otkaz s ponudom izmijenjenog ugovora o radu) nema pravo na reviziju bez dopuštenja (izravnu reviziju na temelju zakona) iz čl. 382. a ZPP-a.“
3. „Objedinjeno pravno shvaćanje o početku tijeka zastare u slučaju restitucijskih zahtjeva kao posljedice utvrđenja ništetnosti ugovornih odredbi u CHF. Povodom dvojbi i nedoumica koje se učestalo pojavljuju u praksi,

na sjednici Građanskog odjela VSRH od 31. siječnja 2022. godine izraženo je mišljenje o potrebi dodatnog tumačenja i objašnjenja shvaćanja iz revizijske odluke br. Rev-2245/2017-2 od 20. ožujka 2018. i pravnog shvaćanja Građanskog odjela VSRH br. Su-IV-47/2020-2 od 30. siječnja 2020., koje objavljujemo u cijelosti.

U tom smislu na sjednici je postavljeno pravno pitanje: 'Od kada počinje teći zastarijevanje u slučaju restitucijskih zahtjeva koji su posljedica utvrđenja ništetnosti ugovornih odredbi kredita u CHF, tj. da li od pravomoćnosti presude(a) povodom kolektivne tužbe (sukladno Rev-2245/17) ili od pravomoćnosti sudske odluke kojom je utvrđena ništetnost u svakom pojedinom slučaju (sukladno pravnom shvaćanju Građanskog odjela VSRH od 30. siječnja 2020.)'

U odgovoru su doneseni sljedeći zaključci:

- a) Pravna shvaćanja izražena u presudi br. Rev-2245/2017-2 od 20. ožujka 2018. i sjednici Građanskog odjela br. Su-IV-47/2020-2 od 30. siječnja 2020., nisu uzajamno proturječna, naprotiv, međusobno se podupiru i dopunjavaju.
- b) Presuda u predmetu Rev-2245/2017-2 donesena je povodom izvanredne revizije i daje odgovor na pravno pitanje: 'Predstavlja li tužba za zaštitu kolektivnih interesa i prava podnesena sukladno čl. 131. Zakona o zaštiti potrošača (NN, br. 79/2007, kako je izmijenjen – ZZP/07) tužbu definiranu čl. 241. Zakona o obveznim odnosima (NN, br. 35/05, kako je izmijenjen – ZOO) odnosno radnju vjerovnika kojoj ZOO daje učinak prekida zastarnog roka?'

Odgovor na ovo pitanje glasi: 'Prema shvaćanju revizijskog suda pokretanjem parničnog postupka za zaštitu kolektivnih interesa potrošača dolazi do prekida zastare na temelju čl. 241. ZOO/05 te zastara individual-

nih restitucijskih zahtjeva počinje teći ispočetka tek od trenutka pravomoćnosti sudske odluke donesene u povodu te tužbe.'

- c) Pravno shvaćanje na sjednici Građanskog odjela od 30. siječnja 2020. doneseno je povodom spornih pitanja o zastari restitucijskih zahtjeva u slučaju utvrđenja ništetnosti ugovora općenito, neovisno od već postojećeg utvrđenja o pravnim učincima tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (iz Rev-2245/2017-2). *Pravno shvaćanje sjednice Građanskog odjela glasi: 'Zastarni rok u slučaju restitucijskog zahtjeva prema kojem su ugovorne strane dužne vratiti jedna drugoj sve ono što su primile na temelju ništetnog ugovora, odnosno u slučaju zahtjeva iz članka 323. stavak 1. ZOO/05 (članak 104. stavak 1. ZOO/91) kao posljedice utvrđenja ništetnosti ugovora, počinje teći od dana pravomoćnosti sudske odluke kojom je utvrđena ili na drugi način ustanovljena ništetnost ugovora.'
- d) Ako je ništetnost ustanovljena, kao u ovom slučaju već u postupku kolektivne zaštite potrošača, tada zastarni rok, sukladno tekstu oba pravna shvaćanja, počinje teći od dana pravomoćnosti sudske odluke kojom je utvrđena ništetnost u postupku kolektivne zaštite potrošača, neovisno od (naknadnog) utvrđenja ništetnosti sadržajno istovjetnih ugovornih odredbi kredita u CHF odnosno kredita u kunama s valutnom klauzulom u CHF u svakom pojedinom slučaju, a povodom individualnih parnica potrošača u kojoj se oni pozivaju na pravne učinke presude donesene u postupku kolektivne zaštite.
- e) Zaključak iz točke d) odnosi se na pravne posljedice tužbe za zaštitu kolektivnih interesa potrošača (krediti u CHF odnosno krediti u kunama s valutnom klauzulom u CHF) i stranke (tuženike) iz tog postupka."

.....
 Pripremila:
Višnja Drenški
Lasan,
 odvjetnica u
 Zagrebu

1.) Vrhovni sud Republike Hrvatske donio je 17. ožujka 2022. presudu pod brojem I Kž Us 60/2020-4, kojom je zauzeo stav da presuda na temelju sporazuma koji je sklopio jedan od suoptuženika nije sama za sebe dostatan dokaz da bi se zaključilo da je optuženik koji takav sporazum nije sklopio počini kazneno djelo.

Vrhovni sud Republike Hrvatske citiranom je presudom odbio žalbu USKOK-a te je potvrdio oslobađajuću presudu koju je donio Županijski sud u Zagrebu u kaznenom postupku protiv I. L., koji se vodio zbog kaznenog djela poticanja na zloporabu povjerenja u gospodarskom poslovanju, tako što je tijekom 2013. godine kao pročelnik gradskog ureda koristio svoj autoritet i zatražio od voditelja podružnice trgovačkog društva u vlasništvu grada D. K. da formalno zaposli tadašnje zaposlenike košarkaškog kluba, točnije jednog zaposlenika, iako će on i dalje raditi poslove za košarkaški klub.

Voditelj podružnice D. K., koji je također bio optužen, pristao je na traženje I. L. i formalno je zaposlio radnika na radno mjesto za koje nije ispunjavao uvjete. Dotični radnik premješten je u ustanovu koju je osnovalo trgovačko društvo u vlasništvu grada. Na teret ustanove isplaćena mu je bruto plaća u iznosu od 95.886,04 kune, pa je za taj iznos oštećena ustanova jer je radnik stvarno radio za košarkaški klub.

D. K. je nakon potvrđivanja optužnice priznao krivnju te je u odnosu na njega donesena presuda na temelju sporazuma Kov-Us-72/2016, kojom je osuđen zbog kaznenog djela iz čl. 246. st. 2. KZ/11.

Nakon analize rezultata dokaznog postupka Vrhovni sud Republike Hrvatske zaključio je kako su ispravni zaključci prvostupanjskog suda da nije dokazano da bi optuženik I. L. počinio kazneno djelo za koje se tereti, i to zbog sljedećih

razloga: a) već su bili stvoreni preduvjeti za preuzimanje radnika košarkaškog kluba u ustanovu, b) prijelaz radnika bio je kaotičan, bez pravilnika po kojem će se postupati, c) svi radnici ostali su i dalje obavljati dužnosti upravo u košarkaškom klubu te ta činjenica upućuje na zaključak da D. K., kao voditelj podružnice, nije bio potaknut u smislu počinjenja kaznenog djela, d) nije utvrđeno da bi taj jedan radnik radio isključivo za košarkaški klub, već se radi o nastavku obavljanja istovrsne ili slične djelatnosti održavanja sportskih objekata, sportske poduke i rekreacije, čiji se poslovi nisu mogli jasno razgraničiti.

Stoga u kontekstu izostanka materijalnih i personalnih dokaza, Vrhovni sud Republike Hrvatske zaključuje da presuda na temelju sporazuma koji je sklopio D. K. a kojom je on osuđen, sama za sebe nije dostatan dokaz da bi se zaključilo da je I. L. potaknuo D. K. na počinjenje kaznenog djela. Takav zaključak u skladu je i sa stajalištem izloženim u presudi Europskog suda¹ od 5. rujna 2019. broj C-377/2018, koja se odnosi na tumačenje čl. 4. st. 1. Direktive Europske unije 2016/343, Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih oblika pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovanja na raspravi u kaznenom postupku, prema kojem se, u zasebnom postupku koji se vodi protiv optuženika koji nije priznao krivnju i postigao sporazum, moraju ponovno utvrđivati sve činjenice, uz poštivanje načela kontradiktornosti te osiguranja postupovnih jamstava kako se ne bi ugrozila pravičnost suđenja.

U predmetu C-377/18 Specijalizirani kazneni sud, Bugarska, podnio je zahtjev

¹ U tekstu presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. I Kž Us 60/2020-4 od 17. ožujka 2022. godine u toč. 16. došlo je do očigledne pogreške u pisanju jer je navedeno da se radi o presudi ESLJP-a, a što je kratica za Europski sud za ljudska prava, a zapravo se radi o presudi Europskog suda – broj C-377/18 od 5. rujna 2019.

za prethodnu odluku temeljem čl. 267 Ugovora o funkcioniranju Europske unije vezano za kazneni postupak koji se vodio u Sofiji protiv šest osoba koje su se u razdoblju od studenog 2014. do studenog 2015. udružile u zločinačko udruženje s ciljem stjecanja imovinske koristi izradom lažnih službenih dokumenata, osobnih isprava, vozačkih dozvola, dozvola za motorna vozila i dr. Jedan od njih sklopio je sporazum s državnim odvjetnikom u kojem je priznao krivnju za smanjenje kazne.

Prema „dobro ustanovljenoj praksi“, u toč. 29 citirane presude Europski sud naveo je kako ih sud koji je uputio zahtjev pita treba li članak 4. stavak 1. direktive 2016/343 tumačiti na način da mu se protivi to da se u sporazumu u kojemu okrivljenik priznaje krivnju u zamjenu za smanjenje kazne, a koji treba odobriti nacionalni sud, kao supočinitelji kaznenog djela o kojem je riječ, uz tu osobu izričito navedu i drugi okrivljenici koji nisu priznali krivnju te protiv kojih se vodi zaseban kazneni postupak.

Polazeći od sljedećeg: a) ciljeva i teksta same Direktive 2016/343, b) čl. 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, c) čl. 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, d) čl. 14. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, e) čl. 11. Opće deklaracije o ljudskim pravima, f) ranije donesenih vlastitih odluka – npr. presude od 19. rujna 2018., Milev, C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, t. 45., g) standarda koje je o pretpostavki nedužnosti zauzeo Europski sud za ljudska prava – npr. presuda Karaman protiv Njemačke od 27. veljače 2014., zahtjev br. 17103/10 toč. 63., Europski sud odlučio je:

Članak 4. stavak 1. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određених vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku treba tumačiti na način da mu se ne protivi te da se u sporazumu u kojemu okrivljenik priznaje krivnju u

zamjenu za smanjenje kazne, a koji treba odobriti nacionalni sud, kao supočinitelji kaznenog djela o kojem je riječ, uz tu osobu izričito navedu i drugi okrivljenici koji nisu priznali krivnju te protiv kojih se vodi zasebni kazneni postupak, ako je, s jedne strane, to navođenje potrebno za kvalifikaciju pravne odgovornosti osobe koja je sklopila taj sporazum i, s druge strane, ako je u samom tom sporazumu jasno navedeno da se protiv tih drugih osoba vode zasebni kazneni postupci i da njihova krivnja nije utvrđena u skladu sa zakonom.

2.) Ustavni sud Republike Hrvatske odlukom U-III-2383/2021 od 29. ožujka 2022. usvojio je ustavnu tužbu podnositelja D. V. s osnove povrede prava na neovisan i nepristran sud jer je nakon pravomoćnosti kaznene presude donesene protiv D. V., USKOK pokrenuo istragu protiv više sudaca Županijskog suda u Osijeku, uključujući i suca predsjednika prvostupanijskog vijeća D. K., zbog kaznenog djela primanja mita od jednog od okrivljenika. Ne ulazeći u pitanje krivnje suca D. K., Ustavni sud zauzeo je stav da okolnosti koje D. K. priznaje dovode u pitanje njegovu nepristranost kao suca.

Ustavni sud Republike Hrvatske citiranim odlukom usvojio je prigovor da sudac D. K. nije bio pristran te je ukinuo u odnosu na podnositelja D. V. presudu Županijskog suda u Osijeku broj K-Us-10/2016-189 od 6. lipnja 2018. te presudu Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj I Kž-Us 24/2019-37 od 3. ožujka 2021. Ustavni sud Republike Hrvatske vratio je predmet Vrhovnom sudu Republike Hrvatske radi određivanja mjesno nadležnog suda pred kojim će se ponoviti kazneni postupak protiv podnositelja D. V.

Kazneni postupak vodio se protiv više okrivljenika, među kojima i protiv

podnositelja ustavne tužbe D. V., koji je i pravomoćno osuđen zbog počinjenja kaznenog djela zlorabe povjerenja u gospodarskom poslovanju te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri (3) godine i šest (6) mjeseci, a oduzeta mu je i imovinska korist stečena kaznenim djelom.

Odlukom predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 19. travnja 2016. godine mjesna nadležnost za predmetni kazneni postupak prenesena je sa Županijskog suda u Zagrebu na Županijski sud u Osijeku zbog poznanstva pojedinih okrivljenika (Z. M. i Z. M.) sa sucima Županijskog suda u Zagrebu I. T., J. S. i I. V. jer bi zbog takvih poznanstava mogla postojati sumnja u nepristranost sudaca.

Osim podnositelja, prigovor nepristranog suda u odnosu na suce D. K. i Z. V. u ustavnoj tužbi isticali su i suokrivljenici Z. M. i Z. M., međutim njih je Ustavni sud Republike Hrvatske odbacio kao nedopuštene jer je utvrdio da su podnositelji znali za te okolnosti tijekom vođenja kaznenog postupka, a nisu ih iznijeli ni tijekom prvostupanjskog ni tijekom žalbenog postupka pa nisu iscrpili prethodni pravni put. Za razliku od njih, u vezi s podnositeljem D. V. nisu poznate okolnosti koje bi upućivale na to da bi on prije podnošenja ustavne tužbe znao za druženje suca D. K. s optuženim Z. M., niti da je Z. M. sucu D. K. predao skupocjeni sat. Ustavni sud stoga zaključuje da je podnositelj D. V. za ove okolnosti saznao iz medija, a to znači nakon što je već donesena drugostupanjska presuda te ih je tako mogao prvi put iznijeti tek u ustavnoj tužbi.

Sagledavajući rješenje o provođenju istrage koje je doneseno protiv suca D. K., Ustavni sud zaključuje da iako D. K. osporava bilo kakav koruptivni dogovor između njega i optuženog Z. M., on ne spori da je dana 22. studenog 2016. došao u svečanu ložu stadiona u Maksimiru znajući da se u njoj nalazi Z. M. i da je tada od Z. M. uzeo skupocjeni sat marke Audemars Piquet.

Ono što je u konkretnom slučaju Ustavni sud uzeo u obzir nije subjektivna pristranost suca D. K., već objektivni dojam koji ponašanje suca D. K. ostavlja u javnosti. Okolnost da se sudac D. K. družio s jednim od okrivljenika i od njega primio skupocjeni sat svega nekoliko mjeseci prije nego što je postao predsjednik raspravnog vijeća u predmetnom kaznenom postupku, u očima javnosti svakako budi sumnju u njegovu nepristranost.

I ovu odluku Ustavni sud Republike Hrvatske donio je na temelju načelnih stajališta Europskog suda za ljudska prava², koji jasno određuje da se pri objektivnom testu nepristranosti sudaca mora utvrditi postoje li dokazive činjenice koje mogu pobuditi sumnju u nepristranost suca koji odlučuje u predmetu – toč. 6. i 6.1. citirane odluke.

Zaključno, s obzirom na važnost prava na nepristran sud u demokratskom društvu te evidentno prisutno nepovjerenje građana u pravosudni sustav Republike Hrvatske, valja konstatirati kako je Ustavni sud propustio priliku da u ovoj odluci javnosti skrene pozornost na svoju raniju praksu tj. odluku U-IX-3911/2009 od 24. rujna 2009. godine.

U citiranoj odluci Ustavni sud bavio se pitanjem temeljnih načela sudačkog poziva te je kao standard uspješnog obnašanja sudačke dužnosti naveo zahtjev za neprekidnim promicanjem nepristranosti, stručnosti i dostojanstva sudačkog poziva i izražavanje visokih etičkih standarda radi jačanja povjerenja javnosti u pravednost i učinkovitost sudačkog poziva.

² Vidjeti načelno stajalište Ustavnog suda Republike Hrvatske iz odluke U-III-5807/2010 od 30. travnja 2013.

NN 37/2022 (23.3.2022.), Izmjene i dopuna Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika

HRVATSKA ODVJETNIČKA KOMORA

451

Na temelju članka 18. Zakona o odvjetništvu (»Narodne novine«, br. 9/94, 117/08, 50/09, 75/09, 18/11 i 126/21) i članka 18. stavka 1. točke 2. Statuta Hrvatske odvjetničke komore (»Narodne novine«, broj 115/13, 64/18 i 67/19), Upravni odbor Hrvatske odvjetničke komore donio je na sjednici održanoj 12. veljače 2022. uz suglasnost ministra pravosuđa i uprave Republike Hrvatske

**IZMJENE I DOPUNU TARIFE
O NAGRADAMA I NAKNADI TROŠKOVA ZA RAD ODVJETNIKA**

Članak 1.

U Tbr. 2. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (»Narodne novine«, broj 142/12, 103/14, 118/14 i 107/15) dodaje se nova točka 3., koja glasi:

Sastav prijedloga za opoziv uvjetne osude – 50 bodova

Članak 2.

Tbr. 4. točka l. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (»Narodne novine«, broj 142/12, 103/14, 118/14 i 107/15) mijenja se i glasi:

1. Obrana optuženog, obrana optužene pravne osobe, zastupanje privatnog tužitelja i oštećenog kao tužitelja na dokaznom ročištu koje se održava pred sućem istrage, na sjednici pred optužnim vijećem, na pripremnom ročištu, te na raspravi pred sudovima, zastupanje na ročištima kod suca izvršenja kazne, zastupanje na sjednici vijeća na kojoj se nakon podnošenja optužnice odlučuje o određivanju, produljenju ili ukidanju istražnog zatvora, za prvi sat svakog dana rasprave:
 - za kaznena djela za koja je predviđena novčana kazna ili kazna do 3 godine zatvora 100 bodova
 - za kaznena djela za koja je predviđena kazna do 5 godina zatvora 200 bodova
 - za kaznena djela za koja je predviđena kazna do 10 godina zatvora 300 bodova
 - za kaznena djela za koja je predviđena kazna preko 10 godina zatvora 400 bodova
 - za obranu pred sudom nadležnim za prekršaje 50 bodova
 - za obranu pred sudom nadležnim za prekršaje ako se uz izricanje novčane kazne ili kazne zatvora može izreći i kazna oduzimanja predmeta koji su bili upotrijebljeni ili bili namijenjeni za izvršenje prekršajnog djela, odnosno ako se može izreći kazna oduzimanja imovinske koristi nastala izvršenjem prekršajnog djela – odvjetniku pripada nagrada po Tbr. 7. t. 1. u zavisnosti od vrijednosti oduzetog predmeta odnosno imovinske koristi.
 - za obranu pravne osobe u kaznenom ili prekršajnom postupku protiv pravnih osoba, prema visini predviđene kazne za odgovornu osobu u toj pravnoj osobi.
 - kada odvjetnika u kaznenom postupku za predstavnika pravne osobe postavi sud, pripada mu nagrada od 100 bodova za svaki dan rasprave, a ako ga postavi pravna osoba ima pravo na nagradu prema odredbi alineje 7 ovog tarifnog broja.

Ako rasprava traje dulje od jednog sata, za svaki sljedeći započeti sat odvjetniku pripada naknada od 50 bodova.

Članak 3.

Tbr. 5. točka 1. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (»Narodne novine«, broj 142/12, 103/14, 118/14 i 107/15) mijenja se i glasi:

1. Za žalbu okrivljenog protiv presude, privatnog tužitelja, oštećenog kao tužitelja, žalbu na rješenje kojim je odbijen prijedlog za izdvajanje iz spisa nezakonitih dokaza, žalbu na rješenje

suca istrage o odbijanju prijedloga oštećenog kao tužitelja za provođenje dokaznih radnji ili istrage, žalbu na rješenja o upućivanju na izdržavanje kazne zatvora, te za žalbu protiv odluke o primjeni odgojno popravnih mjera, o primjeni mjera sigurnosti i o upućivanju u zavod za čuvanje i liječenje odvjetniku pripada ista nagrada kao po Tbr. 4., uvećana za 50 %.

Članak 4.

Tbr. 10. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (»Narodne novine«, broj 142/12, 103/14, 118/14 i 107/15) mijenja se i glasi:

1. Za sastavljanje redovnih pravnih lijekova protiv presude, odvjetniku pripada nagrada po Tbr. 7. t. 1., 3. i 6. s povećanjem od 25 %.
2. Za sastavljanje redovnih pravnih lijekova, kao i odgovora protiv tih lijekova, u parnicama iz Tbr. 7. t. 2. odvjetniku pripada jednokratna nagrada u visini od 60 bodova.
3. Za sastavljanje redovnih pravnih lijekova, kao i odgovora protiv tih lijekova, u parnicama iz Tbr. 7. t. 8. odvjetniku pripada jednokratna nagrada u visini od 30 bodova.
4. Za sastavljanje odgovora na žalbu, odgovora na prijedlog za dopuštenje revizije i odgovora na reviziju – nagrada po Tbr. 7. t. 1., 3. i 6.

Za sastavljanje odgovora na žalbu, odgovora na prijedlog za dopuštenje revizije i odgovora na reviziju u predmetima iz Tbr. 7. t. 2. i t. 8. – nagrada od 30 bodova.

5. Za sastavljanje žalbe protiv rješenja, odvjetniku pripada 50 % nagrade iz Tbr. 7. t. 1., 3. i 6.
6. Za sastavljanje prijedloga za dopuštenje revizije i izvanrednih pravnih lijekova, odvjetniku pripada nagrada iz Tbr. 7. t. 1, 3. i 6., s povećanjem od 50 %/o,

Za sastavljanje prijedloga za dopuštenje revizije i izvanrednih pravnih lijekova u predmetima iz Tbr. 7. t. 2. i t. 8. ove Tarife odvjetniku pripada nagrada u visini od 80 bodova.

7. Za odgovore na izvanredne pravne lijekove, odvjetniku pripada nagrada po Tbr. 7. t. 1., 3. i 6., odnosno nagrada po Tbr. 5. st. 2.

Članak 5.

Tbr. 39. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (»Narodne novine«, broj 142/12, 103/14, 118/14 i 107/15) mijenja se i glasi:

Tbr. 39

Odvjetnik i stranka mogu ugovoriti visinu nagrade za odvjetnički rad. Ugovor je valjan samo ako je zaključen u pismenoj formi. Ugovor ne obvezuje sud kod dosuđivanja troška stranci koja je uspjela u sporu.

1. U svim pravnim stvarima odvjetnici mogu sa strankom pismeno ugovoriti nagradu za rad na bazi satnice prilikom čega nisu vezani odredbom iz Tbr. 34.
2. U imovinskopravnim predmetima odvjetnici mogu sa strankom pismeno ugovoriti nagradu za rad i u razmjeru s uspjehom u postupku odnosno u pravnim radnjama, koje će za stranku poduzeti. Gornja granica ugovorenog postotka ne može prijeći 30 % od ukupno ostvarenog uspjeha.

Članak 6.

Ove izmjene i dopuna Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika stupaju na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Broj: 12881/2021-1
Zagreb, 12. veljače 2022.

Predsjednik
Hrvatske odvjetničke komore
Josip Šurjak, v. r.

Wheels within wheels

.....
 Piše:
Ivana Bendow,
 prof.¹

Otvorite li na internetu stranicu s uputstvima o preuzimanju (pripajanju) trgovačkih društava u Ujedinjenom Kraljevstvu – *A Guide to Takeovers in the UK* – što ih je sastavilo istaknuto međunarodno odvjetničko društvo Clifford Chance, na naslovnici brošure zateći ćete četiri velika nazupčana kotača. Taj grafički odabir nije slučajna. Da biste ga razumjeli, morate znati engleski figurativni izraz *wheels within wheels*, koji se učestalo koristi kako bi označio svaki složeni, zamršeni proces sastavljen od međuvisnih dijelova, faza ili koraka. *There are wheels within wheels* – „to je jedan zamršeni postupak“, tako bismo rekli na hrvatskome, a takvih u pravu nije malo, zar ne? Boreći se sa zamršenim postupovnopравnim normama – naravno, samo kako bih ih razumjela i našla im primjerene ekvivalente u engleskom jeziku – shvatila sam da se one mogu svesti na rimovani izraz „postupi tako – osim ako“. A tih je „osim ako“ bezbroj. Mnoštvo pravila s mnoštvom iznimaka. *Wheels within wheels!*

Kotači se javljaju u još jednom metaforičkom izrazu izravno vezanom za pravo. Izvorni govornici engleskoga kažu da se kotačići pravde okreću sporo, ali melju vrlo fino (*the wheels of justice turn slowly, but they grind exceedingly fine*), što odgovara našem izrazu „pravda je spora, ali dostižna“. Ako mislite da bi vam engleski izraz mogao zatreba-

ti, dovoljno je upamtiti njegov prvi dio (*the wheels of justice turn slowly*), jer za uvriježene poslovice i uzrečice postoji predmnjeva da sugovornik poznaje cijeli izraz pa ga govornik ne mora u cijelosti izgovoriti. Štoviše, bit će dovoljno reći nešto poput: *Yeah, you know, the wheels of justice...* (popraćeno značajnim pogledom ili gestom).

Izraz *reinventing the wheel* (doslovno: ponovno izmišljanje kotača, a mi kažemo „otkrivanje tople vode“), upotrebljiv je u raznim kontekstima, a u pravu se najčešće odnosi na zakonodavna rješenja. Obično se kaže da ne treba otkrivati toplu vodu, *there's no need to reinvent the wheel*, dovoljno je pogledati kako su drugi propisima uredili neko pitanje. Ako neki postupak treba barem započeti, na engleskom će nam opet zatrebati kotači: *to set the wheels in motion* odgovara otprilike našem izrazu „pokrenuti stvari“ / „da se stvar pokrene“. A kako bismo postupak pospješili, tj. da bi „stvar glatko tekla“, možda će trebati malo podmazati kotače, *to oil the wheels*.

Kada je riječ o metaforičkim izrazima u jeziku prava, važno je istaknuti da su neke engleske metafore punopravni stručni nazivi (*proper legal terms of art*), drugim riječima, nisu – kako bismo možda mogli pomisliti – neformalna, kolokvijalna zamjena za zakonski naziv. Stručni se engleski jezik – i ne samo u pravu – ne srami metafora, ne boji se podignuti metaforu na razinu zakonskog naziva. Primjerice, u hrvatskom govorimo o „zviždačima“ samo kolokvijalno (zapravo mnogo češće o „zviždačicama“, što mi se čini psihosociološki zanimlji-

¹ Ivana Bendow profesorica je engleskog jezika i autorica dvaju rječnika u nakladi Školske knjige. Podučava pravnički engleski jezik, prevodi stručne tekstove i sastavlja hrvatsko-engleski pravni rječnik.

vo), dok je odgovarajući zakonski naziv prijavitelji nepravilnosti (Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti). Za razliku od toga, službeni je naziv američkog zakona iz 1989. godine o zaštiti prijavitelja nepravilnosti *Whistleblower Protection Act*. Istina, ni u nazivu relevantne europske direktive iz 2019. godine ne javlja se riječ zviždač, ali se u njezinu tekstu javlja i ponavlja 56 puta. U tekstu našeg zakona nijednom.

Piercing the corporate veil ili *lifting the corporate veil* jest još jedan primjer metaforičkog izraza koji u engleskom jeziku ima status zakonskog naziva. Veo štiti od pogleda, a „korporativni veo” štiti članove društva kapitala od osobne odgovornosti za dugove društva. Naišla sam da je u nekim domaćim pravnim tekstovima engleski veo zamijenjen hrvatskim zidom („proboj zida pravnog subjektiviteta“), ali je hrvatski zakonski naziv svakako proboj pravne osobnosti. O tome da je *Dutch courage* punopravni zakonski naziv za samoskrivljenu neubrojivost (*lat. actio libera in causa*), već sam prije pisala na ovim stranicama. Nadalje, ne znam da bismo na hrvatskom za izraz „rok počinje teći” rekli „sat počinje otkucavati”. Naprotiv, na engleskom je izraz *the clock starts ticking* ravnopravan izrazu *time starts running* i jednako učestao u svim vrstama pravnih tekstova. Isto tako, nisam čula da bi naši pravници rekli da je „treća osoba stupila u cipele vjerovnika, dužnika ili nasljednika“ (*to step in the shoes of the creditor, debtor, or heir*), niti da bi simboličnu protučinidbu nazvali „protučinidbom veličine zrna papra“ (*a peppercorn consideration*). Naprotiv, obje su metafore vrlo zastupljene u svim vrstama pravnih tekstova izvorno pisanih na engleskom jeziku. A što se tiče metaforičkog izraza *forum shopping*, još uvijek čekamo na njegov zgodan, kratak hrvatski prijevod (vidjeti, primjerice, hrvatsku verziju mišljenja nezavisnog odvjetnika u predmetu C59/19), jer je ono čime zasad raspoložemo ne samo dugačko i nepraktično (tužiteljeva potraga za najpovoljnijim forumom, biranje najpovoljnijeg foruma od strane tužitelja) nego i ne prenosi tračak negativne konotacije sadržan u izvornom izrazu (istina, nezavisni odvjetnik u navedenom je predmetu rekao da *forum shopping* nije problematičan *per se*, već samo kada dovodi do zlorabe). Poznato je da različiti jezici sklapaju figurativne izraze od različitog instrumentarija, pa tako, primjerice, hrvatski „mačak u vreći” postaje engleska „svinja u vreći”. Poznato je i da na metaforu u jednom jeziku ne možemo uvijek odgovoriti metaforom u drugom.

proboj pravne osobnosti *piercing the corporate veil, lifting the corporate veil*

prirodna nepogoda, viša sila u obliku prirodne nepogode *an act of God*

ugovor među ravnopravnim stranama *an arm's-length contract*

jednakost oružja *equality of arms*

jednaki uvjeti za sve *a level playing field*

izjednačiti uvjete *to create a level playing field, to level the playing field*

plod otrovane vočke *fruit of the poisonous tree*

samoskrivljena neubrojivost *actio libera in causa Dutch courage*

prijavitelj nepravilnosti, zviždač *a whistleblower, a person who reports a breach of the law*

prijaviti nepravilnost, zazviždati *to report a breach of the law, to blow the whistle on a breach*

simbolična protučinidba *a peppercorn consideration, a token consideration*

rok počinje teći *time starts running, the clock starts ticking*

sudstvo i odvjetništvo *the Bench and the Bar*

regulatorna agencija *a regulatory agency, a watchdog*

prevagnuti u korist jedna stranke *to tip the scales in a party's favour*

pravda je spora, ali dostižna *the wheels of justice turn slowly (but they grind exceedingly fine)*

kriminalitet bijelih ovratnika *white-collar crime*

kriminalitet plavih ovratnika *blue-collar crime*

plava kuverta, mito *a brown envelope, a bribe*

stupiti na mjesto dužnika *to step in the debtor's shoes*

tužiteljeva potraga za povoljnijim forumom *forum shopping*

Ono što je možda manje poznato jest to da na izbor metafora u pojedinim jezicima utječe, između ostalog, smjena generacija. Primjerice, ne sjećam se da bi se prije pedesetak godina u Hrvatskoj govorilo o „kosturima u ormaru“ (*skeletons in the cupboard*). Skrivljeno ponašanje koje počinitelj nastoji sakriti metaforički se označavalo kao „putar na glavi” – izraz posuđen i doslovno preveden iz njemačkoga (*Butter auf dem Kopf haben*). To je samo jedan primjer kako su starije generacije naših sugrađana posuđivale izraze iz njemačkog jezika, dok su današnje sklonije posuđivanju iz engleskoga.

Pisani jezik – čuvar pravne norme

.....
Piše:
izv. prof. dr. sc.
Marko Alerić
.....

Znamo da se jezik kao sustav znakova koji služi komuniciranju, sporazumijevanju, ostvaruje kao govoreni i kao pisani tekst. Zsigurno bismo na temelju iskustva, za to nam nije potrebno znanje, brzo i točno odgovorili na postavljeno pitanje koje je jezično ostvarenje starije, tj. koje je prethodilo drugom: Je li najprije nastao govor ili je najprije nastalo pismo, tj. je li stariji govor ili je starije pismo?

Logično je zaključiti da su prvi ljudi najprije iskoristili svoju urođenu jezičnu sposobnost, svojstvenu samo ljudima, razvili jezični sustav i s pomoću govornih organa izgovarali glasove koji su povezani u riječi počeli simbolizirati svijet što ih je okruživao. Činjenicu da je govor prirodna, opća ljudska sposobnost i da je stariji od pisma, potvrđuje i to što se svaki pojedinac i svaki narod, da bi oblikovao pismo i njime se uspješno služio, najprije morao služiti govorom. Slično i svako dijete jezik najprije ostvaruje u govoru, a tek oko pete ili šeste godine, tj. najčešće nakon polaska u školu, jezik počinje ostvarivati i u pismu. Posve smo sigurni da će dijete, otprilike oko svoga prvog rođendana, početi govoriti. Preduvjet koji pritom mora biti ispunjen jest da dijete razumije govor osoba koje s njim izravno komuniciraju. Kao što dijete najprije mora razumjeti da bi počelo govoriti, tako je i govorenje preduvjet za ovladavanje pisanjem. Nikada se nije

dogodilo da bilo koje dijete oko prvog rođendana počne pisati, a zatim sa šest godina počne govoriti.

Slično se zbilo i u povijesti ljudskog roda. Ljudi su se najprije sporazumijevali govorom, a zatim, u odnosu na povijest ljudskog roda u daleko kraćem razdoblju, tj. oko 3500. godine prije Krista, svoje su misli počeli zapisivati. Pisana je jezična tradicija, prema tome, stara samo oko 5500 godina.

Razvoju pisma pridonijelo je nekoliko njegovih važnih razlika u odnosu na govor. Naime, govor je ovisan o kontekstu u kojem je izrečen i prolazan. Upravo ovisnost razumijevanja govora o kontekstu u kojem je izrečen, s kojim je nužno povezan, govorniku uglavnom omogućuje naknadna ispravljanja, uvjeravanja sugovornika, objašnjavanja onoga što je zapravo želio reći, a što sugovornik, jer nije bio svjestan konteksta u kojem je govor bio izrečen, nije dobro razumio ili shvatio. Također, s velikom sigurnošću možemo pretpostaviti da se primatelj neće moći točno sjetiti svega što mu je netko rekao, tj. da neće sve moći doslovno ponoviti. Samo je zapisani jezik jamac da će sadržaj koji se njime prenosi ostati sačuvan, tj. da će u istom obliku biti prenesen, čime će biti ispunjeni uvjeti uspješnog sporazumijevanja, tj. da će poruka od pošiljatelja do primatelja stići nepromijenjena, da će je primatelj razumjeti, vjerovati joj i točno procijeniti njezinu važnost.

Pisani tekst zbog svojih je obilježja pogodan za utvrđivanje, prijenos i čuvanje pravne norme. Za razliku od go-

¹ Izv. prof. dr. sc. Marko Alerić diplomirao je na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a zatim magistrirao i doktorirao. Na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu zaposlen je kao profesor.

vorenog teksta pisani tekst stvara svoj vlastiti kontekst. Kada nešto napišemo i objavimo, naknadno to ne možemo osporavati ili pokušati drugačije tumačiti od značenja koje proizlazi iz značenja riječi koje smo u tekstu napisali. Također se, u tumačenju značenja onoga što smo napisali, ne možemo, kao u govoru, osloniti na mimiku ili geste.

Razlike između govora i pisma trebale bi nas motivirati na to da svaki pisani tekst prije objavljivanja više puta pročitamo, u njemu ispravimo sve što nam se čini nedovoljno razumljivim, nepravilnim ili nejasnim, kao i da nekoga zamolimo da tekst koji smo napisali pročita i savjetuje nam što bismo u tekstu eventualno trebali preoblikovati, dopuniti, ispraviti i sl. U suprotnom, a najčešće je, nažalost, slučaj da tekstove koje pišemo prije objavljivanja nitko ne pročita, sami smo odgovorni za njihovu pravilnost, razumljivost i jasnoću. Pritom moramo biti svjesni tijesne povezanosti izraza i sadržaja, tj. činjenice da svaka promjena jezičnog izraza, slijeda glasova u riječi, podrazumijeva i promjenu jezičnog sadržaja, značenja koje jezični izraz podrazumijeva.

Pravo i jezik posebno su povezani. Zbog toga su i prvi pisani tekstovi bili upravo pravni tekstovi. I u svijetu i u Hrvatskoj. Bašćanska ploča, napisana oko 1100. godine, prvi tekst pisan na glagoljici i hrvatskome jeziku, zapravo je pravni dokument kojim se potvrđuje da je hrvatski kralj Zvonimir „v dni svoje“ crkvi svete Lucije u Baškoj, na otoku Krku, darovao zemlju. Navedeni su i svjedoci darovanja, formula protiv onih koji bi zaniijekali darovanje, kao i obveza redovnika sv. Lucije da mole za darovatelja i svjedoke.

I Vinodolski je zakonik, napisan 1288., također pravni dokument koji se sastoji od 77 članaka u kojima se razrađuju odnosi između gradova koji su činili slobodnu općinu Vinodol i krčkih knezova. U Zakoniku se obrađuju kazneno pravo, sustav globa, feudalna davanja, ali i izgled suda, međusobna prava i obveze seljaka i knezova, baštinsko pravo, kazne za krađe, uvrede, ozljede, ubojstva i dr. Zanimljivo je da se već u to doba, što je sadržaj članaka 18., 27. i 56., navode zakonske odredbe koje se odnose na prava žena, njihovu osobnu i moralnu zaštitu.

Jezik prava potrebno je negovati. Mora postojati briga za usklađenost propisa, uklanjanje nedoumica i ujednačavanje pravnih termina, svijest o potrebi oslanjanja pravne znanosti na jezikoslovnu. Na pravnim fakultetima u Hrvatskoj studenti bi se trebali upoznati s normom hrvatskoga standardnog jezika, a posebno s obilježjima pravnog jezika. Trebali bi imati mogućnost uvježbavanja pisanja pravne norme i različitih pravnih tekstova, tj. primjenu jezične teorije u govoru i pismu. Jezična analiza različitih pravnih tekstova sigurno bi studentima omogućila upoznavanje s mogućnostima koje im jezik pruža u razumljivijem, jasnijem i jednoznačnijem oblikovanju pravne norme, kao i pisanju svih pravnih tekstova.

Odnedavno sam, kako bih omogućio svima koji žele da mogu trajno napredovati u ovladavanju hrvatskim standardnim jezikom, kao i unaprijediti svoje vještine govorenja i pisanje ili riješiti neku jezičnu dvojbu, pokrenuo kanal na Instagramu i YouTubeu „Jezikomati“. Na njemu se na jednostavan način može saznati zbog čega je nešto pravilno ili nepravilno, postaviti pitanje, svaki tjedan rješavati zadatke i dobiti povratnu informaciju o vlastitoj uspješnosti, ali i učiti ono što u vezi s hrvatskim jezikom još ne znamo.

Svakako posjetite stranicu na YouTube kanalu https://www.youtube.com/results?search_query=jezikomat. Svaki ponedjeljak objavljuje se novi prilog (već ih je objavljeno dvadesetak, npr. u vezi s pravilnom/nepravilnom upotrebom hrvatskoga jezika, s nekim jezičnim obilježjima, npr. je li u hrvatskom jeziku pravilan glagol *glasati* ili *glasovati*, kada je pravilno upotrijebiti prijedlog *zbog*, a kada *radi*, kako se pravilno tvori futur I., o tome kako je Zagreb dobio ime, kako nastaju nove riječi i dr.). Stranicu „Jezikomati“ posjetite i na Instagramu, gdje svakog utorka možete riješiti kratak jezični kviz u kojem ćete provjeriti svoje jezično znanje, kao i saznati neku jezičnu zanimljivost. Također mi postavljajte pitanja i komentirajte. Tako zajedno napredujemo u poznavanju i upotrebi hrvatskoga jezika, ali i pokazujemo pozitivan stav prema važnosti pravilnog, razumljivog i jasnog sporazumijevanja.

Tehničkom pogreškom, u časopisu „Odvjetnik“ broj 1/22, na stranicama 66 i 67, fotografije i predstavljanje novih odvjetnika – članova Hrvatske odvjetničke komore objavljene su u pogrešnoj rubrici. Uredništvo časopisa „Odvjetnik“ upućuje ispriku zbog te nenamjerne pogreške. U ovom broju još jedanput objavljujemo imena i fotografije novih odvjetnika – članova HOK-a.

Dana 26. siječnja 2022. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

MORANA REŠETAR

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 17. siječnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

ANA SLOVENEK

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 17. siječnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

IVANA SMOLIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 17. siječnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

**BARBARA
ŠKUGOR JURICEV**

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 17. siječnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ŠIBENIKU.

LANA ŠTOJS

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 17. siječnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

**GABRIJEL DOMAGOJ
ŽIMBEK**

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 17. siječnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

▲ Zbog epidemioloških mjera vezanih za pandemiju koronavirusa, nakon prisege nije snimana zajednička fotografija novih članova Hrvatske odvjetničke komore.

Dana 16. veljače 2022. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

PETRA GONAN

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 17. siječnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u POREČU.

KLARA JANDROKOVIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

DAVOR KUSTEC

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MATEA LJUBIČIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u SPLITU.

FILIP MAJCNEN

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

LAURA MATEKOVIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MAJA MEĐUGORAC

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

EMANUEL MIKAC

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u PULI.

JELENA PALIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

NIKOLA PLEŠA

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

ANA POSAVČIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u KUTINI.

KREŠIMIR RADOČAJ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

LUCIA SLAVICA

Odobren upis na sjednici
Izvršnog odbora
7. veljače 2022. godine,
sa sjedištem ureda u
ZAGREBU.

NIKOLINA STARČEVIĆ

Odobren upis na sjednici
Izvršnog odbora
7. veljače 2022. godine,
sa sjedištem ureda u
ZAGREBU.

TIHANA ŠKRNJUG

Odobren upis na sjednici
Izvršnog odbora
7. veljače 2022. godine,
sa sjedištem ureda u
ZAGREBU.

DINO ZANETTI

Odobren upis na sjednici
Izvršnog odbora
7. veljače 2022. godine,
sa sjedištem ureda u
PULI.

VIKTOR ZOVAK

Odobren upis na sjednici
Izvršnog odbora
7. veljače 2022. godine,
sa sjedištem ureda u
SLAVONSKOM BRODU.

◀ Zbog epidemioloških
mjera vezanih za
pandemiju koronavirusa,
nakon prisege nije
snimana zajednička
fotografija novih članova
Hrvatske odvjetničke
komore.

Uvijek se možete odlučiti za izvrsnost.

Najveća, sveobuhvatna zbirka propisa, sudske prakse i pravne literature u Hrvatskoj

Jednostavno korisničko sučelje i povezanost cjelokupnog sadržaja omogućavaju vam brzo pronalaženje svih pravnih informacija, uštedu vremena, povećanje kvalitete rada i uspješno poslovanje.

- Sustavno uređeni pravni sadržaji
- Najveći broj poveznica između zakonodavstva, sudske prakse, stručnih mišljenja i članaka
- Sve verzije redakcijski pročišćenih tekstova propisa u određenom vremenskom periodu
- Usporedan prikaz dviju odabranih verzija zakona u bilo kojem vremenskom razdoblju
- Informiranje o odabranim promjenama u svim dokumentima na portalu
- Jednostavan pristup i učinkovito traženje informacija

Sadržaje svakodnevno ažurira pravna redakcija portala IUS-INFO čime omogućavamo stručne i pouzdane informacije.

LEXPERA d.o.o.

pravne i poslovne informacije

Tuškanova 37, Zagreb

www.iusinfo.hr

e-mail: info@iusinfo.hr

Telefon: 01 599 9918

Dana 16. ožujka 2022. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

ZVONIMIR ARAČIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u SPLITU.

DIJANA AŽIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u PULI.

FILIP BABURAK

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

IVANČICA BOBEK

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

ANDREJ BOŠNJAK

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MARINO BRAJKO

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ĐAKOVU.

MARIJA ANA BRNČIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MARIO DŽOLIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

JOSIPA ĐONLIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u SPLITU.

VIŠNJA KALITERNA

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u SPLITU.

MIA KERANOVIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u RIJECI.

SAŠA KUTNJAK

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u BJELOVARU.

KRUNO LISAC

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

IVANA MARIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

JOSIPA MIKECIN

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

STELLA MUDRI

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u VARAŽDINU.

MATEO PODOREŠKI

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

AJKA RADIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. veljače 2022. godine, sa sjedištem ureda u SPLITU.

SVEN SKRAČIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

LUANA ŠEPIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MAJA ŠEVROVIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

DUBRAVKA VIDOVIĆ PEHNEK

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

JURAJ VRANKIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

JASMINKA VRBANOVIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

BRANIMIR ŽDRAVAC

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 7. ožujka 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

◀ Zbog epidemioloških mjera vezanih za pandemiju koronavirusa, nakon prisege nije snimana zajednička fotografija novih članova Hrvatske odvjetničke komore.

Dana 13. travnja 2022. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

ANJA BARIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

RUŽICA BAUMGARTEN

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u MALOM LOŠINJU.

NIKOLA EROR

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u OSIJEKU.

ANĐELA GLUMAC

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

GINA GRANCARIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

IZABELA GRGURINOVIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

TEA IVAS

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

TONI KNEŽEVIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MIROSLAV LOVRIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

IVAN LUETIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

DOMAGOJ MALNAR

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

KRISTINA MARINOV

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

LUKA MAROK

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

BERMINA NORŠIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MARIJAN PAVLEČIĆ

Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u JASTREBARSKOM.

TEO PETANI

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZADRU.

MILI RAZIĆ

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u SPLITU.

LAURA SUMIĆ

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u POREČU.

KREŠIMIR SLUNJSKI

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

ANDREA ŠALIĆ

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZADRU.

MARIJA ŠEPAROVIĆ

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

DINKO ŠPERANDA

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

JOSIP TOLJ

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

DORA UZINIĆ NINČEVIĆ

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u TROGIRU.

ĐURO VUČINIĆ

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u RIJECI.

IVO VUKOVIĆ

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

BRANIMIR ZUBČIĆ

Odobren opis na sjednici Izvršnog odbora 4. travnja 2022. godine, sa sjedištem ureda u ZADRU.

▲ predsjednik HOK-a Josip Šurjak s novim članovima

Žarko Brkić (1943. – 2021.)

Žarko je rođen u selu Rasnom/Njive i od trenutka kada je prvi put, 28. rujna 1943., udahnuo taj zrak vlastitim plućima, pa do njegova odlaska s ovoga svijeta, 18. lipnja 2021., nije prestao voljeti rodnu grudu Hercegovinu. Život ga je odveo u Zagreb, gdje je toliko volio razgovore s brojnim prijateljima i poznanicima, novinarima, kolegama, povjesničarima, političarima i uopće svima – o Hrvatskoj i Hrvatima, o stradanjima, ali i dostignućima i umjetnosti hrvatskog naroda. U Zagrebu se školovao i završio Pravni fakultet te je nakon rada u gospodarstvu otvorio odvjetnički ured, u kojem je do smrti ostao aktivan. Obuhvatiti njegov životni opus, njegove društvene kontakte i blagotvorni utjecaj njegove osobnosti na ljude koje je sretao, nije moguće. Ipak, potrebno je naglasiti nekoliko odrednica njegova života na zemlji koje ga barem donekle opisuju.

Osobno sam ga imao priliku doživjeti iz triju sasvim drukčijih perspektiva, najprije iz one djeteta, kojem je bio zanimljiv i drag ujak, uvijek spreman na šalu; potom iz one vježbenika, kojem je bio principal koji me naučio kako živjeti život vlastitih odabira, raditi, ali i imati godišnji odmor, imati vrijeme za ono što volim, kako pred sobom uvijek vidjeti čovjeka, kako odabirati mir; a naposljetku iz perspektive kolege odvjetnika, kojem je bio uzor u mnogome, a ponajviše jer je primjerom svojih odabira svjedočio istinu.

U svojoj brojnoj obitelji Žarko je bio omiljen, rado je brinuo o svima i dolazio na krštenja, pričesti, krizme, vjenčanja, promocije i davao dio sebe usprkos brojnim obavezama, obitelj je voljela njega i on je volio obitelj.

Žarko je rođen u vrijeme velike neimaštine, teško opisive onima koji nisu upoznali što znači gladan leći i gladniji se ustati na rad, pa je možda i iz tog razloga imao ljubavi za svakog u potrebi te je svakome davao dio sebe i od svojega.

U činjenju dobra Žarko je slijedio Isusovu uputu: *Neka ti ne zna ljevica što ti čini desnica*, nije tražio zahvale niti je davao da bi ga drugi vidjeli, nego je davao jer je htio pomoći, pa tako ni ovdje neće biti navedeno kome je i koliko pomagao.

Jednostavnost njegova srca, koje je bilo radosno i ujedno toliko otvoreno za pomoć siromašnima i obespravljenima, činila je da se Žarko nije zadržavao samo na kurtoaznoj pomoći, nego nije žalio dati od sebe ni vremena, ni novca, a ni pažnje. Uvijek je nastojao umiriti osobe oko sebe, dati im nadu i usmjeriti pogled prema naprijed.

Spremnost za smijeh možda je i jedna od njegovih najkarakterističnijih osobina, a posebice je rado slušao o anegdotama iz stvarnog života svoga kraja, u kojem je humoristično nadmudrivanje nacionalni sport, glasno se smijući i ponavljajući dio anegdote nekoliko puta.

Žarko je poslu znao dati mjeru, ne pretpostaviti posao čitavom svojem životu, a opet taj posao toliko predano i ozbiljno raditi da je bio priznat, vrstan i konkretan odvjetnik. Promatrajući današnjicu u kojoj se često čuje da zapravo nitko nema vremena, Žarko je imao vremena i za odmor i za posao, za posjete rodbini i za druženja s prijateljima, sve uz duboki unutarnji mir i radost, uvijek spreman za smijeh. Uz Žarka je svatko mnogo naučio, prije svega kako biti čovjek koji slijedi zakon savjesti, koji je otvoren pomoći bližnjemu unatoč nevremenu, kako raditi, kako odmarati, kako činiti dobro.

Na koncu je Žarko, nakon ispraćaja na zagrebačkom Mirogoju, pokopan ondje gdje je i rođen, ondje gdje ga je srce uvijek vuklo, kao sin Hercegovine, voljene mu zemlje i rodne grude.

Dragi moj ujače, principalu, kolega odvjetniče, iako žalim za tvojim nenadanim odlaskom, sretan sam jer duboko vjerujem da si prešao u radost doma Gospodara svojega, hvala ti za sve, a posebno za tvoje veliko srce koje si nam nesebično davao. Gospodin naš dobri Isus Krist neka te po svojoj milosti nagradi za svu tvoju ljubav.

(In memoriam za Žarka Brkića napisao je Josip Ećimović, odvjetnik u Zagrebu.)

Erih Fridrih

(1938. – 2022.)

Poštovana obitelji, rodbino, dragi prijatelji, kolegice i kolege,

danas smo se ovdje okupili kako bismo se oprostili od kolege, odvjetnika u mirovini Eriha Fridriha i ispratili ga na posljednji počinak. Imam tužnu, ali i iznimnu čast da se od njega oprostim u ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkoga zbora Sisak.

Kolega Erih Fridrih rođen je 19. srpnja 1938. u Ljubljani, a 1948. godine s obitelji se preselio u Sisak, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Na Pravnom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1964. godine, nakon čega se zaposlio u Željezari Sisak, u kojoj je radio sve do 1974., kada se počeo baviti odvjetništvom. Nakon dugih trideset i šest godina odvjetništva, 2010. godine otišao je u zasluženu mirovinu.

Kolegu Fridriha upoznala sam još za vrijeme studentskih dana, kada sam kao seminaristica građanskoga procesnog prava na Općinskom sudu u Sisku odrađivala vježbu sjedeći u sudnici i slušajući rasprave. Bio je on jedini odvjetnik koji se, došavši u sudnicu, predstavio, ispružio ruku i upoznao sa mnom. Kada sam došla kao vježbenica na te iste sudske hodnike, nikada nije prošao, a da nije zastao, pozdravio i upitao: „Kako ste, kolegice?“

Kolega Fridrih bio je istinski gospodin u svakom smislu te riječi – čovjek i odvjetnik od kojeg se moglo naučiti ne samo kako se boriti za stranku i zastupati njezine interese, nego kako to učiniti na dostojanstven način i ostati uvijek u prvom redu čovjek. Kolega koji je uvijek imao vremena zastati, popričati s kolegama, koji je uvijek imao spremnu neku anegdotu i kojem se uvijek moglo obratiti za savjet. Bio je vrstan poznavatelj prava, marljiv i ustrajan u odvjetničkom pozivu, koji je uvijek obavljao profesionalno i časno.

Drago mi je što sam imala tu čast poznavati ga i što mi je svojim primjerom i nastupom u sudnici pokazao kako se i odvjetništvom može baviti na častan i pošten način, braneći i zastupajući stranku beskompromisno. Prenio je to i na svoju kćer Sandru, koja je nakon njegova odlaska u mirovinu preuzela njegov ured. Kći Sandra i unuk Nikola bili su mu najveći izvor sreće, posebno otkad je otišao u mirovinu. Nije prošao nijedan naš susret na nasipu uz rijeku Kupu bez priče o dogodovštinama njegova unuka, kojeg je istinski obožavao.

Dopustite mi stoga da u ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkoga zbora Sisak te u svoje osobno ime izrazim iskrenu sućut obitelji, a kolegi Fridrihu neka je vječna slava i hvala i neka počiva u miru.

*(govor Sandre Panjković, predsjednice Odvjetničkog zbora Sisak,
na posljednjem ispraćaju odvjetnika u miru Eriha Fridriha)*

Renato Ivanović

(1965. – 2022.)

Poštovana obitelji Ivanović, rodbino, dragi prijatelji, kolegice i kolege,

dopustite mi da vam na samom početku u ime Hrvatske odvjetničke komore, u ime svih kolegica i kolega Odvjetničkog zbora Osijek te u svoje osobno ime uputim izraze sućuti i suosjećanja. Danas smo se ovdje okupili kako bismo odali posljednju počast našem dragom kolegi i prijatelju odvjetniku Renatu Ivanoviću, našem Rencetu. Ne mogu vam riječima opisati koliki su šok i nevjerica vladali tog nedjeljnog jutra kada su me brojni kolege zvali i provjeravali tužnu vijest da nas je napustio naš Renato. Nažalost, informacija se ubrzo pokazala točnom i Hrvatska odvjetnička komora, a osobito Odvjetnički zbor Osijek, toga 8. svibnja izgubio je svog uglednog člana, kolegu i prijatelja.

Kolega Renato Ivanović rođen je 19. travnja 1965. godine u Osijeku. Osnovnu te srednju školu (CUO Braća Ribar) također je završio u rodnom Osijeku, a potom u Osijeku upisao i Pravni fakultet, na kojem je diplomirao 1992. godine. Odmah nakon stjecanja diplome zapošljava se kao vježbenik u Županijskom državnom odvjetništvu u Osijeku, a nakon položenog pravosudnog ispita krajem 1994. do veljače 1997. godine zapošljava se kao stručni suradnik u Općinskom državnom odvjetništvu u Osijeku. Od 1997. do 2007. zaposlen je kao zamjenik Općinskog državnog odvjetništva, a od 2007. do 2011. bio je zaposlen kao zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u ŽDO u Vukovaru. Te 2011. godine Renato se upisuje u Imenik hrvatskih odvjetnika, pri čemu je u ovih jedanaest godina ostavio neizbrisiv trag kao vrhunski stručnjak u području kaznenog prava.

Kolega Renato Ivanović bio je veliki profesionalac koji je svoj posao obavljao predano i strastveno, a pritom su mu dobrobit i interes stranaka uvijek bili na prvom mjestu. Još dok je radio kao zamjenik u ODO-u i ŽDO-u, uvijek je bio korektan prema nama, svojim kolegama odvjetnicima, i zato ga je Odvjetnički zbor Osijek doslovno prigrlio te 2011. godine kada je Renato prešao u naše redove. Nevjerojatna je brzina i lakoća kojom je Renato izborio svoj status u Odvjetničkom zboru Osijek, a što samo pokazuje o kakvom se čovjeku radilo. Uz to što je bio vrstan stručnjak u području kaznenog prava, Renato je ponajprije bio dobar čovjek i velik prijatelj koji je uvijek bio spreman pomoći kolegama kad god je to trebalo. Osebujan šarm koji ga je krasio, smisao za humor i pozitivna energija koja je iz njega zračila učinili su ga na neki način dobrim duhom našega Zbora i to je nešto što ćemo kao Zbor teško nadomjestiti u vremenu koje je pred nama. Svoju ljubav prema odvjetništvu kao profesiji Renato je uspio prenijeti i na svojeg sina Luku, koji je kao odvjetnički vježbenik također član našeg Odvjetničkog zbora.

Na kraju ovog svojeg govora želio bih podijeliti s vama jednu anegdodu, nešto po čemu ću uvijek pamtiti našeg Renata. U jesen prethodne godine imali smo zajedno jednu kaznenu raspravu na Županijskom sudu u Osijeku. Sjećam se da sam tog jutra, kad sam se probudio, bio neraspoložen, sumoran, jednako kao i vrijeme vani. Očekivala nas je teška rasprava s velikim brojem okrivljenika i moram priznati da sam imao i određene dvojbe oko toga kako će se rasprava odvijati. U takvom raspoloženju na putu do suda susreo sam Renata, koji me je unatoč kišnom vremenu dočekao s osmjehom na licu i to onim osmjehom od uha do uha. U tih pet minuta koliko nam je trebalo da stignemo pred sudnicu, ne samo da sam dobio odličan savjet za raspravu nego me je Renato s nekoliko sebi svojstvenih šala tako oraspoložio da mi se toga jutra više ništa nije činilo sumorno. To je nešto po čemu ću uvijek pamtiti našeg Renceta i to je nešto što će mi najviše nedostajati. Vjerujem da mnogi od vas ovdje prisutnih imate sličnih priča i iskustava s našim Renatom, pa pokušajte to iskustvo zadržati u sjećanju.

Dragi Renato, neka ti je laka zemlja i počivao u miru!

(govor Andreasa Mlikote, predsjednika Odvjetničkog zbora Osijek, na posljednjem ispraćaju odvjetnika Renata Ivanovića)